

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טעם טעם) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרוא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמממעתים חלק מפרטיה מעין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.1 דברים ראה יב,ג

דברים ראה יב,ג:

אבד תאבדון את-כל-המקלות אשר עבדו-שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את-אלהיהם על-ההרים הרמים ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן:

אבד תאבדון – מונח תלישא-גדולה, בתפקיד עקירת מחיצה המסתירה את מקור העבודה זרה וכך מאבדה וזה מאפשר גלוי בעל בחינה נעלה

את-כל-המקלות אשר עבדו-שם הגוים – גרשיים דרגא מונח רביע, בתפקיד תיקון קילקול חטא אדם הראשון שממנו התערב היצר הרע בבריאה, תיקון שיביא לגאולה

מתואם לפירוש [אור החיים] ובדרך רמז, יכוין הכתוב לרמוז איבוד לכת הנעלם גם כן בכח עם בני ישראל, שכאשר יתעצמו בתעצומות המעשה הטוב יאבדו נגלה ונסתר מהם, והוא אומרו **כל-המקלות אשר עבדו-שם**, פירושו אשר מגעת שם עבודתם שהוא כסא ס"מ הרשע לעקרו (איבוד מקומות עבודה זרה עוקר כח הנעלם (כעין מוסתר ע"י מחיצה) של כסא ס"מ הרשע, זה תיקון הקילקול של יצר הרע והדבר מביא לגלוי בחינה נעלה של הגאולה, כי בנפילת כח זה יתעצם כח העליון (בעל בחינה נעלה), (זכריה ידט), ותנה ה' למלך על-כל-

הארץ:

אפשר כי פסוק זה מרמז אל גלות השכינה בדרך אנוש שבו הוחל לקרוא בשם אלהים אחרים והפסוק (בר' וירא כ"ג) ויהי כאשר התעו אתי – גרשיים דרגא מונח רביע, רומז אל התיקון וחזרת השכינה מרקיע שביעי לשישי.

אשר אתם ירשים אתם – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כולם חל איסור ההנאה מ- **את-אלהיהם**, מרכא טפחא – כעין יתור לרבות על הירושה של הגויים גם דברים הקשורים לאלהיהם, ע"פ פי' אור החיים בנסיבות הבאות: א' הקרקע עליה עמדה עבודה זרה,

... ואומרו **את-אלהיהם על-ההרים**, לפי שאסר כל המקומות, ופירשנו אפילו בית בנוי שהוא מחובר אסור, ובא לומר כי יש מחובר שאינו נאסר הגם שיעבדוהו, ומה הוא ההרים, וכמו שדרשו [במסכת] [עבודה זרה (מהב)], וז"ל אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם, (נאסרות העבודות הזרות ולא הקרקע שעליהם עומדות העבודות זרות) ב' בכלים שחברו לעבודה זרה, ואינם אסורים בהנאה עד שיעבדו,

ובפרק רבי ישמעאל [עבודה זרה (נאב)] דרשו **כל-המקלות** באם אינו ענין לעבודה זרה תנהו ענין לכלים, עד כאן, הם ז"ל סוכרים שתלוש ולבסוף חיברו אינו צריך קרא, ושבעים פנים לתורה (במד"ר יג טז): (טט) - [עבודה זרה (נבא)], בין לר' ישמעאל ובין לר"ע כלים שיועדו להיות משמשי עבודת כוכבים הן, ומשמשי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעבדו! ג' עבודה זרה אשר גוי ביטל אתה ואף גוי שלא עבד אותה עבודה זרה,

עוד יתבאר אומרו את אלהיהם, בהעיר למה הפסיק במאמר **אשר אתם ירשים אתם** בין זכרון העובדים והנעבדים, שהיה לו לומר על זה הדרך עבדו שם הגויים את אלהיהם וגו' אשר אתם יורשים אותם:

אכן הכוונה היא, על דרך מה שאמרו רבותינו ז"ל במסכת [עבודה זרה (מדא)], וז"ל רב הונא רמי כתיב (דהיא"א יד יב) וישרפו באש, וכתיב (שמואל ב ה כא) וישאם, לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי, דכתיב (שם יב ל) ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו וגו', ומי שרי וכו' אמר רב נחמן אתא איתי וביטלה, עד כאן, הרי כי יש מציאות לירש גם אלהיהם עצמן, והוא כשהיו עמהם עובדיהם שיבטלוהם הם ויהנו מהם ישראל, והוא אומרו **אשר אתם ירשים אתם**, ולא אותם לבד אלא גם אלהיהם, והוא אומרו את אלהיהם, ותנאי המשפט רמז הכתוב במה שהקדים מאמר אותם, ואחר כך את אלהיהם כדברי הש"ס (שם) שאמר אחר שבא איתי [הגיתי] נהנה דוד בעטרת מלכם:

דברים ראה יב,ג:

ונתצתם את-מוזבחתם ושברתם את-מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תנדיעון ואבדתם את-שמן מן-המקום הקוא:

[בבלי עבודה זרה מהב], ורבנן, האי (דב' ואתחנן זח), **ואשריהם תשרפון** מאי עבדי ליה? לכדרי' יהושע בן לוי, דא"ר יהושע בן לוי: גידועי עבודת כוכבים קודמין לכיבוש ארץ ישראל, כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודת כוכבים, דתני רב יוסף: (דברים ראה יב,ג) **ונתצתם את-מוזבחתם והנח, ושברתם את-מצבתם והנח**. והנח ס"ד? שריפה בעי! אמר רב הונא: רדוף ואח"כ שרוף. ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- **אבד תאבדון, אבד ואח"כ תאבדון**. ורבנן? הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה. ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה? נפקא (דברים ראה יב,ג) מ- **ונאבדתם את-שמן מן-המקום הקוא**: ורבנן? ההוא לכנות לה שם; דתניא, ר"א אומר: מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה? ת"ל: **ונאבדתם את-שמן, (ע' מו,א)** אמר לו ר"ע, והלא כבר נאמר: (דברים יב,ב) אבד תאבדון. אם כן, מה ת"ל ואבדתם את שמן מן המקום ההוא? לכנות לה שם. יכול לשבח? לשבח ס"ד? אלא, יכול לא לשבח ולא לגנאי? ת"ל: (דברים עקב ז,כו) ... **שקץ | השקצנו ותעב |**

תתעבנו פי-תרהם קוא, הא כיצד? היו קורין אותה בית גליא - קורין אותה בית כריא, עין כל - עין קוץ.

ונתצתם את-מוזבחתם – מונח רביע, ע"פ **בבלי עבודה זרה מהב, מו,א** מרמז ללפחות ארבע פעולות בכיבוש ארץ ישראל.

בכיבוש הראשון מבצעים הרס בלי פנוי וזהו (א) **ונתצתם את-מוזבחתם** ומניחים, (ב) **ושברתם את-מצבתם** ומניחים, אחרי סיום הכיבוש עוברים בארץ ומבצעים פנוי יסודי ושינויים (ג) **ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תנדיעון** ביעור עבודת כוכבים, כאן יש מחלוקת ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- **אבד תאבדון, אבד ואח"כ תאבדון**. ורבנן? הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה. (רבנן אומרים כי הכתוב בפסוק יב,ב מצוה למחוק כל זכר לעבודה זרה, כגון תיאור שלה, כיווני דרך אליה)

(ד) ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- **ונאבדתם את-שמן מן-המקום הקוא**: ורבנן? ההוא לכנות לה שם; דתניא, ר"א אומר: מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה? ת"ל: **ונאבדתם את-שמן**,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ד – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא – מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(ה) אפשר שאם לא מאבדים את שמם לגמרי אזי משנים את שמם לשם גנאי לכנות לה שם. יכול לשבח? לשבח ס"ד? אלא, יכול לא לשבח ולא לגנאי? ת"ל: (דברים עקב ז,כו) ... שִׁקְץ וְהַשְׁקָצְנוּ וְהַעֲבֹר וְהַתְּעַבְבוּ כִּי-תֵרֵם הוּא:

דברים ראה יבה, ו: | ה'כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם מכל-שכתיכם לשום את-שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה:

ו| וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵיתֶיכם וּבְחִיתֶם וְאֵת מַעֲשֵׂי תִיכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יְדֵיכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם וּבְכַלֵּת בְּקִרְכֶם וְצִאֲנֶכֶם:

בפסוק זה יש לפחות שני לימודים, (א) לימוד ע"פ ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (דף נו טור ב) (וילנה ב,ג) הנודר להקריב קרבן אסור לאחר נדרו; (ב) לימוד אחר המובא כאן לענין עבודת מזבח (במה גדולה):

(יבה, א) – אֵם-אֵל-הַמְקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל, הושעה, מתחיל שוב. הקרבת קרבנות בבמה גדולה הוא מזבח המשכן, מזבח שילה ומזבח בית המקדש בירושלים.

דבר המתואם עם פירוש רש"י לפסוק [יא] פירש שמה תביאו וגו' - למעלה (פס' ו) (הסמוך לפסוק יבה, ה) אמור לענין שילה, וכאן אמור לענין ירושלים, ולכן חלקם הכתוב ליתן היתר בין זו לזו: (במדבר הקריבו בבמה גדולה במשכן, בזמן כיבוש הארץ שבע שנים ובזמן חלוקת הארץ שבע שנים, המשכן היה בגלגל והותרו במות קטנות, הוקם המשכן בשילה נאסרו הבמות הקטנות והותרה הקרבה רק בבמה גדולה בשילה) משחרבה שילה ובאו להם לנוב, וחרבה נוב ובאו לגבעון, (כאשר הכהן הגדול היה נוב וגבעון, ארון הברית לא היה שם שוב הותרו הבמות הקטנות במקביל לבמה במקום הכהן הגדול) היו הבמות מותרות עד שבאו לירושלים (ראה ספ"ד טה). (גם בשכון ארון הברית באוהל בעיר דוד עדיין הותרו במות קטנות, רק משנבנה בית הבהירה ע"י שלמה נאסרו הבמות הקטנות לעולם ועבודת הקרבנות אך ורק בבמה גדולה, מזבח בית המקדש)

דברים ראה יבז, יב: | ז| וְאֶכְלֶתֶם-שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם כָּל־מַשְׁלַח יְדֵיכֶם וְכִתִּיתֶם אֲשֶׁר בְּרַכְּהָ ה' אֱלֹהֵיךְ:

יב| וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם

אתם ויניכם ויבנתים ועבדיכם ואמהתיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם: השוואה בין תבנית טעמי פסוק ז' ופסוק י"ב.

דברים ראה יבז, וְאֶכְלֶתֶם-שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם – רביע פשטא מונח זקף-קטן, פירש רש"י בפסוק (יב, יא) כי הפסוקים (יב, ד – ז) מלמדים בין היתר על שילה. הקרא הזה מלמד רבוי איזור וְאֶכְלֶתֶם-שָׁם – רביע, לארבע רוחות השמים, לִפְנֵי – פשטא, מתפשט איזור אכילת קדשים קלים לכל הרואה משכן שילה.

דברים ראה יב, ויב וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם – רביע זרקא מונח סגול, וּשְׂמַחְתֶּם – רביע, בזמן שבת המקדש קים השמחה בארבעה דברים: בבלי פסחים מביא פסוקים ללמוד מהם שמחה בבשר במיוחד בשר שלמים ולהוסיף עליהם בשר נדרים ונדבות, לשמחה ביין מובא פסוק מתהלים, התוספות מביא פסוק ללמד לשמחת נשים, ופסוק לשמחת הילדים. אפשר כי, וּשְׂמַחְתֶּם – רביע, הוא רמז לדרוש ארבעה אופני שמחה הנדרשים ע"ג הגמרא, תוספות, שו"ע. לשמח לוי עני גר יתום ואלמנה מפורש בפסוקים בתנ"ך.

בבלי פסחים קטא, תנו רבנן: חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, שנאמר (דב' ראה טז,ד) וּשְׂמַחְתָּ בַּחֲנֻכָּה כִּמָּה משמחם - ביין. רבי יהודה אומר: אנשים בראוי להם, ונשים בראוי להן. אנשים בראוי להם - ביין, ונשים במאי? תני רב יוסף: כבכל - בבגדי צבעונין, בארץ ישראל - בבגדי פשתן מגוהצין. תניא, רבי יהודה בן בתירא אומר: בזמן שבת המקדש קיים - אין שמחה אלא בבשר, שנאמר (דב' כי תבוא כז,ז) וּבְחַתְּ שְׂלָמִים וְאֶכְלֶתָ שָׁם וּשְׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךְ: ועכשיו שאין בית המקדש קיים - אין שמחה אלא ביין, שנאמר (תה' קד,טו) וַיִּין וְשָׂמַח לְכַב-אֲנֹשׁ

תוספות פסחים קטא, שנאמר (דב' ראה יד,כו) וּשְׂמַחְתָּ אִתָּה וּבֵיתְךָ: - (לתוס' הייתה כנראה גירסה שונה של הגמרא ובה פסוק אחר לשמחה) תימה דהאי קרא גבי מעשר שני כתיב ב' ראה ולא מייתי קרא דכתיב ב' ראה גבי רגל (דב' ראה טז,יא) וּשְׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיךְ אִתָּה וּבֵיתְךָ וּבֵיתְךָ וּי"ל דיליף ממעשר דכתיב ביתו בהדיא. (התוס' מסביר שהגמרא הביאה פסוק (דב' ראה יד,כו) שבו מפורשת אשתו (=וּבֵיתְךָ) לשמחה) ... וּבְחַתְּ שְׂלָמִים וְאֶכְלֶתָ שָׁם וּשְׂמַחְתָּ - תימה דהאי קרא בהר עיבל כתיב ולא מייתי קרא ד- וּשְׂמַחְתָּ בַּחֲנֻכָּה דדרשינן מיניה בחגיגה (דף ח). לרבות כל מיני שמחות לשמחה מכאן אמרו ישראל יוצאין ידי חובתן בנדרים ונדבות וי"ל משום דהכא בהדיא כתיב וזבחת שלמים ושמחת.

שולחן ערוך אורח חיים סימן תקטט סעיף ב (טו) [*ד*] חייב אדם להיות שמח וטוב לב (טז) במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלוים אליו. * כיצד משמחן, הקטנים נותן להם קליות ואגוזים; והנשים קונה להם בגדים ותכשיטין * כפי ממונו; (יז) ח וחייב להאכיל לגר, ליתום ולאלמנה עם שאר עניים. (ייח) דין תענית (יט) ביי"ט, כמו בשבת, וע"ל סי' רפ"ח.

לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם – זרקא מונח סגול, תבנית בתפקיד תוספת או גריעה, והיות ויש מונח בתוך אז יש מקום לעוד דרשה. הדרשות: (א) ע"פ ספרי מרבה איזור לאכילת קדשים קלים מעבר לעזרה, לכל ירושלים שבין החומות (ההגבלה לבין החומות נדרשת באכילת מעשר שני (דב' ראה יד,כו) וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף כָּל־ תלישא-קטנה רמז למחיצות – חומות ירושלים); (ב) תוספת בסעודות מצוה ובשר דבר המופיע בתנ"ך בחנוכת המשכן, קרבן תודה, סעודת ראש חדש, סעודת כ"ג במצאי יוה"כ, הבאת ארון הברית לירושלים, חנוכת בית ראשון, בית שני. ובנואה על בית שליש)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשוט – מוציא ממשט; מרצא = מאריך, רבוי; דרצא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא = אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושיב"פ.

1.2 דברים ראה יא,כ"ו (התשע"ב)

דברים ראה יא,כו – כח:

ס [כז] ראה אנכי נתן לפניכם היום פרקה וקללה:

[כז] את-הברכה אשר תשמעו אל-מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום:

[כח] והקללה אם-לא תשמעו אל-מצות ה' אלהיכם וסרתם מן-הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום

לקחת אחר אלהים אחרים אשר לא-ידעתם: ס

[ירושלמי סוטה פ"ז,ה"ד דף כא טור ג]

(טט) – אפשר כי הלויים כאן הם כהנים, לפי הקטע שלא מצוטט) ... יכול אילו שבהר גריזי' היו אומרי' ברכות ואילו שבהר עיבל היו אומרי' קללות תלמוד לומר הברכות והקללות אילו ואילו היו אומ' ברכות וקלל' יכול משהיו אומרי' הברכות (כולן ברצף אחד ואחר-כך?) היו אומרים הקללות ת"ל (דב' ראה יא,כז) הברכה (דב' ראה יא,כח) והקללה ברכה אחת וקללה אחת (אמרו ברכה אחת אמרו קללה אחת) יכול אילו שבהר גריזים היו עונין אחר הברכות אמן ואילו שבהר עיבל היו עונין אחר הקללות אמן תלמוד לומר (דב' תבוא כז,טו) וענין קל-העם ואמרו אמן: אילו ואילו היו עונין אחר הברכות ואחר הקללות אמן הא כיצד בשעה שהיו אומרי' ברכות היו הופכין פניהן כלפי הר גריזים ובשעה שהיו אומרי' קללות היו הופכין פניהן כלפי הר עיבל ברוך בכלל וברוך בפרט ארור בכלל וארור בפרט הערה תלמוד לומר הברכות והקללות אין בתנ"ך מקרא שבו שתי המלים האלו מופיעות ביחד. אפשר כי הירושלמי חיבר ביחד את המקראות הבאים (דב' תבוא כח,ב) הברכות (דב' תבוא כח,טו,מה) הקללות הקללות

[ספרי דברים פיסקא נה] (דב' ראה יא,כז) ונתתה את-הברכה על-תר גרזים וגו', וכי מה בא הכתוב ללמדנו שהברכה על הר גריזים

והקללה על הר עיבל והלא כבר נאמר (דב' תבוא כז,יב) אלה ועמרו לברך את-העם על-תר גרזים (דב' תבוא כז,יג) ואלה ועמרו

על-הקללה בתר עיבל מה ת"ל (דב' ראה יא,כז) ונתתה את-הברכה על-תר גרזים שיכול שיהו כל הברכות קודמות לקללות

תלמוד לומר ונתתה את-הברכה על-תר גרזים ברכה קודמת לקללה ואין הברכות קודמות לקללות ולהקיש קללות לברכות מה קללות בלויים אף ברכות בלויים מה קללות בקול רם אף ברכות בקול רם מה קללות בלשון הקודש אף ברכות בלשון הקודש מה קללות בכלל ופרט אף ברכות בכלל ופרט מה קללות אלו ואלו עונים ואומרים אמן אף ברכות אלו ואלו עונים ואומרים אמן כשהפכו פניהם בשעת ברכה אל הר גריזים ובשעת קללה אל הר עיבל סליק פיסקא

(יא,כז) ראה – רביע (יא,כז) אשר תשמעו – מונח רביע (יא,כח) והקללה – רביע לקללה – רביע

אפשר ש-(יא,כז) ראה – רביע ירמז לנאמר ב- [ירושלמי סוטה פ"ז,ה"ד]

(א) אילו ואילו היו אומ' ברכות וקלל' (ב) הברכה והקללה ברכה אחת וקללה אחת (ג) אילו ואילו היו עונין אחר הברכות ואחר הקללות אמן כשהם הופכין פניהם כלפי ההר שבו נאמרים הדברים (ד) ברוך בכלל וברוך בפרט ארור בכלל וארור בפרט

אפשר ש-(יא,כז) אשר תשמעו – מונח רביע ירמז ליותר מארבעה דברים כנדרש ב- [ספרי דברים פיסקא נה],

(א) ברכה קודמת לקללה וההקשות הבאות מקללות לברכות (ב) קללות בלויים אף ברכות בלויים (ג) קללות בקול רם אף ברכות בקול רם (ד) קללות בלשון הקודש אף ברכות בלשון הקודש (ה) קללות בכלל ופרט אף ברכות בכלל ופרט (ו) קללות אלו ואלו עונים ואומרים אמן אף ברכות אלו ואלו עונים ואומרים אמן וההקשה הבאה מברכה לקללה (ז) כשהפכו פניהם בשעת ברכה אל הר גריזים (כך הפכו פניהם) ובשעת קללה אל הר עיבל

אפשר כי ההיקש עצמו של אופן אמירת הברכות מהקללות מרומז בכתוב (יא,כח) והקללה אם-לא תשמעו אל-מצות ה' אלהיכם וסרתם מן-הדרך – פעמיים זקף בין שני קיסרים, בתפקיד להקיש מקללות לברכות.

(יא,כח) והקללה – רביע, המלה הקללה מופיעה גם בפסוק (יא,כט) ואת-הקללה על-תר עיבל: וממנו לומדים שהקללה נאמרה כאשר כל הציבור פונים לכיוון הר עיבל. אמר ר' א' שגב הי"ו בשם רב פתיה ארבעה מתו בעטיו של נחש ומרומזים באותיות עיבל – עמרם, ישי, בנימין, לוי. אפשר כי (יא,כח) והקללה – רביע, מרמז לדרשת הרב פתיה. אבל זה לא נתמך במלואו במקורות הבאים: [בבלי שבת נה,ב] וכן [בבלי בבא בתרא יז,א] מיתבי: ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה קרא,

דברים ראה יא,כט:

והיה כי יביאך ה' אל-הארץ אשר-אתה בא-שמה לרשתה

ונתתה את-הברכה על-תר גרזים ואת-הקללה על-תר עיבל:

והיה – לשון שמחה, שרוב המצוות לא היו מצויים לקיימם עד אחרי כיבוש וחלוקת הארץ, אבל הפרשת חלה ומצוות הברכה והקללה יקימום מיד שיוכלו לעשות זאת כפי' רלב"ג שהיה רצון ה' שבמצוה זאת לא ימתנו עד אחר כיבוש וחלוקה אלא תכף שיוכלו לקיים זאת המצוה שם, יקיימוה. וזה, כי הכונה היתה בזה כדי שיהיו ישראל יותר זרזים בשמירת התורה מפני שמיעתם אלו הברכות והקללות. ולפי שזרזותם בשמירת התורה היה לו מבוא עצום בירושלם את הארץ, כמו שנזכר בזה הספר פעמים רבות, יחוייב שיעשו זה תכף היותם שליטים במקום ההוא אשר בו יקיימו זאת המצוה לפי מה שנתבאר מעניינה בפרשת ויהיה כי תבא;

ב"ה טוב טוב דעת למוני (הטוב"י) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיי** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תריסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים/בתושבע"פ.

התנה – רביע – **והתנה** אותיות הו"ה בסדר הצירוף של חודש תשרי ומשמעות תשרי משורה ומדידה, שהעולם נברא בעל גבול, שהעולם נמדד על תשובתו, זכו בקיום מצוות זכו בכרכה, לא זכו בקיום מצוות, ה' מאריך להם עד ארבעה דורות.
כי רביאך ה' אלהיך – מהפך פשטא מונה זקף-קטן, שני אופנים לביאה לארץ, אחד כפשוטו בדרך המוסתר בטבע, אחד היוצא מפשטו בדרך שמעל לטבע.

ה' באתערותא דלעילא, באופן של חסד מעל לדרך הטבע, בלתי בעל גבול
אלהיך באתערותא דלתתא, באופן של גבורה, באופן מדוד ובעל גבול

אל-הארץ – זקף-גדול, אפשר שזקף-גדול חוזר לרמז כפי' **רמב"ן (דב' עקב יא,ג)** **ארץ אשר-ה' אלהיך הרש אתה**

ארץ – זקף-גדול, בתפקיד של שלוש ... **ויש בו סוד עמוק, כי הארץ הזאת (א) נדרשת בכל (ב) והיא הכל, (ג) וכל הארצות מתפרנסות ממנה באמת.** בדרך סוד זקף-גדול מרמז לפעמים לקשר עולם הכתר לספירת חכמה ולספירת בינה. אפשר כי מרמז לענין של שלוש פעמים גי' אנ"י הנדרשת בדיון על תבנית הטעמים **אל-הארץ** – זקף-קטן זקף-גדול, משמע שבשליחות ה' **לרשתה** – אתנה, מגביל מטרת הביאה לארץ

ונתתה את-הברכה – מהפך פשטא – הוצא מפשטו, נתינת הברכה, היינו המברכים

על-תר גרוזים – מונה זקף-קטן – הר גריזים בארץ התחנתה עליו עומדים המברכים, הר גריזים בארץ העליונה אליו מגיעה הברכה והמשכה זאת היא כפי' **רמב"ן בראשית ב,טו** – "**לעבדה ולשמרה**" ... להמשיך ברכה לעליונים

ואת-הקללה – טפחא, בתפקיד טעם עוצר ללמדך אם מקיימים המצוות, הקללה עצורה על כל רבויה **על-הר** – מרכא בתפקיד רבוי פרטי קללות וארורים, חבויה במקום מיוחד בלבד **עיבל** – סילוק, בתפקיד הגבלה.

אבל אם ח"ו לא מקיימים המצוות אז

ואת-הקללה – טפחא – בתפקיד כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה, היינו **על-הר** – מרכא בתפקיד רבוי, הקללה על כל רבויה שעד עתה הייתה מוגבלת ל-**עיבל** – סילוק בתפקיד הגבלה, יוצאת מהגבלה שלה ועוד **ואת-הקללה** – טפחא ללא טעם מרכא לפניה בתפקיד של התפשטות תכונתה אל הכתוב לפניה היינו הקללה מאפילה על **הברכה על-תר גרוזים**,

אלהיך אל-הארץ – זקף-קטן זקף-גדול, מרמז לגי' המלים המוטעמות והיא עולה 66 + 31 + 296 = 393 = שצ"ג ולהפרש בין

גימטריית המלים ובין גימטריית הטעמים העולה תקע"ו (576) הפרש מתקע"ו = 183 = קפ"ג

מצאנו באוצר הרב י"ר פאלוך זצ"ל בין היתר גי' שצ"ג עולה אר"ץ צב"י, גשמי"ם, אנש"ל חיט"ה, גי' ר"ת ש'כר צ'דיק ג'מור (ע"פ בל לאשרי פר' דברים), ועוד נג"ע ר"ע ראשי תיבות = נ'פילים, ג'בורים, ע'נקים, ר'פאים, ע'מלקים (זוהר בראש' דף כה ודף כז/וע'י בזה"ק סוף עמ' 56)

גי' קפ"ג עולה עקיב"א וגם ג' פעמים אנ"י (זה"ק בראשית כ"ג עה"פ רצ"ו | עתה כי אני וגו')

דברים האזינו לב,לט: רצ"ו | עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מנדי מציל: בפסוק זה ארבעה פעמים מלת אני.

מה היא ברכת ארץ-ישראל שכאשר מקיימים התורה בה היא אר"ץ צב"י – מתרחבת להכיל כל עובדי ה', ארץ המובטחת ב- גשמי"ם, ארץ מבורכת עד שמכנים אנשיה אנש"י חיט"ה, וכל אלו הם ש'כר צ'דיק ג'מור. ובהפרש מרומז שמו של רבי עקיב"א שהוא צאצא של סיסרא שר צבא יבין מלך חצור שיצא מ-נג"ע ר"ע שהם ראשי תיבות נ'פילים, ג'בורים, ע'נקים, ר'פאים, ע'מלקים.

דברים ראה יא,ל:

הלא-המה בעבר הנהו אחר הדרך מבוא השמש בארץ הפנעני הישב בערבה מול הגלגל אצל אלוני מרה:

[רש"י] (דב' ראה יא,ל) אחר הדרך מבוא השמש, אחר הדרך נקוד בפשטא (ב) ו-הדרך נקוד במשפל (טט - יתיב) והוא (ב) דגוש ואם היה

אחרי דרך דבור אחד היה נקוד אחרי במשרת בשופר (מ) הפוך ודרך בפשטא ורפה

[שפת"ח (כ)] פשטא הוא אחד הטעמים המבטלים הנקראים מלכים ומפסיק התיבה שאחריה.

(ל) במשפל הוא הנקרא בלשונו יתיב (מ) שופר הפוך הוא הנקרא בלשונו מהפך שהוא כמו שופר ונקרא משרת פירוש שהוא מושך התיבה לתיבה שלאחריו משום הכי נקרא משרת כלומר שהוא משרת לתיבה אחרת (טט - שהיא בטעם עוצר).

[רשב"ם] (דברים ראה יא,ל) אחר הדרך - הרי הם כמו שני פשטות, אבל בשביל שטעמו של הדרך באות ראשונה, נעשה שופר

מהפך. (וזה לא כדעת רש"י שטעם זה שמו משפל – באשכנז יתיב)

אחר הדרך – פשטא יתיב, ע"פ רשב"ם טעם יתיב מחליף טעם פשטא במלים של הברה אחת או במלים מלעליות כמו מלת **הדרך**. לפיכך

תבנית הטעמים **אחר הדרך** – כאילו פשטא פשטא, תפקיד **רגילות** או תפקיד **בבת אחת** – מידי

ע"פ **[ירושלמי סוטה פ"ז,ה"ג]** **רגילות** שימוש בדרך של הכניסה לא"י או העליה ממזרח אל העיר שכם, כמו כניסת יעקב מעבר הירדן לארץ-ישראל עד העיר שכם, במסלול לאורך נחל והר סרטבה.

בבת אחת – מיידי על דעתיה דרבי יהודה מאה ועשרים מיל הלכו באותו היום. (60 לשכם 60 חזרה) וב-שיירי קרבן הוסיף שגם מלו כולם באותו יום אחרי ההליכה והשיבה.

הדרך מבוא השמש בארץ הפנעני מונה זקף-קטן פשטא זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים כעין היקף באופנים שונים. ע"פ

[ירושלמי סוטה פ"ה,ה"ג] (טט - א) תני רבי אליעזר בן יעקב כמו שהלכו במדבר ע"פ הענין בארץ מישור, כך גם ילכו בא"י במישור

(טט - ב) אמר ר' אלעזר בר' שמעון ... אנו דורשין לגזירה שוה. נאמר כאן אלוני מורה ונאמר להלן אלוני מורה. מה אלוני מורה האמור להלן שכם אף אלוני מורה האמור כאן שכם.

(טט - ג) אמר ר' ישמעאל אמר כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר ארבע עשרה שנה נאמרו. שבע שכיבשו ושבע שחילקו. ודכוותה לא נאמרו ברכות וקללות אלא לאחר ארבע עשרה שנה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמתית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה. תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 דברים ראה יא,כו

1.3.1 חלק הלכה

דברים ראה יב,ב:

אֲבָד הָאֲבָדוֹן אֶת-כָּל-הַמְקַלְמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֻשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים הַרְמִים וְעַל-הַנְּבִעוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעְנָן:

רש"י אבד ואח"כ האבדון, מכאן לעוקר ע"ז שצריך לשרש אחריה (ספרי יב ו)

שפת"ח ... וכתוב האבדון אלא לדרשא.

אור החיים ע"פ רמב"ם בין בנאו בין השתחוה לבנוי...

מצוות השם מצוה תלו (מצות עשה קפו) ... ולא יניח מהם רושם בארץ-ישראל מצוה לרדוף אחריה ולשרשה. ובחור"ל אין צריך לרדוף אחריה, אלא כל מקום אשר נכבש, נאבד הע"ז ממקום ההוא, שנאמר (דב' ראה יב,ג), ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, ונהוג בזכרים ובנקבות.

אבד האבדון – מונח תלישא-גדולה, כעין שני תפקידי תלישא-גדולה, כאשר תלישא-גדולה מלמדת אלפניה ולאחריה (שני תפקידיהם לכל תלישא-גדולה), סה"כ לפחות ארבעה תפקידיהם.

(א) בתפקיד עקירה מוחלטת – שרוש, (ב) בתפקיד מידרוג במצות אבוד ע"ז בא"י חובה לאבד ולשרש, בחו"ל אין לרדוף אלא אם נכבש.

(ג) אבד האבדון – מונח תלישא-גדולה, בתפקיד עקירת מחיצה המסתירה את מקור העבודה זרה וכך מאבדה וזה מאפשר גלוי בעל בחינה נעלה

את-כל-המקלמות אשר עבדו-שם הגוים – גרשיים דרגא מונח רביעי, בתפקיד תיקון הקילקול של היצר הרע, וגלוי הגאולה מתואם לפירוש אור החיים ובדרך רמז, יכוין הכתוב לרמוז איבוד לכת הנעלם גם כן בכח עם בני ישראל, שכאשר יתעצמו בתעצמות המעשה הטוב יאבדו נגלה ונסתר מהם, והוא אומרו כל-המקלמות אשר עבדו-שם, פירושו אשר מגעת שם עבודתם שהוא כסא ס"מ הרשע לעקרו (איבוד מקומות עבודה זרה עוקר כח הנעלם (כעין מוסתר ע"י מחיצה) של כסא ס"מ הרשע, זה תיקון הקילקול של יצר הרע והדבר מביא לגלוי בחינה נעלה של הגאולה, כי בנפילת כח זה יתעצם כח העליון (בעל בחינה נעלה), וְתִהְיֶה ה' לְמִלְחָה עַל-כָּל-הָאָרֶץ (כריה יד,ט):

אפשר כי פסוק זה מרמז אל גלות השכינה בדור אנוש שבו הוחל לקרוא בשם אלהים והפסוק בראשית וירא כיג ויהי כאשר התעו אתי – גרשיים דרגא מונח רביעי, רומז אל התיקון וחזרת השכינה מרקיע שביעי לששי.

אשר אתם ירשים אתם – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כולם חל איסור ההנאה מ- את-אלהיהם, מרכא טפחא – כעין יתור לרבות על הירושה של הגויים גם דברים הקשורים לאלהיהם, ע"פ פ' אור החיים בנסיבות הבאות:

א' הקרקע עליה עמדה עבודה זרה,

... ואומרו את-אלהיהם על-ההרים, לפי שאסר כל המקומות, ופירשנו אפילו בית בנוי שהוא מחובר אסור, ובא לומר כי יש

מחובר שאינו נאסר הגם שיעבדוהו, ומה הוא ההרים, וכמו שדרשו [במסכת] עבודה זרה (מהב, ב) וז"ל אלהיהם על ההרים ולא

ההרים אלהיהם, (נאסרות העבודות הזרות ולא הקרקע שעליהם עומדות העבודות זרות)

ב' בכלים שחברו לעבודה זרה, ואינם אסורים בהנאה עד שיעבדו,

ובפרק רבי ישמעאל (שם נא): דרשו כל-המקלמות באם אינו ענין לעבודה זרה תנהו ענין לכלים, עד כאן, הם ז"ל סוכרים שתלוש ולבסוף חיברו אינו צריך קרא, ושבעים פנים לתורה (במד"ר יג טז): (טט – בבלי עבודה זרה נבא, ב) בין לר' ישמעאל ובין לר"ע כלים שיועדו להיות משמשי עבודת כוכבים הן, ומשמשי עבודת כוכבים אין אסורין עד שיעבדו!

ג' עבודה זרה אשר גוי ביטל אתה ואף גוי שלא עבד אותה עבודה זרה,

עוד יתבאר אומרו את אלהיהם, בהעיר למה הפסיק במאמר אשר אתם ירשים אתם בין זכרון העובדים והנעבדים, שהיה לו

לומר על זה הדרך עבדו שם הגויים את אלהיהם וגו' אשר אתם יורשים אותם:

אכן הכוונה היא, על דרך מה שאמרו רבותינו ז"ל במסכת עבודה זרה (דף מד ע"א) וז"ל רב הונא רמי כתיב (דהי"א יד יב) וישרפו באש, וכתוב (שמואל ב ה כא) וישאם, לא קשיא כאן קודם שבא איתי הגיתי כאן לאחר שבא איתי הגיתי, דכתיב (שם יב ל) ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו וגו', ומי שרי וכו' אמר רב נחמן אתא איתי וביטלה, עד כאן, הרי כי יש מציאות לירש גם אלהיהם עצמן, והוא כשהיו עמהם עובדיהם שיבטלו הם ויהנו מהם ישראל, והוא אומרו אשר אתם ירשים אתם, ולא אותם לבד אלא גם אלהיהם, והוא אומרו את אלהיהם, ותנאי המשפט רמז הכתוב כמה שהקדים מאמר אותם, ואחר כך את אלהיהם כדברי הש"ס (שם) שאמר אחר שבא איתי [הגיתי] נהנה דוד בעטרת מלכם:

ראה תלישא, (גרשיים) דרגא מונח רביעי, מרכא תביר מרכא טפחא

דברים ראה יב,ג:

וְנִתְצַתֶּם אֶת-מִזְבְּחֵיהֶם וְשִׁבְרַתֶּם אֶת-מִצְבְּחֵיהֶם וְאֲשִׁירֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בְּאֵשׁ וּפְסָלֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּנְדְּעוּן וְאֲבָדְתֶם אֶת-שְׁמֵם מִן-הַמְּקוֹם הַהוּא:

בבלי עבודה זרה מהב,

ורבנן, האי (ד' ואתחנן זרה), ואשיריהם תנדעון מאי עבדי ליה? לכדרי יהושע בן לוי, דא"ר יהושע בן לוי: גידועי עבודת כוכבים

קודמין לכיבוש ארץ ישראל, כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודת כוכבים, דתני רב יוסף: (דברים ראה יב,ג) ונתצתם את-מזבחותם

והנח, ושבחתם את-מזבחותם והנח. והנח ס"ד? שריפה בעי! אמר רב הונא: רדוף ואח"כ שרוף. ור' יוסי ברי' יהודה האי סברא מנא

ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- אבד האבדון, אבד ואח"כ האבדון. ורבנן? הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש

אחריה. ורבי יוסי ברי' יהודה לשרש אחריה מנא ליה? נפקא (דברים ראה יב,ג) מ- ואבדתם את-שם מן-המקום ההוא. ורבנן? ההוא

ב"ה טוב טעם ודעת לדבני (טטוד"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהש"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפאא – קב"שעשויה לגדול; יתור לרבות; מכל מקום; דרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפאא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לכנות לה שם; דתניא, ר"א אומר: מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה? ת"ל: **וְאֶבְרַתֶּם אֶת-שְׁמֵיכֶם, (ע' מו,א)** אמר לו ר"ע, והלא כבר נאמר: (דברים יב,ב) **אבד תאבדון**. אם כן, מה ת"ל ואבדתם את שמם מן המקום ההוא? לכנות לה שם. יכול לשבח? לשבח ס"ד? אלא, יכול לא לשבח ולא לגנאי? ת"ל: ... **שִׁקְץ** | **תִּשְׁקַצְנֶנּוּ וְתַעֲב** | **תִּתְעַבְבוּ כִּי-חָרַם הוּא**, הא כיצד? היו קורין אותה בית גליא – קורין אותה בית כריא, עין כל – עין קוץ.

וְנִתְצַתֶּם אֶת-מִזְבְּחֵיכֶם – מונח רביעי, ע"פ **בבלי עבודה זרה מהב, מו,א** מרמז ללפחות ארבע פעולות בכיבוש ארץ ישראל.
בכיבוש הראשון מבצעים הרס בלי פנוי וזהו (א) **וְנִתְצַתֶּם אֶת-מִזְבְּחֵיכֶם** ומניחים (ב) **וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת-מִצְבְּתֵיכֶם** ומניחים

אחרי סיום הכיבוש עוברים בארץ ומבצעים פנוי יסודי ושינויים (ג) **וְאֶשְׂרִיחֶם תִּשְׂרְפֶנּוּ בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדַּעְנֶנּוּ** ביעור עבודת כוכבים, כאן יש מחלוקת ור' יוסי בר' יהודה האי סברא מנא ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- **אֶבְדַּ תְּאֲבָדוּן, אֶבְדַּ תְּאֲבָדוּן**. ורבנן? הא מיבעי ליה לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה. (רבנן אומרים כי הכתוב בפסוק יב,ב מצוה למחוק כל זכר לעבודה זרה, כגון תיאור שלה, כיווני דרך אליה)

(ד) ורבי יוסי בר' יהודה לשרש אחריה מנא ליה? נפקא ליה (דברים ראה יב,ג) מ- **וְאֶבְרַתֶּם אֶת-שְׁמֵיכֶם מִן-הַמָּקוֹם הַהוּא**.: ורבנן? ההוא לכנות לה שם; דתניא, ר"א אומר: מנין לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה? ת"ל: **וְאֶבְרַתֶּם אֶת-שְׁמֵיכֶם**, (ה) אפשר שאם לא מאבדים את שמם לגמרי אזי משנים את שמם לשם גנאי לכנות לה שם. יכול לשבח? לשבח ס"ד? אלא, יכול לא לשבח ולא לגנאי? ת"ל: ... **שִׁקְץ** | **תִּשְׁקַצְנֶנּוּ וְתַעֲב** | **תִּתְעַבְבוּ כִּי-חָרַם הוּא**:

דברים ראה יב,ד: לא-תעשון כן לה' אלהיכם:

(ד' ראה יב,ה) כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבֵטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֵׁם לְשִׁכְנֵי תְּדַרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה:
מצות השם תל"ז, לאו רנ"א. שלא למחוק שום שם משמות הקדש ולא שום דבר שבקדושה ולא לנתון שום בית עבודת הא-ל.
מצות השם תלה (מצות לא תעשה רנב) שבעה שמות שאינן נמחקין: הוי"ה, אדנ"י, א"ל, א-לוה, א-להים, ש-די, צ-באות, המוחק אפילו אות אחת מאלו השמות, לוקה. והמוחק אותיות הנטולות לשם מאחריי, כגון ך' ס' מכין אותו מכת מרדות. כלי שכתוב עליו שם, קוצץ את מקום השם וגונו. ואם כתוב שם על המתכת, והתיך, לוקה. כתבי הקדש ופירושיהן שכתבם ישראל בקדושה, המאבדן מכין אותו מכת מרדות. ואם כתבן אפיקורוס, שורפין אותן עם האזכרות שבהן. הסותר אפילו אבן אחת דרך השחתה, מן המזבח והיכל ועזרה, לוקה. וכן אסור לסתר ולאבד שום דבר קדושה ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות.
(ד' ראה יב,ה) כִּי – תלישא-גדולה (תלשא), בתפקיד לימוד אלפניו לפסוק (יב,ד) בתפקיד עקירה (תלישה) ושיעורה במחיקה של אות משבעה השמות שלא נמחקים, פגיעה דרך השחתה במקדש ובכליו, וגם בתפקיד מידרוג במחיקות ומידרוג בעונשי המצוה בהתאמה ראה מצות השם תלה

שיעור המחיקה – אות אחת, **אור החיים** אות בשם עצמו, אות הנטפל לשם כגון לה' – אותיות לכ"ם אלפניו ולאחריו וה-**רמב"ם** איסור ועונש רק על אותיות השמות הלא נמחקים.
שעור – ע"פ **רמב"ן** שיעור נתיצה של אבן אחת מן המזבח או מן העזרה. **אור החיים** ע"פ **ספרי** נראה שלא אמר אבן בדיוק אחת אלא שעושה בנתיצתו רושם בבנין.

דברים ראה יב,ד – ז: [ד] לא-תעשון כן לה' אלהיכם:

[ה] כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שְׁבֵטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֵׁם לְשִׁכְנֵי תְּדַרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה:
[ו] וְהִבַּאתֶם שָׁמָּה עֲלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂי תִיכֶם וְאֵת תְּרוֹמַת יְדֵיכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָתֵיכֶם וּבְכֹלֹת בְּקִרְבְּכֶם וְצֹאנֵיכֶם:
[ז] וְאִכַּלְתֶּם-שֵׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל מַשְׁלַח יְדֵיכֶם וּבְתִיבֵי אֲשֶׁר בִּרְכָה ה' אֱלֹהֵיךָ:
[ה] כִּי – תלישא-גדולה, בתפקיד מחיצה, ללמד כפירוש הבא: **[ו] מַעֲשֵׂי תִיבֵיכֶם** – מונח זקא-קטן, רביה וריבה את הכל **רמב"ן** מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפניו מן המחיצה ... **תְּרוֹמַת יְדֵיכֶם** – הביכורים ... והנה כל הנזכרים בכאן חייבים **במתיצה**.
[ה] כִּי – תלישא-גדולה, מחיצה ללמד על בעל בחינה נעלה שהוא ככעין מחיצה לעצמו כפי **ספרי ח, ו-התורה והמצוה** – דרישה בנביא למקום נבחר.
(דורש עיון על קשר לתבניות הטעמים) **[ה] כִּי** – תלישא-גדולה, ראה **בעה"ט** גי' אתב"ש של **אל-הַמָּקוֹם**, גי' של **מָקוֹם**

רש"י לְשִׁכְנֵי תְּדַרְשׁוּ (להלן,ה) – זה משכן שילה. (ראה בהמשך ספרי החיד"א המסביר לירושלים)
(יב,ה) אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל, הושעה, מתחיל שוב. הקרבת קרבנות בבמה גדולה הוא מזבח המשכן, מזבח שילה ומזבח בית המקדש בירושלים.
תפקיד זה מתואם עם פירוש **רש"י** לפסוק **[יא]** פירש **שָׁמָּה תִבְאוּ וגו' –** למעלה **(פס' ו)** (הסמוך לפסוק יב,ה) אמור לענין שילה, וכאן אמור לענין ירושלים, ולכך חלקם הכתוב ליתן היתר בין זו לזו: (במדבר הקריבו בבמה גדולה במשכן, בזמן כיבוש הארץ שבע שנים ובזמן חלוקת הארץ שבע שנים, המשכן היה בגלגל והותרו במות קטנות, הוקם המשכן בשילה נאסרו הבמות הקטנות והותרה הקרבה רק בבמה גדולה בשילה) משחרבה שילה ובאו להם לנוב, וחרבה נוב ובאו לגבעון, (כאשר הכהן הגדול היה בנוב וגבעון, ארון הברית לא היה שם שוב הותרו הבמות הקטנות במקביל לבמה במקום הכהן הגדול) היו הבמות מותרות עד שבאו לירושלים (ראה **ספ' ד סה**). (גם בשכון ארון הברית באוהל בעיר דוד עדיין הותרו במות קטנות, רק משבנה בית הבחירה ע"י שלמה נאסרו הבמות הקטנות לעולם ועבודת הקרבנות אך ורק בבמה גדולה, מזבח בית המקדש)

וּשְׂמַחְתֶּם בְּכָל מַשְׁלַח יְדֵיכֶם – רביעי, פשטא מונח זקא-קטן
[יב] וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם
אֲתֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנֵי בְנֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם וְאִמֵּי תִיבֵיכֶם כִּי אֵין לִי חֶלֶק וְנִחְלָה אֲתֶם:
השוואה בין תבנית טעמי פסוק ז' ופסוק י"ב.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תשס"א – תחשפ"ד; תמצית ההשערות: **תאנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרקא** – מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפקא** = **טרקא** – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרקא טפקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרקא תביר טפקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרקא טפקא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תריסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

דברים ראה יבז, ואכלתם-שם לפני ה' אלהיכם – רביע פשטא מונה זקף-קטן, פירש רש"י בפסוק (יב,יא) כי הפסוקים (יב,ד – ז) מלמדים בין היתר על שילה. הקרא הזה מלמד רבוי איזור **ואכלתם-שם** – רביע, לארבע רוחות השמים, **לפני** – פשטא, מתפשט איזור אכילת קדשים קלים לכל הרואה משכן שילה.

דברים ראה יב, ובית המקדש קים השמחה בארבעה דברים – רביע זרקא מונה סגול, **ושמחתם** – רביע, בזמן שבית המקדש קים השמחה בארבעה דברים: בבלי פסחים מביא פסוקים ללמוד מהם שמחה בבשר במיוחד בשר שלמים ולהוסיף עליהם בשר נדרים ונדבות, לשמחה בין מובא פסוק מתהלים, התוספות מביא פסוק ללמד לשמחת נשים, ופסוק לשמחת הילדים. אפשר כי, **ושמחתם** – רביע, הוא רמז לדרוש ארבעה אופני שמחה הנדרשים ע"י הגמרא, תוספות, שו"ע. הלימוד לשמח גר יתום ואלמנה נאמר מפורש בפסוקים אחרים בתנ"ך.

ראה רביע, זרקא סגול – סעודות מצוה

דברים ראה יב,ה: כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם מכל-שבטיכם לשוים את-שמו שם לשכנו תדרשו וקאת שמה:

דברים ראה טז,ו: כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיך לשכן שמו שם תזבח את-הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים:

ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (וילנה ב ב - ג א) (בסוגריים פירוש אור שמחה) ד"ה מאן תנא רגלים, ר' שמעון (שכן סבר שחג הפסח ראשון הוא לרגלים לענין לא תאחר כפי שהולך ומפרש) דר' שמעון אמר שלשה רגלים כסדרן וגו' (הנודר להקריב קרבן אסור לאחר נדרו כדכתיב **דברים נ' תצא כג כב כי תדר ... לא תאחר לשלמו ... והיה כך חטא**, ודרשו מן המקראות שאינו עובר על **לא תאחר** אא עם עברו עליו שלושה רגלים). ... **וחכ"א** רגל שפגע בו תחילה (לא עובר על **לא תאחר** אלא אם כן עברו עליו שלשה רגלים החל מהרגל הראשון שפגע בו אחר נדרו),

... ת"ל **דברים ראה יב,ה-ו ובאת שמה והבאתם שמה** (כך נדרש הכתוב, כאשר תבא אל המקום אשר יבחר ה', מיד תהא בחיוב מצות עשה של **הבאתם שמה**, ברגל הראשון שפגע בו לאחר נדרו מחויב להביא קרבנותיו שהתחייב כס, ואם לא הביא עובר על מצות עשה ואם כן) מה אנן קיימין (מה בא ללמד הקרא **במדבר פינחס כט,לט אלה תעשו לה' במועדיכם**, משמע שאינו עובר ב-**לא תאחר** עד שיעברו עליו שלשה רגלים מנדרו) אם בעשה, הרי כבר אמור (**דברים ראה יב,ה-ו ובאת שמה והבאתם שמה**, משמע רגל ראשון) אלא אם אינו ענין בעשה תניהו עניין בלא תעשה (על כרחך כיון שאי אפשר לדרוש את הכתוב **במדבר פינחס כט,לט אלה תעשו לה' במועדיכם** לענין מצות עשה, דרשהו לענין **לא תעשה**, ובא ללמד שאינו עובר על **לא תאחר** עד שיעברו עליו שלשה רגלים)

- טט - ואפשר שהיות **דברים ראה יב,ה-ו** מדבר בשלה ואילו **יב יא** מדבר בירושלים אז טעם תלישא-קטנה בקרא **יב,יא** מתריע על לאו בענין **לא תאחר** עד שלשה רגלים ולר"ש עד חמשה רגלים, שעיקרו נלמד ע"י הירושלמי מהפסוק **במדבר פינחס כט,לט אלה תעשו לה' במועדיכם** דרשהו לענין **לא תעשה**. ראה **דברים ראה יב,יא**

לפירוש **קרבן העדה [ה] ... וקאת שמה: [ו] והבאתם שמה** מדבר ברגל הראשון אחרי נדרו ואומר בפירושו **שיירי הקרבן** כי הלאו שעובר עליו שאם לא בא, עבר על "מוצא שפתך תשמור"

- נאמר ב-**(יא,בז) שמה תביאו** והוא דומה ל-**(ג,ב) והבאתם שמה** לכאורה היה אפשר לקשר בין **יב,ה** ל-**יב,יא וקאת שמה: ... שמה תביאו** והיות ונאמר ב-**(יא,בז) אשר-יבחר בתלישא-קטנה** וטעם זה עשוי לציין לאו, או לאו הבא מענין "מוצא שפתך תשמור". **בסיכום** יש כאן אפשרות לכך שתלישא-קטנה מתריע על לאו והדבר מתואם ללימוד מ הכתוב **במדבר פינחס כט,לט אלה תעשו לה' במועדיכם** לענין מצות עשה, דרשהו לענין **לא תעשה**,

(יב,ה) כי – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלאחריו,

(יב,ה) אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל, הושעה, מתחיל שוב.

(טז,ו) כי – תלישא-גדולה, בתפקיד אלאחריו מידרוג בעונש,

(טז,ו) אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיך – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל, הושעה, מתחיל שוב.

יש חיוב מצות עשה להביא הנדר ברגל הראשון שפוגע בו אחרי הנדר. ואם לא הביא, עובר בעשה אבל נותנים לו השעייה עד אחרי הרגל האחרון (ראה ברור שלש שיטות) ואח"כ על כל יום שלא הביא עובר בעשה נוסף! המידרוג בעונש הגדול והולך בעובר על מצות עשה מרומז בלמשל **(טז,ו) כי** – תלישא-גדולה, בתפקיד אלאחריו מידרוג בעונש. ההשעייה בעשה מרומזת בלמשל **(טז,ו) אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיך** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל החיוב במצות עשה ואם לא עשה, הושעה, מתחיל שוב ואם עבר אחרי הרגל האחרון צובר עונש על כל יום שלא הביא הנדר.

יש חיוב של "לא תאחר" המתחיל ברגל הראשון שפוגע בו אחרי הנדר, אלא שנותנים למתחייב השעייה מלעבור על "בל תאחר" המרומזת בלמשל **(יב,ה) אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם** – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין דבר שהתחיל הוא החיוב של בל תאחר, הושעה, מתחיל שוב אחרי הרגל האחרון. וזה רק חיוב אחד בלי צבירה לעומת הצבירה על העובר במצות בעשה.

להשעייה זאת יש שיעור הרמז בלמשל **(יב,ה) כי** – תלישא-גדולה, בתפקיד שיעור אלאחריו, לתת זמן ביחידות של רגלים לעבור על "בל תאחר". שלוש שיטות במספר יחידות הרגלים להשעייה בעובר על "בל תאחר" (מרגל אחד עד חמישה רגלים).

לשיטת רבי שמעון שלשה רגלים כסדרן ובלבד חג המצות ראשון אשכחת אמר פעמים חמשה פעמים ארבעה פעמים שלשה

לשיטת רבי לעזר בי רבי שמעון אמר ובלבד חג המצות אחרון אשכחת אמר פעמים שלשה פעמים שנים פעמים אחד

לשיטת וחכמים אומרים רגל שפגע בו תחילה ובלבד שיעברו עליו רגלי שנה כולה

ראה **ירושלמי**, הערות נוספות לירושלמי זה: ראה **ויקרא אמר כג,לח ומלכד מתגותיכם** – מונה רביע, כעין ענין של יותר מארבע מיני קרבנות ליקרב ברגל

מדרש רבה במדבר נשא יא סעיף .. מציין פסוק (דב' ראה יב,ה) כי אם-אל-המקום אשר-יבחר ה' אלהיכם מכל-שבטיכם לשוים את-שמו שם לשכנו תדרשו וקאת שמה: בהקשר לפסוק (**שמ' יתרו כג,כא**) **מזבח אדמה תעשה-ל' וזבחת עליו את-עלתידך ואת-שלמידך את-צאנה ואת-בקרך בכל-המקום אשר אזכיר את-שמי אבוא אליך וברכתידך** :: מכאן שאסור להזכיר שם המפורש מוחין לבית הבחירה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – החלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא – טרואה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ספרי דברים ראה פרשה? סעיף ח' על פסוק ה באופן דומה ומה שמי האמור להלן ברכת כהנים אף שמי האמור כאן ברכת כהנים ... במקדש אתה אומר בכתבו (מפורש) ובמדינה בכניו.

תורה תמימה שמות כ הערה קכב משמת שמעון צדיק פסקו הכהנים מלכרך בשם המפורש גם במקדש וגו' יומא לט, ב.

תורה תמימה ויקרא כד הערה לד ... אלא על שם המיוחד במיתה ועל כינויין באזהרה

ויקרא ... כד, יא רש"י ויקב – כתר גומו ופריש, שנקב שם המיוחד וגדף, והוא שם המפורש ששמע בסיני. טט – דין המגדף היה בסקילה.

משנה סנהדרין פ"י מ"א אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו ...

גמרא: תנא: ובגבולין ובלשון עגה. פרש"י: ... גבולין קרי חוץ למקדש. ואסור לפרש שם בן ארבעים ושתיים בלשון עגה חוץ

למקדש, ואי עבד אין לו חלק. אבל בלשון קדש אינו נענש כל כך. ובמקדש הואיל ונהגו להזכיר פירושו – אינו נענש.

פירוש המשניות ורמב"ם מסכת סנהדרין פ"י מ"א וההוגה את השם באותיותיו ... שהוא שם המפורש ... וכבר הזכירו דברים זולת

אלה שהעושה אותם אין לו חלק (לעולם הבא)

אין לו חלק רב קהתי בשם תפארת ישראל: כלומר שאין להם חלק בשכר הרוחני הנצחי, ובשם המאירי שנידונים הם לדורי דורות ברשעם.

• טט – פסוק (דב' ראה יב, ב) **כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם** - תלישא-גדולה, בתפקיד אחריה מחיצה למקום שבו מותר **לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ** - המפורש

של ה' בכתבו, ותבנית הטעמים מרכא טפקא, יתור לרבות על השם של ארבע אותיות, שם של מ"ב אותיות, **שָׁם** - אתנה מגביל

אזכרות אלו גם במקדש רק לשעת העבודה: ברכת כהנים, כהן גדול ביום הכפורים.

• **לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם** - מרכא טפקא אתנה, תבנית הפסקת דיבור המפרשת כי הזכרת השם מותרת במקדש. לכן תהיה עבירה להזכירו

מחוץ למקדש. ולפרש"י העונש החמור הוא על אזכרה מחוץ למקדש בלשון עגה (לעז או לפני חבורת אנשים שמדברין דברי חול).

אבל בלשון קדש אינו נענש כל כך.

• **אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם** - גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה הושעתה ונמשכה או תימשך

אח"כ, אפשר מרמז לעבודת המקדש שהופסקה פעמים אחדות (משכן, גלגל, שלה, נב, גבעון, ירושלים פעמיים, ותימשך במהרה בימינו אמן)

• **מִכָּל-שִׁבְטֵיכֶם** - זקף-קטן, פעמיים בירושלים

דברים ראה יב, ב: לעומת יב, יא – יב:

[ה] **כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שִׁבְטֵיכֶם לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וְבָאתָ שָׁמָּה:**

[ו] **וְהַבָּתָּה שָׁמָּה עַל-תֵּיכֶם וְיִבְחַתְּכֶם וְאֵת מַעֲשֵׂי תִיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יָדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבָחֵיכֶם וְכֹלֵת בְּקִרְבְּכֶם וְצֹאנְכֶם:**

[יא] **וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֶׁם שָׁמָּה תִּבְיָאוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר אָנְכִי מִצְוָה אֲתֶכֶם עוֹלֵתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם**

מַעֲשֵׂי תִיכֶם וְתְרוּמַת יָדְכֶם וְכֹל מִבְּחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרְוּ לַה': [יב] **וְשִׁמַּחְתֶּם לַפָּנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֹתָם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם**

וְאִמְהַתִּיכֶם וְהָלוּ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֵיכֶם כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנִחְלָה אֲתֶכֶם:

בירור אלו מהפסוקים (יב, ב) ו-(יא, א) עוסקים בשילה ובירושלים. לכאורה ע"פ רש"י פסוק (יב, ב) עוסק בשלה. לימוד זה היה דווקא

מתאים מאד ל-(יא, א) העוסק בירושלים אבל בו אין תלישא-גדולה אלא תלישא-קטנה, כך שהלימוד הוא רק לכתוב אחרי התלישא. וזה

קשור לענין המזכיר שם המפורש שלא בשעת העבודה אין לא חלק לעולם הבא. ולכן מובא כאן דעת החיד"א.

ספרי החיד"א מראית העין זבחים (הוצאת יהדות התשמ"ו הרב צ"מ ויבסקי רח' חזון איש 47 ב"ב 03-788472 ע' ק (זבחים

ק"ח)) אבל אתה אוכל בכל מקום אשר אתה רואה, הקשה הרב עיון יעקב ז"ל (על עין יעקב) על מה שכתב רש"י ז"ל פ' ... **לְשִׁכְנוֹ**

תִּדְרְשׁוּ זה משכן שילה וכו' **מַעֲשֵׂי תִיכֶם** וכו' לאכול לפני מן החומה ובאמת בשילה נאכל בכל הרואה וצ"ע ונראה דעיקר קרא

בכית המקדש איירי דכתיב **כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' וּמ"ש לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ** ופירש"י זה שילה כבר פירש הרא"ם ז"ל

דפירושו ד- **אֲשֶׁר-יִבְחַר** הוא בית עולמים **וְלִשְׁכְנוֹ** שילה וחסר וי"ו ע"ש וגו'.

דברים ראה יב, ב: ועברתם את-הירדן וישבתם בארץ אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם

והניח לכם מקל-איביכם מסקיב וישבתם-בטח:

בבלי סוטה לד, א בעודם עוברים את הירדן דעו על מה אתם עוברים הזהיר יהושע אתם עוברים על מנת שיכבשו ויורישו אחרת באים

מים ושוטפים אותי ואתכם. הרב שטרנסקי הי"ו מאורות הדף מביא בבלי סנהדרין שענין ערבים זה לזה החל בהר גריזים והר עיבל אבל

תוספות מביא ירושלמי שענין הערבות החל במעבר הירדן.

אפשר שלכך מרמז **דברים ראה יב, ב: ועברתם את-הירדן וישבתם בארץ אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם**

והניח לכם מקל-איביכם מסקיב וישבתם-בטח:

עברים את-הירדן – ביהושע הנדרש לקבלת ערבות הדדית יש לו בסיס **דברים ראה יב, ב: ועברתם את-הירדן** - זרקא סגול, מוסיף

קבלת ערבות הדדית. **עברים את-הירדן עברים** - חילוף אותיות ערבים, קבלת ערבות הדדית

דברים ראה יב, ב: ועברתם את-הירדן וישבתם בארץ אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם והניח לכם מקל-איביכם מסקיב

וישבתם-בטח: להודיע שתכלית מעבר הירדן, הערבות הדדית, כיבוש הארץ וירושתה היא הקמת בית הבחירה לשכן שם הקב"ה שמה

וע"י כך יהיה גלוי מלכות שמים בארץ לכל העמים.

ב' ה' טו טעם ודעת למדני (טטודו ל') כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"ד – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טפוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא וואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכתה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכתה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.3.2 נקודת ציון בהר הבית מהכתוב בתורה.

חישוב נקודת ציון בהר הבית מהכתוב בתורה. החישוב מבוסס על גימטריאות תוכן ליחידות אורך "מטר" וקו אורך לפי מיקום גריניטש 0° ומלמד שהתורה רמזה על התפתחויות מדידה ביחידות אלו.

דברים ראה יב,ה:

כִּי אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל-שִׁבְטֵיכֶם לְשׂוֹם אֶת-שְׁמוֹ שֶׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וְכַאֲתָ שָׁמָּה:

דברים ראה טז,ו:

כִּי אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיךָ לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֶׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּעֶרְבֹ כִּבּוֹא הַשֶּׁשֶׁם מוֹעֵד צִאתְךָ מִמִּצְרָיִם:

התוכן **כִּי אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה** הנאמר פעמיים הוא כעין שני כתובים הבאים כאחד ולכן אין מלמדין אותו דבר, ומוצע שבנוסף לדרשות ההילכתיות הנלמדות מהם, אחד בא ללמד על קו רוחב של מקום מרכזי במקדש, ואחד בא ללמד על קו אורך של אותו מקום מרכזי במקדש. התעוררנו לדרישה זאת מתוך לימוד ב-**שפת אמת דברים פרשת ראה שנה תרמח** וזה לשונו" בפסוק (**דב' ראה יב,ה**) **לְשִׁכְנוֹ**

תִּדְרְשׁוּ אחז"ל דרוש ע"פ נביא דרוש ותמצא ואח"כ יאמר לך נביא כמ"ש בדהע"ה **עד אמצא מקום לה'** כו' ע"ש בספרי. דהנה כתיב (**דב' ראה יב,ה**) **אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'** ולא גילה להם המקום מיד רק שיהיה בכח דרישת בני ישראל כי ארץ-ישראל ובית המקדש תלויים

בעבודת בני ישראל וזהו שדרשו חכמינו ז"ל דבעיה (שצריך) דרישה. וגו'

מתוך עיונינו בתפקידי תבניות טעמי המקרא סברנו כי טעם מלת **כִּי** – תלשא, מרמז לתפקיד שיעור הנלמד מהכתוב אחריו, וטעמי המקף בכתוב **אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה** – מרמזים לתפקיד של ענין בעל מספר חלקים. וגם לפחות מלת **אִם** ואפשר שגם **כִּי** ו- **אֶל** נראות כיתירות.

מספר דבר בעיתו של הרב מ' גנוט ידענו כי קו הרוחב מקו המשווה, העובר ירושלים הוא **31° 46'**, 31 מעלות ו-46 דקות צפון. תוך קריאת התורה שמנו לב כי גימטריית מלת **אֶל** עולה 31, וגימטריית מלת **אִם** עולה 41 ובהוספת גימטריית האות **ה** (ממילת המקום) מתקבל בסה"כ 46. היינו מתקבל קו רוחב מקו המשווה העובר ירושלים והוא **31° 46'**, 31 מעלות ו-46 דקות צפון.

בשלב הבא חישובנו חלק השניות של קו הרוחב. משולב המידע כי בין שתי דקות בקווי רוחב המרחק הוא כ-1852 מטר, והמרחק בין שתי שניות הוא כ-30.8666 מטר. אם מלת **כִּי** גי' 30 תהיה הבסיס לשניות, אזי מגי' התכנים הבאים מתקבלות שניות מעל הערך 30.

התוכן	גי' התוכן = מרחק במטר	מרחק בשניות קו רוחב המחושב כך: 30.8666 / גי' התוכן	קו הרוחב במע' דק' שני' מרחק במטר דרומית מנ"צ של פרופ' ר' מיכלסון	קו הרוחב במע' דק' שני' מרחק במטר דרומית מנ"צ של פרופ' ר' מיכלסון
מִקְוֶה	186	6.026 שניות	31° 46' 36.0260" N 110.168	31.776674° N בערך כניסה לאולמות בצפון רחבת הכותל
הַמִּקְוֶה	191	6.1879	31° 46' 36.1879" N 105.168	31.77671886° N באולמות
אֶל-הַמִּקְוֶה	222	7.1922	31° 46' 37.1922" N 74.168	31.77699784° N צפונית לאולמות
אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה	263	8.5205	31° 46' 38.5205" N 33.168	31.77736681° N דרומית לכפת הסלע
כִּי אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה	293	9.4924406	31° 46' 39.4924" N 3.168	31.77763679° N בתוך כפת הסלע
			קו רוחב	31.7776653° N
			קו אורך	35.2346072° E
קוי הרוחב הנ"ל הם בין נקודות הציון הרשמיות		של המסגדים		
נקודת ציון של מסגד אל-אקצא		קו רוחב	31° 46' 34" N	31.77617 N
		קו אורך	35° 14' 09" E	35.23583 E
הר הבית נמצאת בקצה הדרומי של רחבת מסגד כפת הסלע		קו רוחב	31° 46' 39.288" N	31.777580 N
		קו אורך	35° 14' 8.829" E	35.235786 E

נשתמש ב- (**דב' ראה טז,ו**) **כִּי אִם-אֶל-הַמִּקְוֶה אֲשֶׁר** לחישוב קו האורך לפי מיקום גריניטש 0° מלת **כִּי** – גי' 30 בסיס למעלות, ונוסיף עליה גי' אות **ה** (ממילת **הַמִּקְוֶה**) בסה"כ 35 מעלות ההפרש בין גי' מלת **אִם** – 41 ובין גי' מלת **אֶל** – 31 הוא רמז ל-10 דקות, ההפרש בין גי' אות **ה** (ממילת **הַמִּקְוֶה**) ובין גי' אות **א** (ממלת **אֶל** או מלת **אֲשֶׁר**) הוא רמז לעוד 4 דקות, סה"כ 4 + 10 = 14 דקות

בחישוב מדויק בקו הרוחב **31° 46' 36.026" N** (= 31.776674) מתקבל המרחק 26.2401 מטר בין שתי שניות סמוכות של קווי אורך. הפרש המרחק בין שניות אורך במעלות הרוחב האחרות המוצגות לעיל הוא זעיר. ההנחה היא שגי' מלת **מִקְוֶה** העולה 186, מבטאה מרחק במטרים של שניות מעלות אורך. 186 / 26.2401 = 7.08838 שניות. קו האורך המתקבל הוא בקירוב **35° 14' 7.08838" E** (= 35.23530).

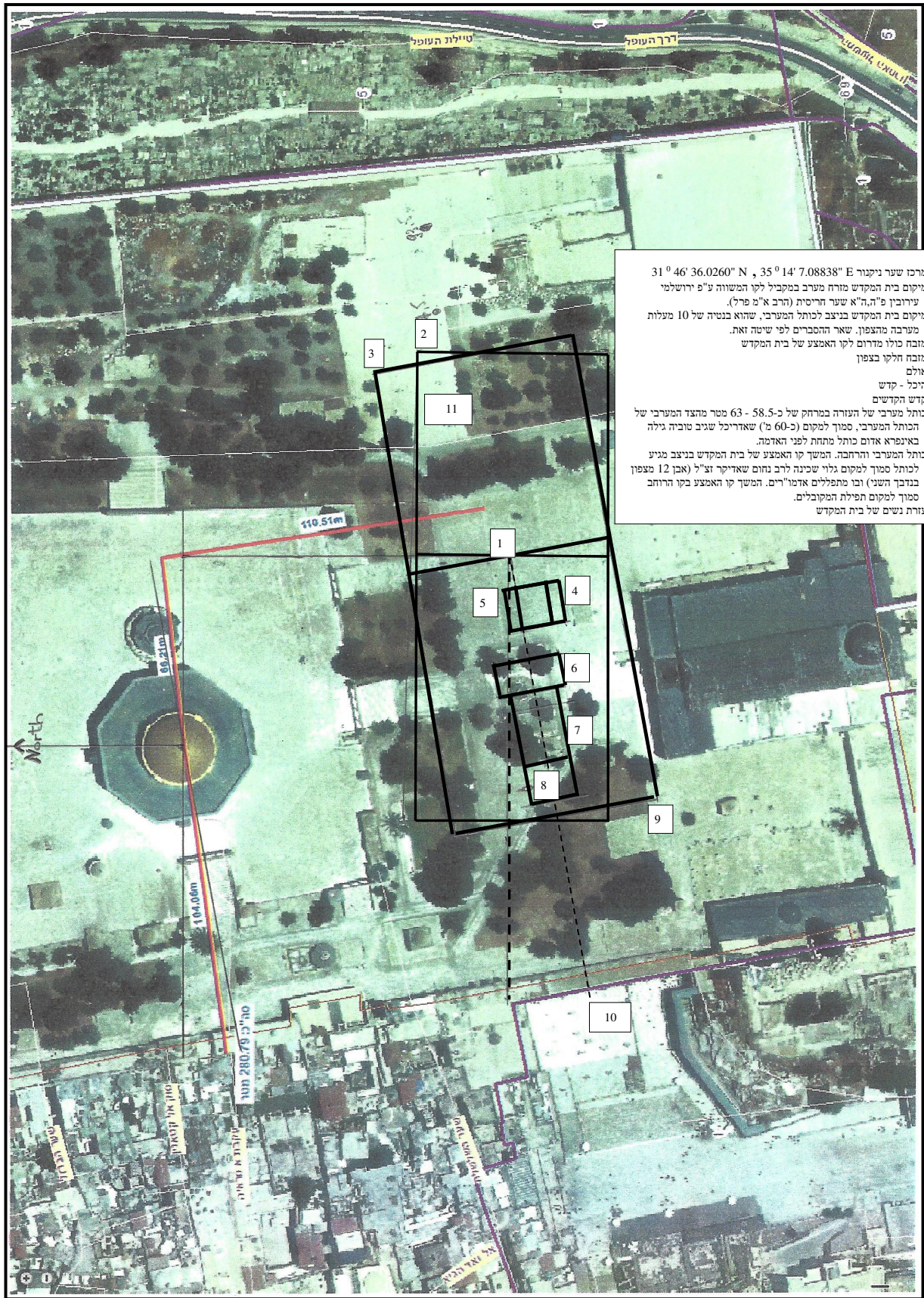
ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: **אתנה** = **סלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = **מארך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפיקא** = **טראקא** – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפיקא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפיקא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפיקא** – קבוצה שמממשים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשיה** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תריסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

התוכן	ג' התוכן = מרחק במטר	מרחק בשניות קו אורך המחושב כך: 26.2401 / ג' התוכן	קו האורך במע' דק' שני' של פרופ' ר' מיכלסון	קו האורך במע' דק' שני' הפרש במעלות אורך מיקום קו האורך מהכותל
מְקוֹם	186	" 7.08838 שניות	E 7.08838° 14' 35.0	E 35.235302° 00.0007
המְקוֹם	191	" 7.27893	E 7.27893° 14' 35.0	E 35.235355° 0.0007478
אַל-המְקוֹם	222	8.46033	E 8.46033° 14' 35.0	E 35.235683° 0.0010758
אַם-אַל-המְקוֹם	263	10.02282	E 10.02282° 14' 35.0	
			קו רוחב קו אורך	31.7776653° N 35.2346072° E

הפרש בקווי רוחב בין כפת הסלע של פרופ' ר' מיכלסון ובין אל אקצה N 31.77617 - 31.7776653 = 0.00149 מעלות כפול 111.12 ק"מ למעלה אחת שווה 0.16556 ק"מ או 165.56 מטר
הפרש בקווי רוחב בין כפת הסלע של פרופ' ר' מיכלסון ובין חישוב ממלת **מְקוֹם** N 31.776674 - 31.7776653 = 0.0009913 מעלות, כפול 111.12 ק"מ למעלה אחת שווה 0.110153 ק"מ או 110.15 מטר, שני שליש המרחק בין נ"צ הסלע ובין נ"צ אל-אקצה. קו הרוחב הזה הוא בערך בכניסה לאולמות שבצפון רחבת הכותל המערבי.
הפרש בקווי אורך בין כפת הסלע של פרופ' ר' מיכלסון ובין חישוב ממלת **מְקוֹם** 35.2346072 - 35.23530 = 0.0007 מעלות, כפול 94464.36 מטר למעלה אחת בקו הרוחב הנ"ל שווה 66.12 מטר מזרחית לקו האורך של פרופ' ר' מיכלסון. לפי הנספח של הספר הבית השלישי של הרב שטיינברג, כפת הסלע במרחק של 104 מטר מהמשך הכותל המערבי צפונה. נניח שמדובר במרכז הכפה. אז קו האורך של נקודת הציון נמצא כ- 104 + 66 = 170 מטר מזרחית מן מצד המערבי של הכותל המערבי.
בקו הרוחב המחושב ממלת **מְקוֹם** N 31.776680 זה בערך בהמשך לשביל היוצא דרומה מהשער המזרחי של הרחבה של כפת הסלע, ברחבה המרוצפת מזרחית לחורשה שמאחורי הכותל המערבי. לפי שרטוט אחד משלושה בנספח של הספר "הבית השלישי" של הרב שטיינברג זה עשוי להיות מקום שער ניקנור בין עזרת נשים ועזרת ישראל. מזה יעלה כי הכותל המערבי אינו קיר העזרה המערבי אלא קיר המקיף להר הבית.
היות והכותל נוטה כ- 10° מהצפון אז בקו הרוחב המחושב ממלת **מְקוֹם** היינו N 31.776674 המרחק בין נ"צ ובין הכותל הוא $170 \text{ m} - (\tan(10^\circ) * 110.15 \text{ m}) = 19.42 \text{ m} = 150.58 \text{ m}$
ע"פ **משנה מסכת מידות פ"ב מ"ו** העזרה ארכה 187 אמה ללא הקירות סביבה. באמה של 0.48 מטר זה 89.76 מטר. נניח שעובי הקיר המערבי של העזרה כ- 5 אמה שווה 2.4 מטר, $89.76 + 2.40 = 92.16$ מטר. המקום הזה נמצא בקו הרוחב N 36.026° 46' 31 = 150.58 - 92.16 = 58.42 מטר לצד המערבי של כותל המערבי של היום. בקו האורך המחושב ממלת **המְקוֹם** המרחק הוא 19.42 - 174.64 = 155.22 מ', $155.22 - 92.16 = 63.06$ מ'. לפי ארכיטקט שגיב, במרחק של כ- 60 מטר מהכותל המערבי של היום נמצאת חומה בתוך האדמה שהוא מציע שהיא הכותל המערבי של בית המקדש. החישובים סמוכים למדידותיו. המשך קו האמצע של בית המקדש בניצב לכותל המערבי מגיע סמוך למקום גלוי שכינה לרב נחום שאדיקר זצ"ל (לפי נינו הרב ישראל גולדברג אבן 12 דרומה מקשת וילסון בנדבך האבנים השני) ובו מתפללים אדמו"רים חסידים. המשך קו האמצע בקו הרוחב מגיע סמוך למקום תפילת המקובלים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – ההלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אהנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונה – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונה רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

- (1) מרכז שער ניקור $31^{\circ} 46' 36.0260'' N$, $35^{\circ} 0' 14' 7.08838'' E$
- (2) מיקום בית המקדש מוצר מערב במקביל לקו המשווה ע"פ ירושלמי עירובין פ"ה, ה"א שער חריטית (הרב א"מ פרל).
- (3) מיקום בית המקדש בניצב לכותל המערבי, שהוא בנטיה של 10 מעלות מערבה מהצפון. שאר ההסברים לפי שיטה זאת.
- (4) מזבח כולו מדרום לקו האמצע של בית המקדש
- (5) מזבח חלקו בצפון
- (6) אולם
- (7) היכל - קדש
- (8) קדש הקדשים
- (9) כותל מערבי של העזרה במרחק של כ-58.5 - 63 מטר מהצד המערבי של הכותל המערבי. סמוך למקום (כ-60 מ') שאדריכל שגיב טוביה גילה באינפרא אדום כותל מתחת לפני האדמה.
- (10) כותל המערבי והרחבה, המשך קו האמצע של בית המקדש בניצב גיעו לכותל סמוך למקום גלוי שכונה לרב נחום שאדיקר זצ"ל (אבן 12 מצפון בנדרב השני) ובו מתפללים אדמו"רים. המשך קו האמצע בקו הרחוב סמוך למקום תפילת המקובלים.
- (11) עזרת נשים של בית המקדש

ב"ה טוב טעם ודעת לדבני (טו"ד) כי בר במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**: **טפחא = טפחא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שונה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שונה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **1**; **זקף-קטן** – **2**; **זקף-גדול** – **3**; **רביע** – **4**; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.4 דברים ראה יא,כו (התשע"ד)

דברים ראה יג,א: את כל-הדבָר אשר אנכי מצננה אתכם אתו תשמרו לעשות לא-תספּו עליו ולא תגזע ממנו: פ

רש"י לא-תספּו עליו - חמשה טוטפות בתפילין, חמשה מינין בלולב, ארבע ברכות בברכת כהנים (ראה ספ"ד פב)

האדמו"ר מ"ש ליקוטי שיחות ט ע' 53 ולעיל בפ' ואתחנן (ד,ב) על הפסוק **לא תספּו על-הדבָר**, נקט חמש פרשיות בתפילין, ויש לבאר הדנה מד-לא תספּו שנאמר בפעם הראשונה למדים שאין להוסיף דבר שאינו שייך למצוה, לכן נקט שם פרשיות, שהרי הפרשה החמישית אינה שייכת לתפילין ... אך כאשר האיסור מופיע פעם שניה, מוסיפים ללימוד שאסור להוסיף אפילו דבר השייך למצוה, לכן נקט טוטפות, בתים, שהרי הוספת בית, אפילו בית ריק ללא פרשה, מוסיפה בזכרון יציאת מצרים.

את כל-הדבָר – מונה רביע, לרמז לחמשה טוטפות אשר מפורש בכתוב אחריו **לא-תספּו עליו**

דברים ואתחנן ד,ב: לא תספּו על-הדבָר אשר אנכי מצננה אתכם ולא תגרעו ממנו

לשמר את-מצות ה' אליהם אשר אנכי מצננה אתכם:

רש"י (דב' וא' ד,ב) לא תספּו - כגון חמש פרשיות בתפילין, חמשת מינין בלולב, וחמש ציציות, וכן ולא תגרעו (ראה ספ"ד פב).

דברים ראה יג,ב, ד: פ [ב] כי-יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות או מופת:

פ [ג] ונא האות והמופת אשר-דבָר אליך לאמר

נלכה אחרי אליהם אחרים אשר לא-ידעתם ונעבדום:

[ד] לא תשמע אל-דבָר הנביא ההוא או אל-חולם החלום ההוא כי מנסה ה' אליהם אתכם לדעת הישכם אלהים

את-ה' אליהם בכל-לבבכם ובכל-נפשכם:

אור החיים: (דב' ראה יג,ב) כי-יקום בקרבך נביא, פירושו אפילו הוא מוחזק לנביא, הגם שיהיה נאמן אצלך אם אמר לך

לעבור על איזו מצוה לפי שעה כאלהיו בהר הכרמל וכו' (מ"א יח), אף על פי כן אם יאמר לך שתעבוד עבודה זרה חייב מיתה:

כי-יקום בקרבך נביא – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שתיים: (א) פשט הכתוב אדם המוחזק לנביא ומוחזק נאמן לתורה;

(ב) מהפך פשטא מוציא מן הפשט, אותו אדם – מהפך בדבריו, כלומר אומר דבר פשוט שירה על ע"ז ואומר דבר מרכב שירה שאין

לעבוד ע"ז וזה מתברר בעזרת תבנית הטעמים של **ונתן אליך אות או מופת**. קודם נרכיב את האות והמופת לקבוצת פרטים אחת.

אור החיים: (דב' ראה יג,ב) ונתן אליך אות וגו', צריך לדעת למה לא הזכיר בתחילה מאמר הנביא דבר שעליו נתן האות וגו', עוד צריך

לדעת כוונת אומר **ונא האות וגו' לאמר וגו'**, וכי האות הוא האומר הלא הנביא הוא האומר לעבוד עבודה זרה שעל זה הוא

שמתחייב מיתה:

ונראה שנתכוון הכתוב לנגד נביא שבא ודיבר בסדר זה, ה' אמר אליו שאם יתן מופת זה או אות זה, כוונת האות הוא לומר

שנעבוד עבודה זרה, ואם יהיה האות והמופת בסדר זה אין הכוונה כן, אלא אדרבא לתעבה ולשורפה כמשפטה הראשון:

(דב' ראה יג,ב) ונא האות והמופת, פירוש הגם שהוא לא אמר אלא או זה או זה, ובאו שניהם האות והמופת, והיו בסדר אשר אמר

שיגידו על כוונת ה' שרצונו שיעבדו עבודה זרה, לא תשמע וגו' וחייב מיתה הנביא וגו', הגם שלא החליט בדבריו שיעבדו עד בא

האות והמופת, והם האומרים לעבוד, ועוד שהוא לא אמר אלא או אות, או מופת, והיו שניהם, אף על פי כן **(ד,ב) לא תשמע וגו'**:

(דב' ראה יג,ב) ונתן אליך אות – מרכא תביר טפחא, התבנית מלמדת על קבוצת פרטים הקשורים לנושא הוכחות הנביא שהשם שלחו.

אות – טפחא, בתפקיד פותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **או מופת**. האות והמופת יוצרים קבוצת פרטים אחת, ותבנית הטעמים של

ונתן אליך אות – מרכא תביר טפחא מרמזת, שהם עשויים להיות שונים בהלכותיהם או שלא כולם צריכים לחול. יכול להיות רק אות או

רק מופת, יכול להיות שניהם בסדר אחד, יכול להיות שניהם בסדר הפוך שעל כך מורים טעמי **(דב' ראה יג,ב) ונא האות והמופת** – מהפך

פשטא זקף-קטן, דרשה על הסדר, דרשה שלא על הסדר ולכל סדר יש משמע אחר. כפי' אור החיים: ה' אמר אליו (אל הנביא) שאם יתן

מופת זה או אות זה, כוונת האות הוא לומר שנעבוד עבודה זרה, ואם יהיה האות והמופת בסדר זה אין הכוונה כן, אלא אדרבא

לתעבה ולשורפה כמשפטה הראשון:

(דב' ראה יג,ב) ונא האות והמופת, פירוש הגם שהוא לא אמר אלא או זה או זה, ובאו שניהם האות והמופת, והיו בסדר אשר אמר

שיגידו על כוונת ה' שרצונו שיעבדו עבודה זרה,

(דב' ראה יג,ב) נלכה אחרי – גרשיים קדמא, כעין מאוחר המקדים את המוקדם, ע"פ פי' **אור החיים** המוקדם הוא שהנביא לא החליט

בנותנו אות או מופת שיעבדו ע"ז, וכאשר בא האות והמופת החליט שפירושו שיעבדו ע"ז, וזהו המאוחר, וזאת הטעיה כי היה לו להחליט

בכל מקרה שהצווי המוקדם מסיני דוחה כל צווי מאוחר שהוא לנסיון בלבד כנאמר בפסוק (יג,ד)

אליהם אחרים אשר לא-ידעתם – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל איסור **ונעבדום**:

דברים ראה יג,ו: והנביא ההוא או חלם חלום ההוא ימַת כי דבָר-סָרָה על-ה' אליהם

המוציא אתכם מארץ מצרים ונתפך מבית עבדים לחיידך מן-הדבָר אשר צוה ה' אליך ללכת בָּהּ ובערתי הָרַע מקרבך: ס

והנביא ההוא – מונה פור **או חלם** – מונה תרסא

בבלי סנהדרין פדא, (חלק מההסבר ע"פ רש"י) (הסוגיה הנידונה) **זר ששימש במקדש**, תניא, רבי ישמעאל אומר: נאמר כאן (בור ששימש

במקדש) **(במ' קרח יח,ז) ונתן הקרב ימַת**, ונאמר להלן **(במ' קרח יז,ב) כל הקרב ו הקרב אל-משכן ה' ימַת**, מה להלן (במאתים וחמשים איש

דקרה בשרופים מיתה) בידי שמים אף כאן(בור מיתה) בידי שמים, רבי עקיבא אומר: נאמר כאן, **(במ' קרח יח,ז) ונתן הקרב ימַת** ונאמר

להלן **(דב' ראה יג,ו) והנביא ההוא או חלם חלום ההוא ימַת**, מה להלן **(דב' ראה יג,ו) בסקילה** – אף כאן **בסקילה**. רבי יוחנן בן

נורי אומר: מה להלן (נביא שהדיח הרבים **(דב' ראה יג,ו)**) בחנק – אף כאן (בור ששימש) בחנק. במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא?

רבי עקיבא סבר: דנין ימַת מ-ימַת ואין דנין יומת מ-ימַת, ורבי ישמעאל סבר: דנין הדיוט מהדיוט, ואין דנין הדיוט מנביא. – ורבי

עקיבא: כיון שהדיח – אין לך הדיוט גדול מזה. במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי? – בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן. דתניא:

נביא שהדיח – **בסקילה**, רבי שמעון אומר: בחנק. – הא אנו תנו (במשנה כאן), רבי עקיבא אומר: בחנק (ולא כמו בברייתא – בסקילה)!

תני תנאי ואליאב דרבי עקיבא, מתניתין רבי שמעון (נביא שהדיח בחנק) ואליאב דרבי עקיבא, ברייתא רבנן ואליאב דרבי עקיבא (שתי

מסורות תנאים בדברי ר' עקיבא. המשנה היא כמסורת ר' שמעון למיתת מסית בחנק ור' ששימש נלמד ממנו, הברייתא כמסורת רבנן למיתת מסית

ב"ה טוב טעם ודעת למוטדי (טו"ס) כי במצוות האמנותי – תהלים י"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, השש"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: **אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** – מאריך, רבוי; **דראָן** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפאָא** = **טראָא** – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפאָא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראָן תביר טפאָא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפאָא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפאָא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – ב"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זראָא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גראָש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא וואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

בסקילה). הדרן עלך אלו הן הנשרפין. **וְהַנְּבִיא הַהוּא אֲזַי חֵלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דָבָר-סֵרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם** – תבנית כתוב ע"פ תבניות טעמים היא **וְהַנְּבִיא הַהוּא אֲזַי חֵלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דָבָר-סֵרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם** – שהדיון מברר באיזה מידה ממידות התורה דורשים העונש ופרט בתראה **יוֹמֵת כִּי דָבָר-סֵרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם** – מיתה על הסתה והדחה לעבודה זרה כביכול בצווי ה'.

וְהַנְּבִיא הַהוּא – מונה פזר – כעין שני תפקידי טעם פזר, דרשהו למקום אחר ואם צריך גם למקומו. לכן תפקיד אחד של הפזר הלוקח את **יוֹמֵת** – רביע, אשר אפשר שמרמז למיתה מארבע מיתות ב"ד, ואמור ללמד ממסוג מיתת מסית ומדיח אל סוג מיתת זר ששימש במקדש, לפי **בבלי סנהדרין פדא**, אפשר להסביר כי טעם פזר יוליד את סוג מיתת הנביא המסית ומדיח לע"ז כן: לדעת רבנן אליבא דר' עקיבא, מיתה בסקילה, לדעת ר' שמעון אליבא דר' עקיבא בחנק, וכן דעת רבי יוחנן בן נורי בחנק. ובהקדמת הרמב"ם למשנה פוסק בחנק. לתפקיד שני של הפזר אין הסבר.

הערוך לנו סנהדרין פדא, הביא שיש מחלוקת האם לומדים מנביא שהסית והדיח בגזרה שווה או בהיקף לזר, וממנו לטמא, וממנו לבעל-מום ששימשו, כולם בחנק (כריב"ן ו"כר שמעון) או בסקילה (כר' עקיבא בבריתא). לגבי בעל מום נאמר במפורש ב-**בבלי סנהדרין פדא**, כהן בעל מום ששימש ר' אומר במיתה וחכמים אומרים באזהרה תבניות טעמי הפסוק מלמדות על אפשרות להקש (פעמיים זקף בין שני קיסרים) ועל כעין בנין אב (תראסא קדמא וואלא). אבל ב-**רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ט, ה"ב** פוסק כל מחוייבין מיתה בידי שמים שהן בלא תעשה ויש בהן מעשה שלוקין עליהן שמונה עשר, ואלו הן: ... (יא) זר ששימש במקדש, (יב) מחוסר בגדים הרי הוא כזר ולוקה אם עבד, (יג) כהן טמא ששימש, (יד) שתוי יין ששימש, (טו) טבול יום ששימש, (טז) מחוסר כפורים ששימש, (יז) פרוע ראש ששימש, (יח) קרוע בגדים ששימש. אם כן הרמב"ם פוסק לזר, ולטמא ששימשו מיתה בידי שמים וכפרה ע"י מלקות כר' ישמעאל ע"פ (**בב' קרח יח, זכח**) ולא כר' עקיבא או ר' יוחנן בן נורי ע"פ (**דב' ראה יג, ו**) שטעם פזר בו תומך בשיטתם.

אֲזַי חֵלֶם – מונה תרסא, כעין שני תפקידי תרסא, שיעורים או אומדנא שבי"ד צריכים לאמוד האם הנביא השתמש בכשפים כדי להפעיל המופת שלו, האם דבריו כווננו להסית לע"ז (ראה אור החיים ב-יג, ב, ג). אומדנה האם נבואתו מעורבת מדברי אמת ושקר. מסית סתם - במיתה עד שיסית בדבר שיש בו חיוב מיתת ב"ד נביא הרוצה לעקור מצוה כלשהי השייכת לע"ז ואפילו אין בה חיוב עשה, חייב מיתה כנביא שקר **יוֹמֵת כִּי דָבָר-סֵרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדָה מִבְּיַת עַבְדִּים לְהַקְדִּיחָהּ מִן-הַיַּרְדֵּן** – רביע ... רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן, ע"פ רמב"ן (יג, ג) עצמת מופת יציאת מצרים שנעשו ע"י ה', מכחישים כל הוכחה אפילו המתקיימת שיש כח כלשהו לע"ז אפילו אם נביא יאמר שה' צוה ויעשה אותה שמתקיימת.

פ [ב] כִּי-יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נְבִיא או חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֱלֹהִים אוֹת אוֹת מוֹפֵת:
פ [ג] וְכִּי יִבְאֵהוּ הַמּוֹפֵת אֲשֶׁר-דָּבַר אֱלֹהִים לְאֹמְרֵי גִלְיָה אֲחֵרִי אֲלֵהֶם אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יִדְעֶמָה וְנִעְבְּדָם:
ד [ד] לֹא תִשְׁמַע אֶל-דְּבַר הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל-חֹלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְפֹה ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲתִכֶּם לְדַעַת הַיִּשְׁכֵּם אֲהַבִּים אֶת-ה' אֱלֹהֵיכֶם כְּכֹל-לִבְכֶם וְכְכֹל-נַפְשְׁכֶם: [ה] אֲחֵרִי ה' אֱלֹהֵיכֶם תִּלְכּוּ וְאֵתוּ תִּבְרָאוּ וְאֵת-מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְיִקְלְוּ תִשְׁמְעוּ וְאֵתוּ תִעַבְדוּ וְכֹל תִּדְבְּקוּ:
ו [ו] וְהַנְּבִיא הַהוּא אוֹ חֵלֶם הַחֲלוֹם הַהוּא יוֹמֵת כִּי דָבָר-סֵרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדָה מִבְּיַת עַבְדִּים לְהַקְדִּיחָהּ מִן-הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיךָ לִלְכַת בָּהּ וּבַעֲרַת הַרְעַ מִקִּרְבְּךָ: ס

(דב' ראה יג, ג) **הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם** – מרכא מונה (לגרמיה) מונה רביע פשטא מונה אפשר שהתבנית המלאה היא **הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהַפְּדָה מִבְּיַת עַבְדִּים** – מרכא מונה (לגרמיה) מונה רביע פשטא מונה זקף-קטן. אם לצורך הדיון נתעלם מהתבנית הפנימית (מונה) (לגרמיה) מונה רביע) נקבל תבנית מרכא פשטא מונה זקף-קטן והוא שתי פעולות העשויה ללמד על לימוד אלפני לפניו. מופת יציאת מצרים שנעשו ע"י ה' מכחישים כל הוכחה אפילו המתקיימת שיש כח כלשהו לע"ז אפילו עם נביא יאמר שה' צוה ויעשה אותה שמתקיימת. רעיון זה מתאים לפי רמב"ן לפסוק (**דב' ראה יג, ג**) **רמב"ן (ג)** ... והנה צוה הכתוב שלא נשמע למתנבא בשם ה' (טט – שכביכול ה' צוה) לעבוד עבודה זרה כלל, ולא נביט באותות ובמופתים שיעשה (טט – ולעיל פי' רמב"ן שהתקומו); והזכיר הטעם (להלן, ו): **מפני שאנחנו ידענו מיציאת מצרים (טט) – (דב' ראה יג, ג)** **הַמוֹצִיא... וְהַפְּדָה**) שהוא מעשה ממש לא חזיון ולא מראה (טט – כמו שעשה הנביא הזה), כי לה' הארץ (ע"פ תה' כד, א) והוא המחדש והחפץ והיכול ואין אלהים מלבדו (ע"פ דב' ד, לה). וידענו ממעמד הר סיני כי הוא פנים בפנים (ע"פ דב' ה, ד), צוה אותנו ללכת בדרך הזה, שלא נעבוד זולתו כלל, וכבודו לאחר לא נתן (ע"פ יש' מב, ח); וזה טעם (**דב' ראה יג, ג**) **אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֵיךָ**. והנה (**דב' ראה יג, ג**) **דָבָר-סֵרָה עַל-ה'**, שלא צוהו ככה מעולם, או סרה דבר על כבודו, שאין ראוי לעבוד לאל אחר.

דברים ראה יג, ז: **כִּי יִסִּיתְךָ אֲחִיךָ בֶן-אִמְךָ אוֹ-בִנְךָ אוֹ-בִתְךָ אוֹ אִשְׁתְּ חִיקְךָ אוֹ רַעְיָה אֲשֶׁר פִּנְפַּשְׁתָּ בְּסִתְּךָ לְאֹמֵר נִלְכָה וְנִעְבְּדָהּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יְדַעְתָּ אֵתָהּ וְאֵתְךָ**:

טט – פסוק זה בעל שני ענינים, אחד כפשוטו עוסק בהסתה לע"ז והשני ע"ד דרישת הכתוב מייחוד בן עם אמו לייחודים הבאים (א) באסור להתייחד עם כל עריות שבתורה (ב) ייחוד פנויה (ג) ייחוד עובדת כוכבים (ד) איסור ייחוד עם תינוק עובד כוכבים מפני משכב זכר ע"י גזרה שיטמא בזיבה. יתכן שלכן יש בו שני אופני לימוד כנראה של כלל ופרט וכלל. מבנה הפסוק, ע"פ תבנית הטעמים עד האתנח, כעין כלל ופרט וכלל.

בבלי עבודה זרה לו, ב ייחוד דבת ישראל דאורייתא היא! דאמר ר' יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק: רמו לייחוד מן התורה מנין? שנאמר: (**דב' ראה יג, ט**) **כִּי יִסִּיתְךָ אֲחִיךָ בֶן-אִמְךָ**, וכי בן אם מסית, בן אב אינו מסית? אלא, בן מתייחד עם אמו, ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה! ייחוד דאורייתא דאשת איש, ואתא דוד וגזר אפי' אייחוד דפנויה, ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל גזור אפי' אייחוד דעובדת כוכבים. מאי על ד"א משום ד"א? אמר רב נחמן בר יצחק: גזרו על תינוק עובד כוכבים שיטמא בזיבה, שלא יחא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור;

או-בִנְךָ אוֹ-בִתְךָ אוֹ אִשְׁתְּ חִיקְךָ – בקריאה ללא פסק הלימוד על היתר ייחוד בן עם אמו. בקריאה עם פסק בן האב אסור בייחוד עם אשת אביו שאינה אמו. **אִשְׁתְּ חִיקְךָ** – מונה רביע, מרמז לדרשה היוצאת מענין הכתוב בהסתה לע"ז, ומלמד על לפחות ארבעה איסורי ייחוד. (**דב' ראה יג, ט**) **נִלְכָה** – רביע, אפשר שמרמז לארבע עבודות כלליות (השתחוויה, זבות, הקטרה, ניסוך) שאסורות לכל ע"ז ונעבדה אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדי (טוולד) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשוט – מוציא מפשט; מרְכָא = מאריך; רבוי; דרְכָא – מצרף; תְּכִיר – מחלק; ממעט, לא ממש; טְפָא = טרָא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרְכָא טְפָא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרְכָא תְּכִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרְכָא תְּכִיר טְפָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּכִיר מרְכָא טְפָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מִקְּ – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרְכָא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוט 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.5 דברים ראה יא,כו (התשע"ה)

דברים ראה יא,כו: ס רָאָה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

[כז] רָאָה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה: ר"ת אר"ן להב"ו, ס"ת ה' י' נ' ג'י' אדנ"י, מ' מ' ה' ה' עולה ג'י' פעמיים שם מ"ה. אפשר רומז לנאמר ב-(הושע ג,א) הַגֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲרוֹן כָּל-הָאָרֶץ עֲבַר לְפָנֶיךָ בִּירְדֵן: והארון היה מוציא להבות מבדיו ומשמיד כל הניצב נגדו. במדבר רבה (וילנא) פרשת במדבר פרשה ה ... א"ר אלעזר בן פדת בשם ר' יוסי בן זמרא בשעה שהיו ישראל נוסעין היו שני ניצוצין של אש יוצאין מתוך שני בדיו של ארון כדי לפגוע שונאיהם ומניין שכן משה אומר לישראל מה אתם מתיראין מן בני ענק וכי קשים הם מאותן שהיו באים כנגדנו והיה הארון שורפן וכן הוא אומר (דב עקב ט,ג) וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם כִּי הוּא אֱלֹהֶיךָ הוּא-הַעֲבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֲכָלָה וגו' מכאן אתה דורש (אֲכָלָה - זקף-קטן, בתפקיד שתיים) שהיו ב' ניצוצין מקדמין לפניו אמר להם הוא ישמידם והוא יכניעם לפניך.

[כח] רָאָה - רביע, בעל הטורים ... ד"א ראה לשון יחיד, לפניכם לשון רבים, והיינו דאמרינן כיצד סדר המשנה משה שונה לאהרן ואח"כ נכנסו בניו (טט) - ואח"כ הוקנים, ... נמצא ביד הכל לימוד ארבעה פעמים, חייב אדם לשנות לתלמידו ארבעה פעמים) וכו' כדאיתא ב-עירובין (נדב, ב). טט - ראה (וי אר"מ טז, ב) נִיאֲמַר הוּא אֶל-מֹשֶׁה

[כט] רָאָה - רביע, בתפקיד של רשום מקוצר לענין של שתיים שהן ארבע בְּרָכָה וּקְלָלָה כהסבר הבא: נאמר ב-ספרי ראה פיסקא נג (דב ראה יא,כו) רָאָה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה: למה נאמר לפי שנאמר (דב נצ' ל,ט) הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נִתְּתִי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה, שמא יאמרו ישראל הואיל ונתן המקום לפנינו שני דרכים דרך חיים ודרך מות נלך באיזו מהם שנרצה תלמוד לומר (דב נצבים ל,ט) וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים. הבחירה בחיים טוב מומלצת גם ב-(דב נצבים ל,ט) הַעֲדִיתִי כִּכֶם הַיּוֹם אֶת-הַשָּׂמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ וְהַמָּוֶת לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה וְהַחַיִּים לְמַעַן תִּתֶּנָּה אֶתְּךָ וְתִרְעָדָה: וב-(דב נצבים ל,ט) שבו כל דרך יוצאת לשתיים: ס רָאָה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַשָּׂוֶב וְאֶת-הַמָּוֶת וְאֶת-הַקְּלָלָה: ברכה יוצאת לחיים וטוב, קללה יוצאת למות ורע.

דברים ראה יא,כו: את-הברכה אשר תשמעו אל-מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום:

רש"י (כז) את-הברכה - על מנת תשמעו.

ראב"ע (כז) את-הברכה אשר תשמעו - כי בשמעכם הנה אתם מבורכים. ו-הברכה - תוספת טובה. טט - אפשר כי התוספת באה ממלת את.

ר' יוסף בכור שור ... רבותינו פירשו (ראה ברכות לג, ב): ו-הברכה בידם, דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. ומיהו, אם בא לְטַהֵר - מסייעין אותו כל כך, כמו שאמרו רבותינו (ראה שבת קד, א), ואם לְטַמֵּא -פותחין לו, אבל אין מסייעין אותו כל כך; ומיהו תחילת הטהרה והטומאה מדעת האדם, [כז] את-הברכה אשר תשמעו בעל הטורים ס"ת תורה. שבזכות התורה יבואו הברכות (ב"ר מא ט): טט - ע"פ בעה"ט בזכות שמיעת (ללימוד וקיום) התורה המסורה בחמישה חומשים הרמוזים ב-מונח רביע של אשר תשמעו.

את-הברכה - מקף כרב-מצב לקבלת הברכה כמוסבר להלן ע"פ טעם אתנה והעדר טעם טפחא.

את-הברכה - ללא טפחא בין סלוק לאתנה. מצד אתנה, יש הגבלה כפי' רש"י ו-ראב"ע משמע שהברכה היא על תנאי.

מצד חסרון הטפחא משמע כי אין אפיון המשנה מהנאמר, בהתקיים התנאי הברכה מוחלטת ומיידית כפי' ראב"ע (כז) את-הברכה אשר תשמעו - כי בשמעכם הנה אתם מבורכים.

נאמר ב-(דב עקב ז,ג) וְאֶתְּכֶם וּבִרְכֶם וְהִרְבֵּתְכֶם, וְאֶתְּכֶם - מונח זקף-קטן במלה אחת, (א) לפי מיקום טעם זקף-קטן המלה היא פועל בצווי, ה' מצווה לעצמו לאהוב את ישראל (ב) תבנית הטעמים בתפקיד ריבה וריבה את הכל, כאן אהבה מתמדת. מכאן גם הברכה המתמדת והכל בידי שמים, אבל היא על תנאי של יראת ה'.

דברים ראה יא,כח: וְהַקְלָלָה אִם-לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל-מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְסָרְתֶם מִן-הַדִּבְרֵי אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוֶּה אֶתְּכֶם הַיּוֹם לְלַכֵּת אַחֲרַי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא-יְדַעְתֶּם: ס

[כח] וְהַקְלָלָה - רביע, אם-לא תשמעו -

משיבת נפש דב' יא (כז) את-הברכה אשר תשמעו. תימה למה שינה (ממילת אשר בברכה אל מלת אם בקללה) לומר וְהַקְלָלָה אִם-לֹא תִשְׁמְעוּ, ואינו אומר הקללה אשר לא תשמעו. וי"ל פשוט גמור ורש"י כיוון בפירושו אשר תשמעו על מנת שתשמעו, וכל האומר על מנת כאילו אומר מעכשיו דמי והכי פירושו מעכשיו תחול הברכה וע"מ שתשמעו, אכן הקללה לא תחול כ"א לאחר ביטול המצות, והבן. (ה' מאריך אף למתמידים לשונאו עד ארבע דורות ואם הרביעי רע מכחידו רע העולם בעונותיו של עצמו - זאת הקללה של הרע והמות.) (שמ' ית'כ,ה) ... פִּקְדוֹ עוֹן אָבֶת עַל-בָּנָיִם עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים לְשָׁנָאִי: (שמ' ית'כ,ה) ... פִּקְדוֹ עוֹן אָבוֹת עַל-בָּנָיִם וְעַל-בָּנֵי בָנָיִם עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים:

ראב"ע וטעם וְעַל-רִבְעִים - שלא אאריך להם יותר. ואין במקום הזה מה שישאל השואל, איך יפקוד עון אב על בן? כי הנה מפורש הוא: לְשָׁנָאִי - כי אם היה הבן מאוהבי השם, לא יפקוד עליו עון האב. והטעם הוא, שהשם לא יאריך אפו אם יהיו עד ארבעה דורות שונאי השם כולם; ויש מהם שיכרת הראשון, גם יש השני, גם השלישי.

ר' יוסף בכור שור ואל תאמר כי אני אשכח את הפשע, כי אני פִּקְדוֹ עוֹן אָבֶת עַל-בָּנָיִם; ולא בשביל שאפרע מן הבן עונותיו של אב, כי "איש בחטאו יומתו" (דב' כד, טז) ולא ימות הבן בעון האב, אלא כך היא המידה: אם אדם חוטא, הקדוש ברוך הוא ממתין לו, אולי ישוב, או שמא בנו יהיה צדיק, ואינו נפרע ממנו; ואם יהיה בנו רע, הקדוש ברוך הוא ממתין גם לו, אולי ישוב, או שמא יהיה הבן טוב, וכן השלישי; ואם הרביעי רע, מכחידו מן העולם בעונותיו של עצמו, שכבר הוחזקו אבותיו; ולא גרמו לו עונות אבותיו, אלא שאין הקדוש ברוך הוא ממתין לו. ומכל מקום, אין הקדוש ברוך הוא פורע ממנו אלא מה שהוא עצמו חוטא;

ב"ה טוב טעם ודעת ולמנוי (טט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרכא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טראא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטת חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

אברבנאל דב' יא ... ומפני זה אמר כאן בקנין הברכה את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם ר"ל כי אין דרך לבא אל הברכה האלהית אם תיימנו ואם תשמאלו רק על דרך אחד והוא השמיעה אל המצות שהוא דרך קצר אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל אמנם דרכי הקללה הם מרובים ורחבים. וזהו **והקללה אם-לא תשמעו אל-מצות ה' אלהיכם**. (טט – א) ורצה בזה שאדם יחטא או לסכלו והעדר הידיעה ועל זה אמר **אם-לא תשמעו ר"ל** אם תטו לבבכם מהשמיעה והלמוד התורני. (טט – ב) וג"כ יש דרך רע אחר. והוא אמרו **וסרתם מן-הדרך אשר אנכי מצוה אתכם היום** שאע"פ ששמעתם וידעתם. הנה מפאת הרצון עזבתם אותם המצות האלהיות ותקוצו בהם ותבחרו לכם מצות אחרות ודרכי אחרים. (טט – ג) וג"כ יש דרך אחר רע ומר והוא שלא חסרתם הלמידה והשמיעה גם לא עשיתם את מצות ה' רק חשבתם לעמוד עמו בשותפות אלהי אחרים. ועל זה אמר **ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם**. הנה אלה דרכי רבים מתחלפים. לפי שהברכה בדרך אחר תבא אליך ובשלשה דרכי תנוס מלפניך. (טט – ד) ואפשר לפרש **ללכת אחרי אלהים אחרים** שבא להגיד שאין אדם עובר מצוה מן המצות אלא א"כ נכנסה בו רוח אפיקורסו' בכסוטה סוף פ' בתרא כי העובר מרצונו וחפצו על המצות יהיה בהכרח שיכנס בו האפיקורסות והכפירה.

וכחן ונקללה – רביע, המלה **נקללה** מופיעה גם בפסוק **וכחן ונקללה על-הר עיבל**: וממנו לומדים שהקללה נאמרה כאשר כל הציבור פונים לכיוון הר עיבל. אמר ר' א' שגב הי"ו בשם רב פתיה ארבעה מתו בעטיו של נחש ומרומזים באותיות **עיבל** – עמרם, ישי, בנימין, לוי. אפשר כי **וכחן ונקללה** – רביע, מרמז לדרשת הרב פתיה. אבל זה לא נתמך במלואו במקורות הבאים: **בבלי שבת נהב**, וכן **בבלי בבא בתרא זא**, מיתבי: ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר מישי אבי דוד דמפרש ביה קרא,

ללכת – רביע, בארבע עבודות השתחוויה, זביחה, הקטרה, ניסוך, **ויקאנטי דב' תבוא כח** (יד) ולא תסור מכל הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאל **ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם** [שם יד]. השכינה אומרת שלא נסור ממצות השם הגדול יתעלה הנקרא אנכי. ואמר ימין ושמאל כטעם לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב [שמות כ, כ] הנקראים ימין ושמאל, והם הנקראים **אחרים**, וכבר פירשתי: **ללכת** – רביע, שלא יעשו אלהות מארבע חיות המרכבה. ואילו במעשה העגל עשו אלהות מהשור שבמרכבה (רמב"ן כי תשא) **רמב"ן (שם' מש' כביט)** ... והנכון במלת **לאֱלֹהִים**, בפתחות הלמ"ד, שהם מלאכי מעלה, ונקראו 'אלהים' בהרבה מקומות, ככתוב "אין כמוך באלהים ה'" (תה' פו, ח); "הוא אלהי האלהים ואדני האדונים" (דב' יז, ז); וכן "וישתחוו בנוסחנו: השתחוו לו כל אלהים" (תה' צז, ז). ויקראו גם כן 'אלים', כאשר הזכרתי כבר (שם' טו, יא). ואמר: **בלתי לה' לבדו** - בעבור שהזוכחים למלאכיו יחשבו לעשות חפצו, שיהיו הם אמצעיים להפיק להם רצון מאתו, וכאלו הזוכחים לאל ולמשרתיו. על כן אמר: בלתי לה' לבדו.

ראה **רביע** (כולל מונח רביע), פעמיים **זקף בין שני קיסרים**, שרש יל"ך בטעם רביע בענין ע"ז ראה **דב' ראה יג, יגיד; שפטים יז, ג**, מופעים אחדים של שרש יל"ך בטעם רביע, בענין ע"ז ראה **דב' ראה יא, כח; יג, יג; יגיד; שפטים יז, ג**, אם כולם מלמדים אותו ענין, אז זה כעין שני כתובים המלמדים ענין אחד ולכן כל אחד מלמד לעצמו ואין ללמוד ממנו לאחרים. ברכות וקללות, מסית יחיד במשפחה, מסיתים בעיר נדחת, ע"ז בחו"ל

דברים ראה יב, א: אלה החקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות בארץ אשר נתן ה' אלהי אבותיך לה לדשתה כל-הימים אשר-אתם הנים על-הארצה:
דברים ראה יב, ב: אבד האבדון את-כל-המקלות אשר עבדו-שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את-אלהיהם על-ההרים הרמים ועל-הגבעות ותחת כל-עץ רענן:
תבנית הטעמים **(דב' ראה יב, א)** נתן ה' – קדמא ואולא ... **(דב' ראה יב, ב)** את-כל-המקלות אשר עבדו-שם הגוים – גרשיים דרגא מונח רביע. אם נאמר כי תבנית הטעמים גרשיים דרגא מונח רביע היא הרכבה של התבנית גרשיים ... רביע ושל דרגא מונח רביע, אז תבנית הטעמים קדמא ואולא ... גרשיים ... רביע תרמוז על כעין קו וחומר בלי הגבלת דיו. פי' **אשל אברהם** (הרב אלאשוילי) (ב"דבר מלכות התשע"ה) על **רש"י** (ב) **אבד האבדון** - **אבד** ואחר-כך **האבדון** – אלמא יש בפסק שהות בינתים ... וראה רש"י **(וי' קדשים כ, טו)** (טט – בהמה נרבעת): **(דב' ראה יב, ב)** **אבד האבדון את-כל-המקלות**. הרי קל וחומר, מה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין, על שבאת תקלה על ידם – אמרה תורה: השחת שרוף וכלה, המטה את חבריו מדרך חיים לדרכי מיתה – על אחת כמה וכמה.

ויקרא קדשים כ, טו) ואיש אשר יקו שכבתו בבהמה מות יומת ואת-הבהמה תקרגו: רש"י ויקרא כ, טו) ואת-הבהמה תקרגו - אם אדם חטא בהמה מה חטאה, אלא מפני שבאה לאדם תקלה על ידה, לפיכך אמר הכתוב תסקל. קל וחומר לאדם שיוודע להבחין בין טוב לרע וגורם רעה לחבירו לעבור עבירה. כיוצא בדבר אתה אומר **(דב' ראה יב, ב)** **אבד האבדון את-כל-המקלות**, הרי דברים קל וחומר, מה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת שרוף וכלה, המטה את חבריו מדרך חיים לדרכי מיתה על אחת כמה וכמה:
(דב' ראה יב, ב) **את-כל-המקלות אשר עבדו-שם הגוים** – גרשיים דרגא מונח רביע. אם נאמר כי תבנית הטעמים גרשיים דרגא מונח רביע היא הרכבה של התבנית גרשיים ... רביע ושל דרגא מונח רביע, אז תבנית הטעמים גרשיים ... רביע תרמוז על יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו ש-המטה את חבריו מדרך חיים לדרכי מיתה בכל אופן שהוא יש להענישו לפי התקלה שגרם לחבירו. וכאן נכנסת תבנית הטעמים **אשר עבדו-שם הגוים** – דרגא מונח רביע בתפקיד של תיקון ההתחכמות – הערמה שהטיל הנחש באדם, כמו של הנחש שגרם תקלה לחוה וממנה לאדם הראשון, להחזירו אל **(דב' שפ' יח, ג)** **תמים תהיה עם ה' אלהיך: ס...** אדם שיוודע להבחין בין טוב לרע וגורם רעה לחבירו לעבור עבירה, בין אם הוא עצמו גם עובר עבירה ובין אם הוא עצמו אינו עובר עבירה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותי האמנותי – תהלים י"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה. תביר מרכא טפקא – קבוצה שממטעים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדלא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדלא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמדו פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.6 דברים ראה יא,כו (התשע"ו)

דברים ראה יד,ט – י: פסוקים מקבילים שב- ויקרא שמיני יא,ט – י: משולבים בתוכן.

[ט] את-זה תאכלו מפל אשר במים פל אשר-לו סנפיר וקשקשת תאכלו:
[י] וכל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו טמא הוא לכם: ס

[תיב"ע] (דב ראה יד,ט) לחוד ית דין תיכלון מן פל דבמיא פל דייליה צייצין למפרח וחרקפיתין על מושקיה ואין נתרון ואשתייר חד תחות ליסתיה וחד תחות צייציתיה וחד תחות גונביה ותייה תיכלון: (י) וכל דלית ליה צייצין וחרקפיתין לא תיכלון מסאב הוא לכון:
[כתר יונתן] תרגום תיב"ע ללשון הקדש (דב ראה יד,ט) לבד את זה תאכלו מן כל שבמים כל שלו סנפיר לשוט וקשקשים על עורו ואם נשרו ונשאר אחד תחת לסתו ואחד תחת סנפירו ואחד תחת זנבו ואתו תאכלו: (י) וכל שאין לו סנפיר וקשקשים לא תאכלו טמא הוא לכם:
[ספר החינוך מצווה קנה] ע"פ [תוספתא חולין פ"ג,ה"ט] והוא שתהא הקשקשת תחת לחיו או תחת זנבו או תחת סנפיריו, אבל בשאר גופו לא סגי לו בפחות משתיים. וכל שנמצא בו קשקשת, אפילו אחת במקומות הנזכרים, אין צריך לבדוק אם יש לו סנפיר, כי בודאי יש לו, אבל כשימצא בו סנפיר צריך לבדוק אם יש בו קשקשת, כי יש דגים טמאים הרבה שיש להם סנפיר. אבל בסיום כותב ועובר עליה ולא בדק יפה, כגון שראה סימן אחד בלבד (סנפיר) וסמך על האחר ללא בדיקה, אף על פי שנמצא אח"כ כשר ביטל עשה זה. [ש"ע י"ד הלכות בהמה וחיה שיהיה סי' פג סעיף א]

סימני דגים מפורשים בתורה: כל שיש לו סנפיר וקשקשת, טהור. וסנפיר, הוא ששט בו. וקשקשת, הן א' הקליפות הקבועות בו. הגה: א' ודוקא שהם נקלפים ביד (א) או בכלי, אבל אם אי אפשר לקלפן מעור הדג, לא מקרי קשקשת (המ"מ פ"א דמ"א (המגיד משנה, פ"א דמאכלות אסורות). ב' ואפילו אין לו אלא סנפיר אחד א' א' < וקשקשת אחת, מותר. ואפילו (ב) אין לו עתה, ועתידי לגדלם לאחר זמן או שהיה לו בעודו במים והשינון מיד בעלותו ליבשה, מותר. (רמב"ם ספ"א מהמ"א ור"ן ור"ה) הגה: ג' וי"א דאין להתיר בקשקשת אחת, רק כשהיא עומדת תחת לחיו או זנבו או סנפירו (הטור והרא"ש לדעת ב"י ור"ן וה"ה) (מאה המגיד משנה) בשם הרמב"ן, וטוב להחמיר). (ביאור הגר"א מביא [תוספתא חולין פ"ג,ה"ט] כנ"ל, ומוסיף "רי"א שני קשקשים. ואו או קאמר ת"ק. (כהסבר) הרא"ש" (שהובא בהגהה בשו"ע) (ש"ך – ניכר שהקשקשת מגופו) (כרתי – באיזה מקום בגוף שיהיה, ניכר שקבוע בו, ולא חיישינו להרבה קשקשים מדגים טהורים שנדבקו בו)

ויקרא שמיני יא,ט: את-זה תאכלו מפל אשר במים פל אשר-לו סנפיר וקשקשת במים ובנהלים אתם תאכלו:

[י' ש"מ יא,ט] את-זה תאכלו – התוכן מלמד על מצוות בדיקת סימני דגים [ספר החינוך מצווה קנה] שזו ע"פ מנין המצוות של הרמב"ם. [מנחת חינוך] מסביר שהרמב"ן לא יחשוב במנין המצוות בדיקת סימנים במנין שהתירה התורה, אלא חובת בדיקה במנין הטמאים (לדעת העורך הכוונה כנראה למין לא מוכר) ומי שלא בודק עובר בעשה ובלא תעשה עם הכלל הידוע "לאו הבא מכלל עשה עשה". לכן האוכל ממין לא מוכר ללא בדיקה עובר על עשה שלא אוכל ממה שהתירה התורה, ועובר בלא תעשה הבא מכלל עשה, שאוכל ממין לא מוכר ללא בדיקה.

אפשר כי [י' ש"מ יא,ט] – מקף ע"פ [בבלי חולין סו,ב] מברר הנאכל במפורש, הנאכל בסתום מימים ונחלים, ומכלים ובורות ע"י דרישה בכלל ופרט וכלל או ברבוי מיעוט רבוי.

אפשר כי [י' ש"מ יא,ט] את-זה – מקף ע"פ [בבלי חולין סו,ב] רב-מצב הנאכל מהמים (א) הנאכל בסימנים סנפיר וקשקשת (ב) הנאכל ללא סימני סנפיר וקשקשת. מצב (א) הוא פשט הכתוב במפורש בהמשך הפסוק ואין המקף עוסק בו. המקף מלמד על דרשת מצב (ב) כלהלן: [י' ש"מ יא,ט] את-זה תאכלו – מקף פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שניים, ע"פ [בבלי חולין סו,ב] [י' ש"מ יא,ט] את-זה תאכלו מפל אשר במים מלמד על שרץ המים הנאכל ללא סימנים ויש בזה שני מקומות גידול: (א) כלים (ב) בורות שיחין ומערות.

אפשר כי [דב ראה יד,ט] את-זה תאכלו – מקף פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שניים, ולמד שהפשט הוא ששני מיני יצורי מים בעלי סימנים "סנפיר וקשקשת" בעלי צורת דג, ושאינם בעלי צורת דג. ע"פ [מנחת חינוך מצווה קנה] גם כן ב- [רמב"ם ה' מאכלות אסורות פ"א ה"א וכו'] כל שיש לו סימני טהרה לאו דווקא בצורת דג מותר, אלא אף בעלי קומה כגון חיות הים שרי בסימנים אלו, עיין [בבלי עבודה זרה ל"ט,א] ד"ה חמרא דימא שרי .

[י' ש"מ יא,ט] את-זה – מקף כרב-מצב (א) האם מספיק לסמוך על קשקשת בלבד או (ב) חובת נוכחות סנפיר וקשקשת, בשני הכתובים הבאים מוצע לומר שאחד מלמד על שיעורי קשקשים של יצורי מים שבימים ונחלים כשהם במים וכשהם מחוץ למים, למשל [י' ש"מ יא,ט] את-זה – תרסא, כשיעור הקשקשים שצריכים לוודא כשרות.

הכתוב השני [י' ש"מ יא,ט] וכל – תרסא, אשר אין-לו סנפיר וקשקשת בימים ובנהלים, בתפקיד מחיצה, ילמד על תכונת ה-סנפיר וקשקשת באם הם מתקלפים ומחיצת עור הדג נשארת שלמה, או שבעקירתם הם גם עוקרים מן מחיצת העור וזה סימן טומאה.

עיון בנושא [י' ש"מ יא,ט] סנפיר וקשקשת [אוצר החכמה] אנציקלופדיה תלמודית כרך ז ערך דגים [טור רי] אבל דג שלם אי אפשר לעולם במציאות שיהיה בקשקשת בלא סנפיר, ולפיכך אם מצינו דג שלם בקשקשת בלא סנפיר אנו אומרים שודאי היו לו סנפירים ונשרו בשעה שעלה מן הים. ויש מן האחרונים שכתב שכלל זה נאמר על הרוב, שרובם אם יש להם קשקשת יש להם סנפיר, אבל יש מיעוט שהם בקשקשת בלא סנפיר והם טמאים.¹²⁹

[אנ"ת הערה 129. כרתי ס"ק ג], ומשמע שר"ל שבחתיכת דג שאין ידוע אם היה לו סנפיר סומכים על הרוב שמן הסתם היה לו גם סנפיר, אבל דג שלם ואנו רואים שאין לו סנפיר אין סומכים על קשקשת בלבד. אבל ה-[פרי מגדים משב"ז סק"ב] מתנגד.

[י' ש"מ יא,ט] סנפיר וקשקשת – קדמא ואזלא, מרמזת כי בסביבתו יש לימוד בכלל ופרט וכלל (כפכ) או רבוי מיעוט רבוי (רמר), כגון [בבלי חולין סו – טז] המברר תוצאות שתי דרכי לימוד אלו בדגים.

מוצע לומר כי תבנית הטעמים של [י' ש"מ יא,ט] בימים ובנהלים מלמדת על בדיקת שני סימנים בדגי וחיות הימים והנחלים. יש בתורה כ-11 מופעים של תביר טפקא ללא דרגא או מרכא לפני תביר, כגון: [י' ש"מ יא,ט] בימים ובנהלים.

ו-12 מופעים תביר מקף-טפקא כגון [במדבר נשא ו,ד] מחרצנים ועד-ג, תפקיד התבנית קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים השונים זה מזה (גם אם הם ממקור אחד) המצטרפים כדי לקיים הלכה מסוימת. ב-[י' ש"מ יא,ט] דג טהור חייב להיות בעל קשקשת וסנפיר. ב-[במדבר נשא ו,ד] אסור לנזיר חרצנים בשיעור מחייב, אסור לו זג בשיעור מחייב, אסור לו צירוף חרצנים וזגים שביחד מגיעים לשיעור מחייב.

כאן מלמד על חיוב הצירוף קשקשת וסנפיר (ולא רק כדרוש יגדיל תורה ויאדיר) אף על פי שנאמר שמי שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, מפני שיש מיעוט שיש לו קשקשת ואין לו סנפיר.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ויקרא שמיני יא,י: וְכָל אֲשֶׁר אֵינְלֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּיָמִים וּבְנֻחָלִים מִכָּל שֶׁרֶץ הַמָּיִם וּמִכָּל גִּפְשׁ הַתְּהֵה אֲשֶׁר בְּיָמִים שֶׁאֵין הֵם לְכָם: אֲשֶׁר אֵינְלֹו – קדמא ואולא, מרמזת כי בסביבתו יש לימוד בכלל ופרט וכלל (כפכ) או רבוי מיעוט רבוי (רמר), כגון **[בבלי חולין סו – טז]** המברר תוצאות שתי דרכי לימוד אלו בדגים.

(וי' שמ' יא,י) סנפיר וקשקשת – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה סימני טהרה **[אוצר החכמה]** אנציקלופדיה תלמודית כרך ז ערך **[דגים]** **[טור רא]** (טט: א) סנפיר וקשקשת (טט: ב) ראש ושדרה (טט: ג) שאר סימנים (זנב) (טט: ד) קרביים – שלחופית (כיס אויר כפול לעלות ולרדת במים) (טט: ה) העוברים (ביצים) **[טור רז והלאה]** רמז לבדוק חמישה מיני סימנים, מהם סימנים גמורים, שמציאותם היא סימן טהרה, והעדרם הוא סימן טומאה. סנפיר וקשקשת ישנם בדגים טהורים ואינם בדגים טמאים, והם סימנים גמורים המפורשים בתורה, ושאר סימנים ישנם גם בדגים טמאים, אלא שצורתם שונה מזו של דגים טהורים והשינוי הוא הסימן.

דברים ראה יד,ט: אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּיָמִים כָּל אֲשֶׁר־לֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת תֹאכְלוּ:

בכתוב הבא שתי תבניות טעמים: **(א) כָּל אֲשֶׁר־לֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת** – דרגא תביר מרכא טפקא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל כל אחד חלה אותה הלכה או מצטרפים. בתפקיד שעל כל פרט חלה אותה הלכה, **סנפיר וקשקשת** – מרכא טפקא כיתור לרבות על קשקש אחד וסנפיר אחד, ל-**תיב"ע** שלושה מקומות לקשקש, אבל לפי **[ש"ע י"ד סי' פג ס' ד]** הקשקש יכול להיות בכל מקום בדג. אפשר שזוה קשור למספר הקשקשים ולמקומם בדג שהשירן בשעת הוצאתו מן המים. ע"פ **תיב"ע (דב' ראה יד,ט)** צריך להשאר בדג קשקש אחד בשלשה מקומות מסוימים. לפי **[ש"ע י"ד סי' פג ס' א]** מספיק קשקש אחד במקום כלשהו וסנפיר אחד, ולפי הטור והרא"ש מספיק קשקש אחד באחד משלושה המקומות שמציין **תיב"ע**.

כָּל אֲשֶׁר־לֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת – דרגא תביר מרכא טפקא, הסבר תבנית בתפקיד שהפרטים דומים ומצטרפים אז זה מסייע ל-**[ש"ע י"ד הלכות בהמה וחיה טהורה סי' פג סעיף ד]** מצא חתיכות דגים ויש באחת מהן קשקשת, ד <ה> אם החתיכות ד **מתאימות (כרת):** מתחברות יפה), כולן מותרות; חזקה, מדג אחד באו. ה] ואם אינן מתאימות, (טט: ראה המשך הסבר ב-**(י' שמ' יא,ט)** **אתם תאכלו**).

תבנית טעמים **(ב) אֲשֶׁר־לֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת** – (ב) תביר מרכא טפקא, בתפקיד קבוצת פרטים בסיסית ורבוי עליה ושעל חלק מהפרטים לא חלה ההלכה. אפשר כר' מאיר? שאם מצא דג טמא בתוך דג טהור לא יאכל את הדג הטמא **[ש"ע י"ד ה' בהמה וחיה טהורה סי' פג ס' י]** ל <יד> [ז] כח: דג טמא לא שנמצא במעי דג טהור, כג) אסור (ל' הרמב"ם מהמ"א דין ה/פלות: אם שהה פחות מעת לעת)).

התאכלו – סלוק כמגביל האכילה. **[ש"ע י"ד סי' פג ס' ז]** כד כא] <ט> כ <כרבי דגים כב] אינם נקחים כא <אלא מהמומחה, כג] אא"כ אומר לו כד] הישראל, כה (כה) טו <כב> או עו"ג (ר"ן וכן משמע מרשב"א) המוכרם: <י> (טז) [ג] אני מלחתי והוצאתים מדג טהור. אבל אם אמר לו: טהורים הם, אינו נאמן, יז) [ד] אא"כ היה כון] אדם <יא> שהחזיק בכשרות.

ויקרא שמיני יא,ט: אֶת־זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בְּיָמִים כָּל אֲשֶׁר־לֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת בְּיָמִים וּבְנֻחָלִים אֲתֵם תֹאכְלוּ:

אפשר כי הסיים של **(י' שמ' יא,ט)** **אתם תאכלו** – מרכא סלוק, מרבה הגבלות באכילת דגי ימים ונחלים כנפסק ב-**[ש"ע י"ד הבוח"ט סי' פג סעיף ד]** מצא חתיכות דגים ויש באחת מהן קשקשת, ... ואם אינן מתאימות, אלו שנמצאו בהן קשקשים מותרות, והשאר אסורות, ה <אפילו כולן ה) מלוחות ביחד. הגה: ו [ו] [ב] ז <ואם נמצא שם דג שיש לו (ג) ראש רחב ושדרה, מותר לאכול, ו) דודאי ז) היה לו קשקשים. ז] אבל אם הדג שלם, >ה <ואין אנו רואים בו קשקשים, אין לסמוך אראש ושדרה. ועוד יש להוסיף לאיסור מ-**[ש"ע י"ד הבוח"ט סי' פג סעיף ח]** ביצי דגים שחורים, וביצי דגים ללא נאמנות על כשרות, ומ-**[ש"ע י"ד הבוח"ט סי' פג סעיף ו]** ציר דגים שנמצא בו דג או חתיכה שאין בהם קשקשים.

דברים ראה יד,י: וְכָל אֲשֶׁר אֵינְלֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת לֹא תֹאכְלוּ טְמֵא הוּא לְכָם: ס

אֲשֶׁר אֵינְלֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת – שתי תבניות טעמים: **(א) דרגא תביר מרכא טפקא,** **אֵינְלֹו סִנְפִיר וְקִשְׁקֶשֶׁת** – (ב) תביר מרכא טפקא, דג טהור בתוך דג טמא – מותר הטהור **[ש"ע י"ד הלכות בהמה וחיה טהורה סי' פג סעיף ט]** לא] דג טהור כח (ו) שנמצא במעי דג טמא, כט לב] כז <בין [ו] שנמצא >יג <כב) דרך בית הרעי, בין שנמצא דרך בית הבליעה, לג] בין שיצא לחוץ, טהור.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תשס"א – תחשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך; רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפשא – קבוצה שממעיטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.7 דברים ראה יא,כו (התשע"ז)

דברים ראה יב,ג: ונתצתם את-מזבחתם ושבחתם את-מזבחתם ואת-מזבחתם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעו ואת-מקדשם את-שם מן-המקום ההוא:

כדי להבין את הדיון המובא להלן מ-**ירושלמי (וילנא כז,א) מסכת עבודה זרה פ"ד,ה"ד**] נביא את פסקי הרמב"ם בנושא הנאה מע"ז שבוטלה והנאה מממששי ע"ז הצריכים והלא צריכים ביטול.

רמב"ם עבודה זרה פ"ז [ה"א] מצות עשה היא לאבד עבודת כוכבים ומשמשיה וכל הנעשה בשבילה שנאמר **(דב' ראה יב,ג) אבד האבדון את-כל-המקלות** ונאמר **(דב' עקב ז,ה) ב'אם-פָּה תֵעָשׂוּ לָהֶם וגו'**, ובארץ ישראל מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצנו, אבל בחוץ לארץ אין אנו מצווין לרדוף אחריה אלא כל מקום שנכבשו אותו נאבד כל עבודת כוכבים שבו, שנאמר **(דב' ראה יב,ג) ואת-שם מן-המקום ההוא**, בארץ ישראל אתה מצווה לרדוף אחריה ואי אתה מצווה לרדוף אחריה בחוץ לארץ.

(דב' ראה יב,ג) את-שם – מקף כרב-מצב משמע "שם" (א) לכנות שם גנאי (ב) לשרש אחריה. ומסיק **[כתר המלך פ"ז,ה"א]** ע"פ [טור, שו"ע יו"ד סי' קמו סט"ו] ע"פ [בבלי ע"ז מה,ב] וע"פ [בבלי תמורה כח,ב] שהכוונה לכנות לה שם גנאי. ולשרש לומדים מ-**(דב' ראה יב,ג) אבד האבדון את-כל-המקלות** **(דב' ראה יב,ג) ואת-שם** – (אתנה) מונח זקף-קטן, זקף-קטן מורה על שני לימודים (א) בארץ-ישראל בין אם כבשת בין אם לא כבשת לשרש וגם לכנות שם גנאי, או נאמר אם כבשת לשרש, אם לא כבשת ואינך יכול לשרש תכנה שם גנאי (ב) בחו"ל אם כבשת לשרש, אם לא כבשת ואינך יכול לשרש תכנה שם גנאי **(דב' ראה יב,ג) מן-המקום** – מקף כרב-מצב (א) ארץ-ישראל (ב) חוץ-לארץ הכבוש ע"י ישראל (ג) חוץ-לארץ שאינו כבוש ע"י ישראל

ההוא – סלוק, מגביל את הצווי **ואבדתם את-שם** לארץ-ישראל ולחו"ל הכבוש ע"י ישראל לשרש ולכנות שם גנאי.

ה"ב] עבודת כוכבים ומשמשיה ותקרובת שלה וכל הנעשה בשבילה אסור בהנאה שנאמר **(דב' עקב ז,כ) ולא-תביא תועבה אל-ביהוה** וכל הנהנה באחד מכל אלו לוקה שנים, אחת משום **לא-תביא**, ואחת משום **(דב' ראה יג,ח) ולא-ידבק בידך מאומה מן-התרים**

רמב"ם עבודה זרה פ"ח [ה"ה] אכן שהעמיד עליה עבודת כוכבים הרי זו אסורה כל זמן שהיא עליה, סלקה האבן מותרת, מי שהיה ביהו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו, כיצד יעשה כונס לתוך שלו ובונה ואותו הריח ממלאהו קוצים או צואה, כדי שלא ירחיב לבית עבודת כוכבים, היה הכותל שלו ושל עבודת כוכבים ידון מחצה למחצה מחצה שלו מותר בהנאה ושל עבודת כוכבים הכל אסור בהנאה, אבניו עצי וועפרו הכל אסור בהנאה.

[ה"ו] כיצד מאבד עבודת כוכבים ושאר דברים האסורים בגללה כגון **משמשיה ותקרובת שלה שוחק וזורה לרוח או שורף ומטיל לים המלח**.

[ה"ז] דבר שאין בו תפיסת יד אדם שנעבד כגון הרים ובהמה ואילן אף על פי שהנעבד עצמו מותר בהנאה ציפוי אסור בהנאה והנהנה בכל שהוא מהן לוקה שנאמר **(דב' עקב ז,כה) לא-תממלד** (טט: ציפוי) **פָּסַף וְנָקַב** (טט: אשר) **עֲלֵיהֶם, וכל ציפוי עבודת כוכבים הרי הן בכלל משמשיה**.

[ה"ח] עבודת כוכבים של עובדי כוכבים שבטלוח (עובדי הכוכבים) קודם שתבא לידי ישראל הרי זו מותרת בהנאה שנאמר **(דב' עקב ז,כה) פסילי אלהיהם תשרפון באש (הגהות מיימוניות א) כשבאו לדינו והן נוהגין בהם אלהות אבל אם בטלום הרי אלו מותרין**.

(דב' עקב ז,כה) פסילי אלהיהם (טט: מרשא טפשא בתפקיד כעין קבוצה פרטים העשויה להתרחב כגון בתי ע"ז, עצי ע"ז, משמשי ע"ז כל שיש בו תפיסת יד אדם) **תשרפון** (טט: מונח מרבה פעולות ביטול נוספות כהכאה בקורנס, סתירה והפלה ביד) **באש** (טט: אתנה, הגבלה שרק ביטול ע"ז ע"ז עד שבאו לרשות בני ישראל מאפשר להשתמש בחומר, אבל לשמשי ע"ז יש קולה ראה הג' **לא-תממלד** (טט: ציפוי) **פָּסַף וְנָקַב** (טט: אשר) **עֲלֵיהֶם וְלַקְחָתָ לָךְ** (משמשי ע"ז אשר לא בוטלו ע"ז ע"ז) **פֶּן תִּנְקַשׁ בּוֹ פִי תוֹעֵבַת נְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא:** הפסוק **(דב' עקב ז,כה) מלמד ש"ע"ז ומשמשי ע"ז כמו הצפוי צריכים ביטול ע"ז ע"ז. ולפי [הגהות מיימוניות ע"ז פ"ח,ה"ח] [א] יש הקלה במשמשי ע"ז) אבל משמשי עבודת כוכבים פ"י ר"מ דביטול מועיל בהן אפילו משבאו ליד ישראל שאין לנו להחמיר בהן כמו עבודת כוכבים עצמה וכן בספר המצות משמו:**

ירושלמי (וילנא כז,א) מסכת עבודה זרה פ"ד,ה"ד (עם פירושי **ארץ הצבי, ו-לב ירושלים (=לב"י) (אוצר החכמה)**) ... רב אמר בימוס (הפך=הבסיס לע"ז) לא בטיל (מאלי א"ע"פ שפגמו ואע"פ שהע"ז עצמה בטלה משפגמה, מפני שראוי לשימוש נוסף ובנוסף לפגימה צריך לבטלו) **הא אם-ביטולו בטל**. (לב"י הכי גירסה) **הא משמשין בטלו (לב"י: אין מועיל ביטול בבימוס משום שחשים כע"ז עצמה, שמשתחווים לבימוס אגב ע"ז שמעמידים עליה, לפיכך אין לה ביטול, אבל משמשי ע"ז יש להם ביטול) מחלפת שיטתיה (ההסבר הנ"ל מקשה על רב כי) דרב תמן (בע"ז פ"ג ה"ח בנושא אבן שחצבה מתחילה לבימוס לע"ז נאסרת מיד עוד לפני העמדת ע"ז עליו, ושם מדייק לר' אלעזר משמו של רב) הוא אמר מזו המתין (מתכת לשמש) כוס לע"ז נאסר מיד (כבימוס (בשעת הציתו), ומזה תלמד שבימוס הוא משמש לע"ז ולא ע"ז עצמה). והכא (פ"ד ה"ד) את אמר הכין (שבימוס הוא ע"ז לעצמו ולא משמש לע"ז ואינו בטל?). (הסבר ראשון להבדל) **כאן בשקיטר (לבימוס עצמו או שעבדו אגב ע"ז שעליו) וכאן בשלא קיטר (לב"י: וסבירא לרב דבימוס הוי משמש כבסיס לע"ז שעליו)****

(הגמרא דוחה) **ואפילו תימר כאן וכאן (לב"י ה"ג בשלא) קיטר (לבימוס, לא יחשב כע"ז לעצמו אלא כמשמש) רב כדעתי, דרב אמר מזו המתין כוס לע"ז נאסר מיד (כי לרב משמשי ע"ז כע"ז עצמה ונאסרין מיד כמה ואין מועיל בהם ביטול. אבל למאן דאמר ע"ז של נכרי נאסרת משתעבד, שייך בה ביטול כשמבטלה מע"ז, דכשם שנאסרה ע"ז שתעבד כך יכולה להתבטל ע"י פעולה הפוכה, כגון שבירה וכיוצא בה).**

(הירושלמי מביא הסבר אחר לדברי) **רב אמר בימוס לא בטל (גם אם נפגמה מאליה) (לב"י ה"ג הא אם ביטולו בטל) (ומדייק אם ביטולו בידים בטל)**

מחלפה שיטתיה דרב (קשה על רב אדרב) [דף כז,ב] תמן (לקמן ה"ו בנושא אחר הקשור לע"ז) אמר רב ששת בשם רב (שבימסאות שהעמידו לכבוד מעבר מלכים ומעמידים עליהם ע"ז, והמלך העובר משתחווה לע"ז ולפעמים) **בשהילכו להם המהלכים (המלך ומלוויו) בדרך אחרת (ולכן הבימסאות האלה נתבטלו מאליהם ולא נאסרו כלל) והכא הוא אמר הכן (ואילו כאן רב אומר שבימוס שהתבטל מאלי אסור, הכיצד?). (הסבר ראשון להבדל) **כאן בשקיטר (לבימוס ובכך עשאו ע"ז לעצמו וגם אם נפגם מאלי נאסר ע"ז) וכאן בשלא קיטר (הבימוס הזה כמו הבימוס לכבוד מלכים שלא עברו שם, ולא נעבדו אגב ע"ז ולכן לא נאסרו)****

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – ההלים קי"ט, ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרשא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(הסבר שני להבדל) ואפילו תימר כאן וכאן בשלא קיטר, רב כדעתיה דרב אמר מזו המתוך כוס של עבודה זרה נאסר מיד (חזור בשיגרת לשון על ההסבר הקודם, וומשיך שלרב בימוס הוא משמש לע"ז, והסר התירוץ שבימוס מלכים שלא עברו לידו ולכן לא ועבדו אינו נחשב ע"ז ומבטלים אותו, ע"פ גיליון אפרים, תוס' ע"ז נג, בד"ה: ההולכים).

טט: **את-מזבחתם** – מלת "את" מרבה על העיקר את הטפל לעיקר, כמו "ורחץ את-בשרו" מלת "את" מרבה את שער הגוף. כאן מרבה משמש ע"ז הטפל לע"ז עצמה. (דב' ראה יב,ג) **את-מזבחתם** – מקף כרב-מצב (א) בימוס כע"ז לעצמו (ב) בימוס כמשמש לע"ז. אם הוא ע"ז לעצמו וקיטר לו צריך פגימה וביטול בפירוש, כי אם נפגם מעצמו הנכרי לא יכפת לו, ולכן צריך ביטול. **ואם קיטר לא לו** לבימוס עצמו הרי הוא נחשב משמש לע"ז ודייק ר' אלעזר משמו של רב דבהתיך כוס לע"ז נאסר מיד, שמדמה משמש למשמש)

(ניתוץ בימוס כיצד?) אמר רבי יוחנן (אם הבימוס הוא) **מצבה כל שהוא** (אבן) **יחידית מזבח כל שאבניו מרובות** חזקיה אמר מצבה כיון שפגמה ביטלה מזבח צריך לפגם כל אבן ואבן. מתניתא דחזקיה פליגא עלוי נתצת את המזבח הנח לו שברת את המצבה הנח לה. (על דעת חזקיה שיפגם אבן אחת במצבה אבנאות במזבח מובאת דעה חולקת) **רבי זעירא רבי יצחק בר נחמן בשם רבי הושעיה רבי חייה רבי בא רבי לעזר בשם רב הושעיה (ישעי' כז,ט) בְּשׁוֹמוֹן פְּלִיאָבְנִי מִזְבֵּחַ פְּאֲבִיגְיָר מְנַפְצוֹת** (הפסוק מלמד לשבור כל אבני מזבח ע"ז) ורדוף אחריהם עד שתקעקע ביצתם מן העולם ברם הכא שברת המצבה הנח לה נתצת המצבה הנח לה.

[פני משה מסכת עבודה זרה פ"ד, ה"ד] ... ר' זעירא וכו'. פליג על מתניתא דחזקיה דלא דרשינן האי קרא הכי אלא דטעמא דקאמר דמזבח צריך לפגם כל אבן ואבן מהאי קרא הוא דילפינן דכתיב **(ישעי' כז,ט) בְּשׁוֹמוֹן פְּלִיאָבְנִי מִזְבֵּחַ פְּאֲבִיגְיָר מְנַפְצוֹת** דצריך אתה לרדוף אחריהם עד שתקעקע ביצתם מן העולם שלא יהיה להם שום זכרון ותנפצם כל אחת ואחת כאבני גיר ברם קרא דהכא דרשינן כן דבין נתיצה ובין שבירה **אמצבה קאי** שאם נתצת או שברת הנח לה וכלומר דהא דכתיב **גבי מִזְבְּחֵי וְנִתְצָתָם** ללמדך שאחר שנתצת המזבח והפרדת האבנים זו מזו והרי כל אחת מהן כמצבה וצריך אתה לשבר כל אחת ואחת וכדלקמן דנותנין את של זה לזה:

את-מזבחתם – מקף כרב-משמעות מצבה (א) מצבה מאבן אחת לכתחילה; (ב) מצבה שהיא מאבן שהופרדה ממזבח ע"ז
את-מזבחתם – מונח זקף-קטן במלה אחת כעין מידה י"ח מל"ב מידות ריבה וריבה את הכל, נאמר במקצת ונוהג בכל. כאן כל אבן שהופרדה ממזבח ע"ז הרי היא כעין מצבה ויש לשברה

כתיב **(וי' בהר כז,א) לֹא־תִעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפְסֵל וּמִצְבֵּה לֹא־תִקְיִמוּ לָכֶם** לא היא עשייה היא קימה (האם עשייה אינה קימה?) אמר רבי הילא עשייה בתחילה קימה כל שאילו תפול (אח"כ) לא יקימינה.
(הקש מפועל ניתוץ לפועל שיבור ולהיפך) כתיב **(דב' ראה יב,ג) וְנִתְצָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם וְשִׁבְרָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם**. ומניין ליתן את האמור בזה לזה ואת האמור בזה לזה אמר רבי בון בר חייה לצדדין (תרבה כל אופן לכל צורה של בימוס ולכל ע"ז) איתאמרת או שיבור או גידוע או נתיצה לכל אחת ואחת:

וְשִׁבְרָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם – זקף-קטן **וְאֲשְׂרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ** – זקף-קטן, פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים, ללמד על הקש לצדדים, מפועל לפועל, או שיבור או גידוע או נתיצה לכל אחת ואחת (לכל אבן ואבן ממזבח וממצבה) ולאבד ע"ז בכל הדרכים האלה.
וְנִתְצָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם – רביעין **וְשִׁבְרָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם** – זקף-קטן **וְאֲשְׂרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ** – זקף-קטן, תבנית טעמים ... רביע ... זקף-קטן ... זקף-קטן, כעין שלוש זקף-קטן, מלמד על משהו עוצמתי מאד, כאן עצמת שנאת ה' של כל ע"ז ולכן הצווי לעקור ע"ז ולשרש אחריה.

וְנִתְצָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם וְשִׁבְרָתָם אֶת־מִזְבְּחֵיהֶם - ... מונח רביע ... זקף-קטן, כעין סתום שבא לפרש, מצבה, זה אבן אחת, שבר לשתיים כמרומו בזקף-קטן בתפקיד שתיים, מזבח, זה לפחות שתי אבנים, לכן שבירת כל אבן לפחות לשתיים מייצר לפחות ארבע חלקים וזה מרומו במונח רביע בתפקיד לפחות ארבע (הרב א"מ פרל הי"ו, מרחשון התשע"ו).
הא משמשין בטלו. (משמע שבימוס אינו משמש, כי משמש בטל יחד עם ביטול הע"ז)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: **אתנה, סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפא** = טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; **מרכא טפא** – קב"שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשי"ם** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תריסא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.8 דברים ראה יא,כו (התשע"ח)

דברים ראה יא,לא: **כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרֶשֶׁת אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הִיא אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם יִרְשָׁתֶם אֲתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ:**

נפתח את ההסבר ההילכתי ל-**(דב' ראה יא,לא)** מהסברת סופו **וַיִּרְשָׁתֶם אֲתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ** בשכר שתירש תשב, (ראה מקורות להלן) מלת **וַיִּרְשָׁתֶם** משמעה כיבוש והורשת (המתה, גירוש) של יושבי ארץ כנען אבל כדי לקנות קנין חזקה בארץ צריך גם **וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ** לעשות פעולות בארץ הכבושה כדי לזכות בה בקנין חזקה ואח"כ העברתה בירושה לבנים כבר אינה צריכה טענה = הסבר.

כיבוש הארץ מהנכרים וקנין חזקה מכך יש לו דמיון לקנין חזקה בנכסי הפקר גם של בני ישראל (כגון שהתיאשו מלחזור ולזכות בהם) וגם בקנין חזקה בנכסי הגר שאין לו יורשים.

וילקוט שמעוני תורה פרשת ראה רמז תתעז] (דב' ראה יא,לא) כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן משעברתם את הירדן אתם יודעים שאתם יורשים את הארץ, אֲשֶׁר-הִיא אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם בזכותכם: וַיִּרְשָׁתֶם אֲתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ בשכר שתירש תשב, עד כאן כמו ב-[מדרש תנאים]**. (דב' ראה יא,לב) וַיִּשְׁמַרְתֶּם זה משנה, **לַעֲשׂוֹת** זה המעשה, **אֵת כָּל-הַחֻקִּים** אלו המדרשות, **וְאֶת-הַמִּשְׁפָּטִים** אלו הדינים, **אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם**, יהיו חביבין עליכם כאלו היום קבלתם מהר סיני ויהו רגילים בפיהם כאלו היום שמעתם אותם:**

(הילקוט שמעוני והגמרא הבאה דנים בקנין חזקה בנכסי הפקר של בני ישראל) **[וילקוט שמעוני תורה פרשת ראה רמז תתעז]** (טט: מפרש שיישיבה משמעותה) נכסים שיש להם אחריות (טט: קרקעות) נקנין בכסף בשטר ובחזקה, **[בבלי קידושין כו,א]** ובחזקה. מנלן? אמר חזקיה. אמר קרא: **(ירמיהו מ"ג, ו) וַיִּשְׁבּוּ בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר-תִּפְשַׁתֶּם**, במה תִּפְשַׁתֶּם? בישיבה. דבי ר' ישמעאל תנא: (טט: מלמד שמקור לקביעה הנ"ל הוא בכתוב) **(דב' ראה יא,לא) וַיִּרְשָׁתֶם אֲתָהּ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ** במה יִרְשָׁתֶם? בישיבה. (טט: קנין חזקה בנכסי הפקר של בני ישראל הנלמדת מקנין חזקה בירושת הארץ מנכרים) **ירמיהו מ"ג: וְאֲנִי הִנְנִי יֹשֵׁב בְּמִצְפָּה לַעֲמֹל לִפְנֵי הַכְּשָׁדִים אֲשֶׁר יָבֹאוּ אֵלַי וְאֵתֵם אֶסְפֹּף לָיו וְלָיו וְשָׁמַר וְשָׁמַר וְשָׁמַר בְּעָרֵיכֶם אֲשֶׁר-תִּפְשַׁתֶּם:**

במדרש **[שכל טוב (בובר) בראשית ח"ש כג]** מובא קישור לחזקת קרקע שלוש שנים מירושת הארץ ופעולות בקרקע. ... דבי ר' ישמעאל תנו **(דב' ראה יא,לא) וַיִּרְשָׁתֶם אֲתָהּ**, בישיבה. וחזקת קרקע ג' שנים, וכל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה, ... וחזקת המתנה והתמורה והחלוקה ונכסי הגוי והגר אי רפק (עדר) **בה פורתא** או נעל וגדר ופרץ כל שהוא חזקה: מדרש **[שכל טוב]** הנ"ל מביא אותנו לקישור אל **[משנה ב"ב פ"ג,מ"ג]** הפותחת בקביעה "כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה" טענה היינו שיש למחזיק בנכס הסבר שנמכר לו או שקבל במתנה. בהמשך המשנה מלמדת "והבא משום ירושה אינו צריך טענה". מדרש **[שכל טוב (בובר) בראשית ח"ש כג]** מקיש מירושת הארץ בחזקת ישיבה בה אל חזקת המתנה והתמורה והחלוקה ונכסי הגוי והגר. והגמרא שדנה בכך מרחיבה זאת לקנין עבד כנעני בחזקה. אפשר כי אפשרות ההקש מרומזת בתבנית הטעמים של **(דב' ראה יא,לא) כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרֶשֶׁת אֶת-הָאָרֶץ** – פעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנח).

קנין חזקה בנכסי הגר נידון בסוף **[משנה בבא בתרא פ"ג,מ"ג]** ... והמחזיק בנכסי הגר - נעל וגדר ופרץ כל שהוא הרי זו חזקה. **[רמב"ם זכיה ומתנה פ"ב,ה"א]** נכסי גר שאין לו יורשים, ונכסי הפקר ושדה שמכרה העכו"ם לישראל ועדיין לא החזיק בה, כולם דינם שוה, כל המחזיק א בהם בדרך מדרכי החזקה כמו שביארנו בהלכות מכירה קנה חוץ מאכילת הפירות. **[רמב"ם זכיה ומתנה פ"ב,ה"ב]** כיצד הלוקח קרקע מחבירו והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כמו שביארנו, אבל בנכסי הפקר או נכסי הגר אפילו אכל פירות האילן כמה שנים לא קנה גוף האילן ולא גוף הקרקע עד שיעשה מעשה בגוף הארץ או יעבוד עבודה באילן. ...

תבניות הטעמים של הרישא של **(דב' ראה יא,לא) כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן** – מהפך פשטא מונה זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. ע"פ המקורות שהוזכרו לעיל ומפסיקות הרמב"ם לעיל לא מספיק לעבור לארץ-ישראל או לתפוס נכסי גר או הפקר ולהחזיק בקרקע ולאכול ממנה פירות כדי לקנות בה חזקה. חייבים לעשות בה משהו ולהנות מגוף הקרקע כדי לזכות בה לקנין בחזקה יד.

(הגמרא הדנה בקנין חזקה בנכסי הגר) **[בבלי בבא בתרא נג,ב]** (הגמרא מרחיבה קנין בחזקה לנכסי הפקר קרקעות ובתים) לקנות אותה ואת חברתה - אותה קנה, חברתה לא קנה; לקנות את חברתה - אף אותה לא קנה. בעי רבי זירא: החזיק באחת מהן לקנות אותה ואת המצר ואת חברתה, מהו? מי אמרינן מצר דארעא חד הוא וקני, או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי? תיקו. בעי רבי אלעזר: החזיק במצר לקנות שתיהן, מהו? מי אמרינן האי מצר דארעא חד הוא וקני, או דלמא האי לחודיה קאי והאי לחודיה קאי? תיקו. א"ר נחמן אמר רבה בר אבון: שני בתים זה לפנים מזה, החזיק בחיצון לקנותו - קנאו, לקנות אותו ואת הפנימי - חיצון קנה, פנימי לא קנה, לקנות את הפנימי - אף חיצון נמי לא קנה; החזיק בפנימי לקנותו - קנאו, לקנות אותו ואת החיצון - קנה שניהן, לקנות את החיצון - אף פנימי לא קנה.

א"ר נחמן אמר רבה בר אבון: הבונה פלטרין גדולים בנכסי הגר, ובא אחר והעמיד להן דלתות – קנה (המציב דלתות); מאי טעמא? קמא, לבני בעלמא הוא דאפיך. אמר רב דימי בר יוסף א"ר אלעזר: **המוצא פלטרין בנכסי הגר, המוצא [רמב"ם זכיה ומתנה פ"ב,ה"ג]** יש דברים רבים שאם החזיק בהן הלוקח לא קנה עדיין, ואם החזיק באחד מהן בנכסי הגר או בנכסי הפקר קנה, כיצד המוצא פלטרין גדולים בנויין בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסייד בהן סיווד אחד או כייר בהן כיור אחד, כגון אמה או יותר כנגד הפתח קנה.

וסד בהן סיווד אחד או כיור אחד - קנאן. וכמה? אמר רב יוסף: אמה. אמר רב חסדא: וכנגד הפתח. אמר רב עמרם: האי מילתא אמר לן רב ששת, ואנהרינהו עינין **(רשב"ם ב"ב נג,ב)** והאיר עינינו להביא לנו ראייה לדבריו) ממתניתא: המציע מצעות בנכסי הגר - קנה. **(רשב"ם ב"ב נג,ב)** הציע מצעות - ושכב שם על הקרקע בנכסי הגר קנה ואף על גב דלא היינו נעל וגדר ופרץ שלא תיקן שום תיקון בקרקע אלא שנהנה גופו מן הקרקע ששמשתו הקרקע הוי חזקה ונראה בעיני דמהכא ילפינן דנפקא לן קרקע נקנה בחזקה בקדושין מהאי קרא ושבו בעריכם אשר תפשתם במה תפשתם בישיבה ועוד מדכתיב וירשתם אותה וירשתם בה כמה ירשתם בישיבה והיינו בכלל ישיבה כששוכב על הקרקע.)

ב"ה טוב טעם ודעת לדעת (ט"ו) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, השש"א – תמצית השערות: תנא, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא – מאריך; רבוי; דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טרוא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה. תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

כאן הגמרא מלמדת היקף קנין עבד כנעני בחזקה.

ואנהרינהו עינין ממתניתא, מאי היא? דתניא: כיצד בחזקה? (רשב"ם) (ב"ב נגב), אעבד כנעני דתנן בקדושינ שנקנה בחזקה קאי. נעל לו מנעלו (רשב"ם) (ב"ב נגב), עבד לרבו ששימש העבד לרבו היא חזקה וכן כולן אף הציע מצעות ששמשו הקרקע קנה), או התיר לו מנעלו, או שהולך כליו אחריו לבית המרחץ, והפשיטו, והרחיצו, סכו, גדרו, והלבישו, והנעילו, והגביהו – קנאו;

[בבלי קידושין כו, א] מתני' 'קיד' פ"א, מ"ה]. נכסים שיש להם אחריות – נקנין בכסף ובשטר ובחזקה, שאין להם אחריות – אין נקנין אלא במשיכה. נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות – בכסף, ובשטר, ובחזקה, וזוקקין את הנכסים שיש להם אחריות לישבע עליהן.

(דב' ראה יא, לא) וַיִּרְשְׁתֶּם אֶתְּהָ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שזה כ- מתני' 'קיד' פ"א, מ"ה] ... נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות – בכסף, ובשטר, ובחזקה,

(דב' ראה יא, לא) אֶתְּהָ – טפחא בתפקיד כעין פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריה וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ ומתקבל הלימוד במה וַיִּרְשְׁתֶּם

בישיבה: לכיבוש הארץ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ הוא קנין החזקה על קרקע שהיא נכסים שיש להם אחריות, ואגב קרקע נקנים נכסים שאין להם אחריות. [רש"י בבלי קידושין כו, א] אם מכר מטלטלין עם קרקע כיון שקנה לוקח את הקרקע באחד משלשה קנינים נקנים מטלטלין עמה.

וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ – מקף כרב-מצב סיום (הקמת) הקניין. (א) [בבלי קידושין כו, א] אמר רב לא שנו דקני בכספא [רש"י] לחודיה אלא במקום שאין רגילין לכתוב שטר מכירה.

(ב) [בבלי קידושין כו, א] במקום שכותבין את השטר – לא קנה [רש"י] דכיון דרגילין בהכי לא סמכא דעתיה דלוקח עד דנקיט שטרא ועיקר דעתו לקנות על השטר הוא.

וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ – סלוק מגביל במצב (א) ההגבלה שאין הקונה יכול לחזור בו. במצב (ב) ההגבלה שהקונה יכול לחזור בו עד קבלת השטר.

דבר אחר:

[שאלות דרב אחאי פרשת בהר שאילתא קטו] בחזקה מנלן אמר חזקה אמר קרא (ירמיהו מ') וַשְׁבֹּוּ בְעֵרְבֵיכֶם אֲשֶׁר-תִּפְשְׁתֶּם, במה תִּפְשְׁתֶּם? בישיבה דבי רבי ישמעאל תנא (דב' ראה יא, לא) וַיִּרְשְׁתֶּם אֶתְּהָ וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ במה וַיִּרְשְׁתֶּם בישיבה והיכי דמי חזקה כדתנן נעל גדר פרץ כל שהוא בפניו הרי זו חזקה בפניו אין שלא בפניו לא אלא בפניו לא צריך למימר ליה לך חזק וקנה שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקנה אמר רבי יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו כיון שמסר לו מפתח קנאו והוינן בה היכי דמי אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה וצריך לומר לו לך חזק וקנה וכיון שמסר לו מפתח לא צריך למימר ליה לך חזק וקנה וחזקה נמי כי קני במתנה אבל במכר עד שיתן דמים ודוכתא דרגילין לאחזוקי לא קני אף על גב דיהב כספא וכתב שטרא עד דמחזיק. בפירוש ל-[שאלות דרב אחאי] מוסבר שזה היה מנהג המקום שאליו התייחס בשאלות. ושם נאמר שהרא"ש פוסק שהקונה בכסף אינו צריך חזקה.

(דב' ראה יא, לא) וַיִּרְשְׁתֶּם אֶתְּהָ – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, בקנין חזקה בנוסף על ישיבה מועיל גם אי רפך (עדר) בה פורתא או נעל וגדר ופרץ כל שהוא בפני המוכר הוא חזקה: המוכר שלא בפני הקונה צריך לומר לקונה לך חזק וקנה. מסר המוכר לקונה מפתח נקנה לו הנכס ואינו צריך לומר לו לך חזק וקנה. וַיִּשְׁבְּתֶם-בָּהּ – סלוק מגביל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה. וגם במקום שנהגו במכר לבצע חזקה בפני המוכר.

דברים ראה יא, לב: ושמרתם לעשות את כל החקים ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום:

ע"פ [אלשיך] (דב' ראה יא, לב) כי אתם עבדים את-ה' וחושיבים שהעברה בדרך נס גם מבטיחה ירושת הארץ בלי הפסק ומבלי שתעזבו מכם. אבל זה בתנאי שתקיימו הנאמר ב-[מדרש תנאים] (דב' ראה יא, לב) ושמרתם זה משנה, לעשות זה המעשה, את כל החקים אלו המדרשות, ואת המשפטים אלו הדינים,

אשר אנכי נתן לפניכם היום, יהיו חביבין עליכם כאלו היום קבלתם מהר סיני ויהו רגילים בפיהם כאלו היום שמעתם אותם: לפי כך (דב' ראה יא, לב) ושמרתם לעשות – מונח זקף-קטן ירמו לשתי דברים צירוף מחשבה לעשות בעתיד אחרי הכניסה לארץ-ישראל ועשיה בפועל בארץ-ישראל.

את כל החקים – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ע"פ [רמב"ן] ו-[אלשיך] אלו פעולות אבד תאבדון את העבודה זרה ועובדיה וחוק הוא לא להנות מן התועבות. ואת המשפטים – אתנח, מגביל החוק הנ"ל שאם ע"ז יבטלום מותר להינות מהם.

דברים ואתנחן זיא: ושמרתם את-המצוה ואת-החקים ואת-המשפטים אשר אנכי מצוה היום לעשותם:

דברים ראה יא, לב: ושמרתם לעשות את כל החקים ואת המשפטים אשר אנכי נתן לפניכם היום:

(דב' וא' זיא) ושמרתם ... אשר אנכי מצוה היום לעשותם

[רשב"ם] (דב' וא' זיא) ... ועוד בילמדנו ובפסיקתא דשור או כשב משל למלך ששלח פרוודוגמא שלו למדינה, נטלוה ועמדו על רגליהם, ופרעו את ראשיהם וקראו אותה באימה ברתת ובויע, כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל קרית שמע פרוודוגמא שלי. וכן בפסיקת' דבחדש השלישי אל יהי דברי אגדה של תורה בעיניך כפרוודוגמא ישנה. פי' הערוך פרוודוגמא אגרת: מסקנה אפשרית מפ' - [רשב"ם] לומר בכל יום עשרת הדברות וקריאת שמע. אפשר שזה המקור לנאמר במסכת ברכות כלהלן.

[ירושלמי (וילנא) מסכת ברכות פ"א, ה"ה]

תמן תנינן אמר להם הממונה ברכו ברכה אחת והן בירכו. מה בירכו רב מתנא אמר בשם שמואל זו ברכת תורה. וקראו עשרת הדברים שמע והיה אם שמוע ויאמר. רבי אמי בשם ר"ל זאת אומרת שאין הברכות מעכבות. אמר ר' בא אין מן הדא לית את ש"מ כלום שעשרת הדברות הן גופה של שמע. דרב מתנא ור' שמואל בר נחמא תרוויהון אמרי בדין היה שיהיו קורין עשרת הדברות בכל יום ומפני מה אין קורין אותן מפני טענות המינין שלא יהו אומרים אלו לבדן ניתנו לו למשה בסיני.

(דב' וא' זיא) אשר אנכי מצוה היום – דרגא תביר טפחא (דב' ראה יא, לב) אשר אנכי נתן לפניכם – אפשר

שבשני הכתובים מלמד על אמירת ברכת תורה. וקראו עשרת הדברים שמע והיה אם שמוע ויאמר. אבל אשר אנכי נתן לפניכם – תביר מרכא טפחא עשוי לרמז על ביטול אמירת עשרת הדברות מפני תרעומת או טענת המינים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרמא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרמא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרמא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרמא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרמא טפקא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי'ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.9 דברים ראה יא,כו (התשע"ט)

דברים ראה יב,ח: לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כל-הנשך בעיניו:

[רש"י] לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים וגו' – מוסב למעלה (לכתוב אלפניו) (דב' ראה יא,לא) כי אתם עברתם את-הנשך וגו' כשתעברו את הירדן מיד מותרים אתם להקריב בבמה י"ד שנה של כיבוש וחילוק, ובבמה לא תקריבו כל מה שאתם מקריבים פה היום במשכן, שהוא עמכם ונמשח והוא כשר להקריב בו חטאות ואשמות נדרים ונדבות, אבל בבמה אין קרב אלא הנדר והנידב. והו' (דב' ראה יב,ח) איש כל-הנשך בעיניו, נדרים ונדבות שאתם מתנדבים על ידי שישר בעיניכם להביאם ולא על ידי חובה, אותם תקריבו בבמה (ראה זכחים קיז,א).

[רש"י] פירש כי היתר הקרבה בבמה קטנה בשעת היתר במות מוגבל לקרבנות שהן נידר ונידב שזה משמעות איש כל-הנשך בעיניו אפשר כי תבניות הטעמים מסייעות לדיון בגמרא להרחיב פטור מכרת לקרבנות חובה שחוטאי חוץ בזמן היתר הבמות.

(דב' ראה יב,ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום פסוק זה מלמד היתר במות בשתי תקופות ומתואם עם פסוקים אחרים לפטור מעונש כרת על שחוטאי חוץ בשעת היתר הבמות.

(דב' ראה יב,ח) לא תעשון – מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שניים,

(דב' ראה יב,ח) ככל – תלשא מלמדת לכתוב אלפניה ולכתוב לאחריה בתפקיד תלשא. בלימוד אלפניה בתפקיד שיעור מלמדת על תקופת זמן. זקף-קטן ותלשא ביחד ילמדו על שתי תקופות זמן של היתר במה קטנה, (תקופה א) בשעת גלגל בין הכניסה לארץ ועד משכן שלה, ו- (תקופה ב) בשעת נוב וגבעון בין חרבן שלה ועד הקמת בית המקדש הראשון בירושלים, שבתקופות זמן אלו **(דב' ראה יב,ח) לא תעשון** בנושא קרבנות (המרוזם בכתובים הבאים בפסוק) כמו שעושים בשעת המשכן במדבר, ובעתיד בשלה, ובמקדש ירושלים, ושחיטת חוץ בשעת איסור הבמות חוץ עונשה כרת.

(דב' ראה יב,ח) ככל – תלשא בלימוד לכתוב אחריה בתפקיד תלישה – עקירה של עונש כרת על שחיטת חוץ בשעת היתר הבמות בשתי התקופות שהוזכרו לעיל. איסור שחיטת חוץ בשעת איסור במות נלמד מ- **(דב' ראה יב,ח) אנחנו עשים פה היום ראה להלן.**

(דב' ראה יב,ח) אשר – קדמא, כיצד קדמה הקדשת קדשים לפי הזמנים הבאים:

[בבלי זכחים קיז,ב] ... כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ - הרי אלו בעשה ולא תעשה וחייבין עליו כרת;

הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ - הרי אלו בעשה ולא תעשה ואין חייבין עליהן כרת; הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות - הרי אלו בעשה ואין בהן לא תעשה. (ואין כרת)

מכאן לומדים כי **(דב' ראה יב,ח) אשר** – קדמא בתפקיד הקדמה, להחיל עקירת עונש כרת בתקופות היתר במות, לקרבנות שהתחייבו להם בזמן איסור הבמות, והקרבתם בזמן היתר הבמות.

(דב' ראה יב,ח) אנחנו עשים פה – דרגא תביר טפקא קבוצת פרטים הקשורים לנושא הקרבת כל מיני הקרבנות והם חטאות ואשמות נדרים ונדבות וקרבנות צבור (קבוצת קרבנות חובות ורשות ליחיד ולצבור) ושעל כל אחד חלה אותה הלכה איסור שחוטאי חוץ בשעת איסור במות ועונש כרת לשוחט בחוץ.

המגבלה הזאת רמוזה בטעם אתנה של **(דב' ראה יב,ח) היום** היינו כמו "היום" בשעת קיום משכן, ובעתיד בשלה, ובבית המקדש.

[בבלי זכחים קיז,א] באו לגלגל. ת"ר: כל נידר ונידב היה קרב בבמה, שאין נידר ונידב (קרבן רשות של יחיד) קרב בבמה (גדולה), מנחה וניזירות קריבין בבמה, דברי ר"מ;

וחכ"א: לא קרבו יחיד אלא עולות ושלמים בלבד; (גם בבמה גדולה וגם בקטנה, ולא קרבו חובות יחיד)

ר' יהודה אומר: כל שהצבור והיחיד מקריבין באהל מועד שבמדבר - מקריבין באהל מועד שבגלגל, מה בין אהל מועד שבמדבר לבין אהל מועד שבגלגל? אהל מועד שבמדבר לא היו במות (קטנות) מותרות, אהל מועד שבגלגל היו הבמות (קטנות) מותרות; ובמתו שבראש גגו לא היה מקריב עליה אלא עולה ושלמים; (בבמה גדולה מקריב חובות ורשות, בבמה קטנה רק עולה ושלמים שזה נידר ונידב)

וחכ"א: כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר - מקריבין באהל מועד שבגלגל, וכאן וכאן לא קרבו יחיד אלא עולה ושלמים בלבד; (לגבי יחיד כמו חכמים ראשונים לעיל)

ר' שמעון אומר: אף צבור לא הקריבו אלא פסחים **[בבלי זכחים קיז,ב]** וחובות שקבוע להן זמן.

רבי שמעון אומר שבגלגל מחובות הצבור הקריבו רק פסחים וחובות שקבוע להן זמן (כגון תמידים ומוספים).

לכולי עלמא בשעת גלגל היה היתר במה קטנה,

לרבי מאיר נידב ונידב כולל מנחה וניזירות, לר"מ ניזירות היא נדבה ויכול להקריבם בבמה גדולה ובקטנה

לחכמים בגלגל ע"פ [רש"י] וכאן וכאן - במת צבור ובמת יחיד לא קרבו בהן ליחיד אלא עולות ושלמים אין יחיד מקריב חובות יחיד בגלגל, וניזירות היא מקרבנות חובה ובשעת הגלגל אי אפשר היה להביא תגלחת ניזיר טומאה וטהרה.

רבי יהודה מוסיף חובות יחיד רק בבמה גדולה וניזיר יכול להביא קרבנותיו.

ולכולי עלמא חובות צבור קרבו בגלגל

מאי טעמא דר"מ? דאמר קרא: **(דב' ראה יב,ח) לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום**, אמר להן משה לישראל: כי עייליתו לארץ, ישרות תקריבו, חובות לא תקריבו, מנחות וניזירות ישרות נינהו. (לרבי מאיר נידב ונידב כולל מנחה וניזירות ומוקרב בבמת יחיד וצבור) ורבנן? אין מנחה בכמה, ניזירות חובות נינהו. (ולכן שניהם לא מוקרבים בבמה קטנה)

אמר שמואל: מחלוקת בחטאת ואשם, אבל בעולות ושלמים - דברי הכל ישרות נינהו וקרבי. מותיב רבה: חזה ושוק ותרומת לחמי תודה - נוהגין בבמה גדולה ואין נוהגין בבמה קטנה, ואילו הזרוע בשלה (של ניזיר) שיירה; אי אמרת בשלמא בעולה ושלמים פליגי, הא מני? רבנן? היא, אלא אי אמרת בחטאת ואשם פליגי, הא מני? אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר שמואל: מחלוקת בעולה ושלמים, אבל בחטאת ואשם - דברי הכל חובות נינהו ולא קרבי (בבמה גדולה בגלגל).

ב"ה טוב טעם ודעת לדעתנו (טס"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים י"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, הש"ס א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטת חלק מפרטיה מעין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

גם לרבי מאיר המתיר להקריב עולה ושלמים של נזירות בבמה גדולה וקטנה אין הקרבת חטאת ואשם נזיר שהם חובה ועל הנזיר להמתין להקמת שילה.

אמר מו, וחכמים אומרים: כל שהצבור מקריבין באהל וכו'. מאי טעמייהו דרבנן? אמר קרא: (שופטים יז) איש הישר בעיניו יעשה (תיקון מסורת הש"ס 'דב' ראה יב,ח) אִישׁ כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו; איש - ישרות הוא דליקרוב, חובות לא ליקרוב, וצבור - אפי' חובות ליקרוב.

[בבלי זבחים קיח,א] ורבי יהודה? אמר לך: כי כתיב הַיֵּשָׁר (מה שהתורה אומרת הישר, היינו נדרים ונדבות, זה במקום שהוא בְּעֵינָיו) של האיש ישר להקרבתם, היינו במת יחיד שבונה לעצמו הוא דכתיב, וממעט חובות)

(דב' ראה יב,ח) אִישׁ כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו: אבל בבמה גדולה - אפילו חובות נמי ליקרוב.

(מקשה הגמרא) אלא הא כתיב: אִישׁ, לאו למימרא, (האם זה לא בא לומר) דאיש ישרות הוא דליקרוב (בבמה קטנה), (אבל ממעט אותו מהקרבת חובות בבמה גדולה) הא חובות לא ליקרוב! (וזה יהיה כמו חכמים)

(ורבי יהודה עונה שזה בא לדרשה להכשיר הזר) כי כתיב אִישׁ - להכשיר את הזר.

(מקשה הגמרא להכשיר הזר לכל עבודות בבמה קטנה יש קרא שאומר כי רק כהן משמש במזבח ה' לכן זר יכול להיות בבמה קטנה)

זר מ- (וי' אח"מ ז,ו) וְנָרְק הַפֶּהוּ אֶת-הַדָּם עַל-מִזְבֵּחַ ה' נפקא! (עונה רבי יהודה) מהו דתימא ליבעי קדוש בכורות כמעיקרא, קא משמע לך (הייתו חושב שרק בנים בכורים יוכשרו לבמה קטנה כמו קודם להקמת המשכן, לכן אִישׁ מכשיר כל זר בבמה קטנה).

חכמים היינו תנא קמא! (בכל זאת יש הבדל) אמר רב פפא: קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו.

[רש"י זבחים קיח,א] ורבי יהודה - דאמר יחיד נמי מקריב חובות בגדולה אמר לך כי כתיב הַיֵּשָׁר דמעט יחיד מהקרבת חובות א- בְּעֵינָיו כתיב.

אלא לרבי יהודה הא כתיב (דב' ראה יב,ח) אִישׁ - ואי לאו למעוטי אף מבמה גדולה אתא למה לי דכתיב (דב' ראה יב,ח) אִישׁ נכתוב כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו וכיון ד-בְּעֵינָיו היינו (במה) קטנה פשיטא ד-אִישׁ הוא דמימעט דהא צבור לא מקריב בה.

להכשיר את הזר - לעבודת במה.

זר מ- (וי' אח"מ ז,ו) וְנָרְק הַפֶּהוּ נפקא לך - לקמן בפירקין דכתיב (וי' אח"מ ז,ו) וְנָרְק הַפֶּהוּ אֶת-הַדָּם עַל-מִזְבֵּחַ ה' פְּתַח אֶהָל מוֹעֵד כהן פתח אהל מועד ואין כהן בבמה אלא אפי' זר ואפי' עבד הכי דריש ליה בתורת כהנים.

(וי' אח"מ ז,ו) מוֹעֵד - אתנה כמגביל את עבודת אהל מועד רק לכהן,

חכמים היינו תנא קמא - רבנן בתראי היינו רבנן קמאי דהא אינהו נמי הכי אמרי דיחיד לא קרבו אלא עולות ושלמים וצבור קריב [נמי חובות] דהא מ- (דב' ראה יב,ח) אִישׁ נפקא להו מיעוטא.

קרבו נסכים במדבר איכא בינייהו - לרבנן קמאי לא קרבו נסכים במדבר ועולה ושלמים גרידא בלא נסכים קא גמרי דקרבי בבמה, דבמדבר לא קרבי ד-כי תבאן דפרשת נסכים (במדבר טו) להטעינה נסכים במשכן שילה אתא לאחור ירושה וישיבה כדאמרן בהשוחט (לעיל קיא) ורבנן בתראי לטפווי אתו מדתנן משנה יתירא כל שהצבור מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין בגלגל למה להו למינתי הא רבי יהודה נמי בצבור כוותייהו קאמר והכי איבעי להו למימר כאן וכאן לא קרבו ליחיד אלא עולה ושלמים אלא לטפווי אדרבנן קמאי אתו ואמרי כל שהצבור צריכין להקריב מקריבין באהל מועד שבמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל ולטפווי נסכים אתו ולמימר דקרבו במדבר לצבור וליחיד וכן בגלגל לשתי הבמות ולמאן דאית ליה קרבו במדבר אית ליה דקרבו בכמת יחיד בגלגל דכי תבאו לא אתא אלא להטעינה נסכים לבמה קטנה דהא בגדולה כבר היו קריבין.

ההסבר לתבניתו הטעמים לפי מסורת הש"ס שזמ הכתוב (דב' ראה יב,ח), וירושלמי מגילה פ"א וילנה ט"ו ב', והגהות ר' ישעיה פיק האומרים שצריך להיות ע"פ פסוקינו (דב' ראה יב,ח) אִישׁ כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו:

(דב' ראה יב,ח) אִישׁ - יחיד, ע"פ [רש"י] המלה היתירה ממעט יחיד מקרבנות חובה בבמה גדולה בזמן היתר במות קטנות. אבל צבור חייב להקריב חובות בבמה גדולה.

לר' יהודה (דב' ראה יב,ח) אִישׁ - טפחא ללא מרכא לפניו בתפקיד לרבות כל זר להיות כשר לעבודה בבמה קטנה ולא רק בכורים.

(דב' ראה יב,ח) כָּל-הַיֵּשָׁר - מקף כבורר בין משמע ישרות לקרוב אלו נדרים ונדבות שהן רשות ולא חובה,

ובין משמע של ר' יהודה שזה מקום שישר בעיני המקריב להקרבת נדר או נדבה במת צבור או במת יחיד. הסבר זה מתאים רק לזמן היתר במות, כי בזמן המשכן היה איסור במות ולכן אין בחירה ללא ענישה.

ולכן לר' יהודה (דב' ראה יב,ח) בְּעֵינָיו - סלוק מגביל לקרבנות רשות להיקרב בבמה קטנה.

הפסוק הבא מעונש כרת על שחוטף חוץ שהוקדשו בשעת היתר במות והוקרבו בחוץ בשעת איסור במות. ע"פ [בבלי זבחים ק"ב,ב] הקרא(וי' אח"מ ז,ו) לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-זְבַחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים עַל-פְּנֵי הַשְּׂדֶה וגו'.

ב-[בבלי זבחים קיד,א] רבי שמעון לומד מ- (וי' אח"מ ז,ו) שהמקריב מחוסרי זמן בחוץ עובר בהם בלא תעשה.

בזמן איסור במות, שחיטת חוץ של קרבן ראוי לפניו עונשה כרת, שחיטת חוץ של קרבן לא ראוי לפניו, כי לא הגיע זמנו, לרבי שמעון עובר בלא תעשה. שיטת ר"ש [בבלי זבחים קיד,א] נאמר מאי טעמא דר"ש? אמר רבי אילעא אמר ריש לקיש, דאמר קרא: (דב' ראה יב,ח)

לֹא תִשָּׂאוּ כָּל-אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פָּה הַיּוֹם, אמר להו משה לישראל: כי עייליתו לארץ, ישרות תקריבו, חובות לא תקריבו, וגלגל לגבי שילה מחוסר זמן הוא. וקאמר להם משה לֹא תִעָשֶׂוּן .

רבי שמעון אומר שכמו שבזמן היתר הבמות, חובות האסורים בהקרבה גם בבמות נקראים מחוסרי זמן ועובר בלא תעשה, כך כל קרבן מחוסר זמן גם בזמן איסור הבמות המוקרב בחוץ עובר עליו בלא תעשה.

וחכמים לא משווים את כל מחוסרי הזמן לזמן היתר הבמות.

לחכמים כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו: אלו קרבנות נדבת יחיד: נדבות ונדרים והם עולות ושלמים. דבר זה מאפיין את מלת אִישׁ .

ממלת אִישׁ - טפחא ללא מרכא בתפקיד התפשטות ענין כָּל-הַיֵּשָׁר בְּעֵינָיו היינו עולות ושלמים אל הכתוב לפניו להשפיע בו משהו.

זמן היתר במות זה זמן היתר ישרות של עולת ושלמי יחיד להישחט בחוץ בבמה קטנה,

אפשר כי מתוך שהתורה עולת יחיד להשחט בחוץ בבמה קטנה והיא מצוה, אז כדוגמתה, בזמן היתר במות בא לפטור מעונש כרת על שחיטה בחוץ של חובות יחיד, באופן האסור בהקרבה, דהיינו לחכמים שסוברים שאין חובות יחיד כלל בשעת היתר במות ואף-על-פי-כן הקריבם, ולרבי יהודה הסובר שיש היתר לחובות יחיד בבמה גדולה בלבד והקריבם בבמה קטנה. וכן לגבי חובות ציבור הקריבם

בבמה גדולה ושחטם בבמה קטנה יהיה פטור מעונש כרת.

ב"ה טוב טעם ודעת ולמדנו (טטוד"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערת: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = נסוקא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמדו פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.10 דברים ראה יא,כו (התש"פ)

דברים ראה טז,טז:

שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בְּשֵׁנָה יִרְאֶה כָּל-זְכוּרָךְ אֶת-פָּנָיו ה' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג המִצּוֹת וּבְחַג השְׁבָעוֹת וּבְחַג הַסִּפּוֹת וְלֹא יִרְאֶה אֶת-פָּנָיו ה' רִיבִים:

טט – הצירוף הבא (טו,טז) ... וְהִיָּת אֲךָ שְׂמַח (טו,טז) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בְּשֵׁנָה אפשר שהוא כעין מידה י"א מל"ב מדות לר' אלי(י)עזר בר' יוסי הגלילי סדור שנהלק, שיש בו לימוד בקריאה עם פסק ולימוד בקריאה ללא פסק. בקריאה עם פסק מתקבל (טו,טז) ... וְהִיָּת אֲךָ שְׂמַח: שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים הלימוד שיש לשמוח בשלוש הרגלים מתואם עם הדרשה הבאה בשלבים [ספר מצוות גדול עשין סימן רכז-רכט] השמחה האמורה כאן (דב' ראה טז,יז) וְשְׂמַחְתָּ בְּחַגְךָ הוא שיקריב ברגל שלמי שמחה מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן שנאמר (דב' תבוא כז,ז) וּבְחַגְתָּ שְׁלֵמִים וְאֶקְלַת שֵׁם וְשְׂמַחְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ: (עי' [רמב"ם חגיגה פ"א ה"א]), וכן בעצרת כתוב (דב' ראה טז,יא) וְשְׂמַחְתָּ אֲבָל לֹא בַפֶּסַח אֲבָל מִדְּכַתִּיב (שמי' משי' כג,יז) שְׁלֹשׁ רַגְלִים תִּחַג לִי בְּשֵׁנָה: למדנו מצות חגיגה בחג המצות ומדכתיב (דב' ראה טז,יז) וְשְׂמַחְתָּ בְּחַגְךָ יש ללמוד שבכל מקום שיש חגיגה יש שמחה (ע"פ [יראים סי' תכז]): להסבר קריאה עם פסק כתב [יאר פסיק, הרב שפירא ישראל איסור] שכיוון שמלת שְׁלוֹשׁ כתובה ב-ו"ו וגם מוטעם בטעם פסק יש לומר שעיקר מצוות הראיה היא דייקא ביום הראשון של החג ולפי הרמב"ם ראה ביום אחר אינה מהודרת. ושלא יראה ארבע פעמים בשנה. ואי אפשר ללמוד זאת משתי פעמים האחרות בתורה (שמי' משי' כג,יז) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, (שמי' תשא לד,כג) שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בהן מלת "שלוש" הסרה ו"ו. וההטעמה של שניהם מרכא טפחא המרמז על קבוצת פרטים העשויה להתרחב. אחת האפשרויות להסביר את המקומות האחרים היא ש"שלוש פעמים" הוא הלפחות, והמרבית יבורך.

גרסה א' כתר, מגנס, פאר – יִרְאֶה כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא

גרסה ב' מאור ועוד ... יִרְאֶה כָּל-זְכוּרָךְ תלישא-קטנה קדמא ואזלא בכעין מלה אחת, כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא במלה אחת יִרְאֶה – תלישא-קטנה בתפקיד שיעור תחתון לשווי קרבן עולת ראה וקרבן חגיגה, וללא שיעור עליון, כעין דבר שיש לו קצבה לעומת דבר שאין לו קצבה.

להסבר מקורות אחרים בתורה שבע"פ [בבלי חגיגה ד,א; ו,ב; ז, א – ב; בבלי כתובות צח,א – ב] נשתמש בגירסת טעמי המקרא של [אישי מצליח] (הרב מאיר מאזוז הי"ו)

[בבלי חגיגה ו,ב] תנן התם: אלו דברים שאין להם שיעור: [דף ז,א], הפאה, והבכורים, והראיין, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. אמר רבי יוחנן: כסבורין אנו לומר הראיין אין לו שיעור למעלה, אבל יש לו שיעור למטה. עד שבא רבי אושעיא ברבי ולימד: הראיין אין לו שיעור לא למעלה ולא למטה. אבל חכמים אומרים: הראייה מעה כסף, והחגיגה שתי כסף.

(דב' ראה טז,טז) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בְּשֵׁנָה – מונח מונח פסק פזר, כעין שלושה תפקידי פזר, העברת רעיון מהכתוב למקום אחר בתורה. כעין אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר. כאן פזר אחד עשוי להעביר את אמר רבי יוחנן: כסבורין אנו לומר הראיין אין לו שיעור למעלה, אל דבר המשנה אלו דברים שאין להם שיעור: [חגיגה ז,א], הפאה, והבכורים, והראיין, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה. (דב' ראה טז,טז) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בְּשֵׁנָה – מונח מונח פסק פזר, כעין שלושה תפקידי פזר, העברת רעיון מהכתוב למקום אחר בתורה. כעין אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר. כאן פזר אחד עשוי להעביר את השיעור התחתון כדבר שיש לו קצבה, ואת הרעיון של דבר שאין לו שיעור כדבר שאין לו קצבה אל מימוש כתובה וקנינים אחרים ע"י בעל מעות וע"י שליח, וכן למעילה בקדשים בגלל טעות עם חולין. כאשר בעל מעות או שליחו יוצאים לקנות קרבנות לקיום מצוות הרגל, במעות שהוקדשו ע"י בעליהם וע"י קנין הבהמות הקדושה מתרוקנת מן המטבעות ועוברת לבהמות. בירושלים, בפרט ברגל, מצוי שיאכלו שלמים וחולין, וצריך הקפדה למניעת מעילה.

[בבלי כתובות צח,א] גמ'. מאי שנא שוה מאתים במנה? דאמרי לה את אפסדת, שוה מנה במאתים נמי תימא אנא ארווחנא! אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח, [כתובות צח,ב] כאן שנה רבי: הכל לבעל המעות; כדתניא: הוסיפו לו אחת יתירה - הכל לשליח, דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר: חולקין; והתניא, רבי יוסי אומר: הכל לבעל המעות! אמר רמי בר חמא, לא קשיא: כאן בדבר שיש לו קצבה, כאן בדבר שאין לו קצבה. אמר רב פפא, הלכתא: דבר שיש לו קצבה - חולקין, דבר שאין לו קצבה - הכל לבעל המעות. (דב' ראה טז,טז) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים | בְּשֵׁנָה – מונח מונח (פסק) פזר, כל מונח הוא כעין פזר נוסף. אחד מן הפזר האלו מעביר את רעיון הקצבה – השיעור התחתון למחיר עולת ראה וקרבן חגיגה ואת את ענין "אין קצבה" מקרבנות או ארבעה מינים וכד' הנדרשים למצוות הרגל אל דרשות התורה שבעל-פה בקנינים עם קצבה וללא קצבה והשוואתם למימוש כתובה בנסיבות דומות.

(טו,טז) כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא במלה אחת, בתפקיד שוויון ע"פ [בבלי חגיגה ד,ז], אפשר שמדובר בשוויון, או מי שלא יכול להיות שווה לשאר עם ישראל ולכן אינו יכול להראות במקדש. ע"פ [בבלי חגיגה כז,א] בירושלים נאמנין על הקודש ... ובשעת הרגל אף על התרומה ... אמר רבי יהושע בן לוי ... הכתוב עשאן כולו חברים. אפשר לומר שבשעת הרגל כל ישראל נאמנים על טהרה ברמת תרומה, היינו שוויון המרום ב-כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא במלה אחת, בתפקיד שוויון

כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא במלה אחת, בתפקיד בעושה תלוי המעשה, יזדרז במצוות עליה לרגל, ישתדל ברגל בחסד ובקרבנות (דב' ראה טז,יז) אִישׁ כְּמַתְנֵת יָדוֹ בְּכַרְפֵּת ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר גְּמֹרְךָ: ס כפרש"י והשתדלות בראה שלימה כפי' רלב"ג כָּל-זְכוּרָךְ – קדמא ואזלא בתפקיד סדר וכעין כלל מלמד, כמו כלל ופרט וכד', בנין אב.

[בבלי חגיגה ד,א] ... המקמץ, והמצרף נחשת, והבורסי - פטורין מן הראייה, משום שנאמר (שמי' משי' כג,יז) כָּל-זְכוּרָךְ, מי שיכול לעלות עם כָּל-זְכוּרָךְ, יצאו אלו שאינן ראוין לעלות עם כָּל-זְכוּרָךְ.

[בבלי חגיגה ז,א] ... ואין נראין חצאין כו'. סבר רב יוסף למימר: מאן דאית ליה עשרה בנים לא ליסקו האידינא חמשה ולמחר חמשה. [חגיגה ז,ב] אמר ליה אביי: פשיטא, הי מינייהו משוית להו פושעים והי מינייהו משוית להו זריזין! אלא קרא למאי אתא - לכדאחרים. דתניא, אחרים אומרים: המקמץ, והמצרף נחשת, והבורסי - פטורין מן הראייה, שנאמר (דב' ראה טז,טז) כָּל-זְכוּרָךְ - מי שיכול לעלות עם כָּל-זְכוּרָךְ, יצאו אלו שאין יכולין לעלות עם כָּל-זְכוּרָךְ. כָּל-זְכוּרָךְ – מקף כבורר מי יכול לעלות ומי מתמעט מלעלות [בבלי חגיגה ז,א] גמרא. אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: מניין לעצרת שיש לה תשלומין כל שבעה - שנאמר (דב' ראה טז,טז) בְּחַג המִצּוֹת וּבְחַג השְׁבָעוֹת וּבְחַג הַסִּפּוֹת, מקיש חג השבועות לחג המצות:

(דב' ראה טז,טז) בְּחַג המִצּוֹת וּבְחַג השְׁבָעוֹת – דרגא תביר מרכא טפחא, תבנית המכילה שתי הלכות. (הלכה א) כעין קבוצת פרטים

ב"ה טוב טעם ודעת ולמנו (ט"ו) כי במצוות האמנות – תהלים ט"ו, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; המצות הששעיות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאא = טרוא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאא – קב' ששיות לגולל; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שמעטם חלק מפרטיה מעין מסוים; מקא – בדיכ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקטן; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

הקשורים לנושא, כאן ימי תשלומין להקרבת קרבן חגיגה, ושעל כל פרט חלה אותה הלכה, לפי מסקנת הגמרא מה חג המצות יש לה תשלומין כל שבעה, אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שבעה. וכאן ובתקף הפסוק אינו מאפיין את הכתוב לפניו בענין ימי התשלומין כמהמשך הגמרא - ואימא = מקיש לחג הסוכות, מה חג הסוכות יש לה תשלומין כל שמונה - אף חג השבועות יש לה תשלומין כל שמונה! - שמיני רגל בפני עצמו הוא. - אימור דאמרי שמיני רגל בפני עצמו הוא, הני מילי לענין פז"ר קש"ב, אבל לענין תשלומין - תשלומין דראשון הוא? דתנן: מי שלא חג ביום טוב הראשון של חג - חונג את כל הרגל ויום טוב האחרון! - תפשת מרובה - לא תפשת, - תפשת מועט - תפשת. (דב' ראה טו, טז) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים 1 בַּשָּׁנָה – מונח מונח פסק פזר, כעין שלושה תפקידי פזר, העברת רעיון מהכתוב למקום אחר בתורה. כעין אם אינו למקומו דרשהו למקום אחר. כאן העדפת לימוד שבעת ימי תשלומין מהג המצות שהם פחות משמונת ימי חג הסוכות ושמיני עצרת. העיקרון הנלמד מכאן לכל התורה כולה הוא - תפשת מרובה - לא תפשת, - תפשת מועט - תפשת.

(דב' ראה טו, טז) הַמְצוֹת וּבִתְגַת הַשְּׂבָעוֹת – תביר מרכא טפאא, בירור (הלכה ב) [בבלי חגיגה יז, ב] ... תנן (הגמרא מנסה לתקוף את דברי רבי אלעזר על שבעה ימי תשלומין עבור חג שבועות): עצרת שחל להיות ערב שבת, בית שמאי אומרים: יום טבוח אחר השבת, ובית הלל אומרים: אין לה יום טבוח (אין צורך ביום טבוח). (רש"י: אם לא הקריבם ביום טוב, עוד אין להן תשלומין). מאי לאו - אין לה יום טבוח כלל? - לא, שאינה צריכה יום טבוח (ב"ה. אין צורך ביום טבוח מיוחד כי נקריב ביו"ט) ומאי קא משמע לן - דמקריבין ביומיה (שיקריבו כולם ביום טוב עצמו, ביום ששי לפני שבת), הא אפליגו בה חדא זימנא (האם אפשר להקריב עולות ביו"ט). דתנן: בית שמאי אומרים: מביאין שלמים ואין סומכין עליהם, אבל לא עולות. ובית הלל אומרים: מביאין שלמים ועולות וסומכין עליהם (ביום טוב)! - צריכא, דאי אשמעינן בהא - בהא קא אמרי בית שמאי, משום דאפשר למחר (כל יום מימי התשלומים למעט שבת), אבל הכא (שלמחרת שבת ואין קרבנות יחיד), אימא מודו להו לבית הלל (שיקריבו הכל (עולות ושלמי חגיגה ביו"ט) שהוא יום ששי)). ואי אשמעינן בהא - בהא קאמרי בית הלל, משום דלא אפשר למחר, אבל בהא - אימא מודו לבית שמאי, צריכא. תא שמע: מי שלא חג שבעת ימי הפסח, ושמונת ימי החג, ויום טוב הראשון של עצרת - שוב אינו חונג (כי עברו ימי חג המצות, ימי חג הסוכות, יו"ט יחיד של שבועות). מאי לאו - יום טוב של עצרת! - לא (הכוונה ל-), יום טבוח. - אי הכי ניפשוט מינה דחד יום טבוח! - אימא: (תקן ואמרו בלשון רבים) ימי טבוח (כרבי אלעזר שיש ימי תשלומין לחג השבועות).

[בבלי חגיגה ב, א] [משנה חגיגה פ"א, מ"א]. הכל חייבין בראייה, ... [בבלי חגיגה ב, א] גמרא. ... הכל לאתויי מאי? - לאתויי חגיר ביום ראשון ונתפשט ביום שני. - הניחא למאן (חגיגה ט, א) רבי אושעיא) דאמר כולן תשלומין זה לזה, אלא למאן (חגיגה ט, א) רבי יוחנן) דאמר כולן תשלומין דראשון.

[רש"י בבלי חגיגה ב, א] ... איכא למאן דאמר תשלומין זה לזה ואיכא למאן דאמר תשלומין דראשון הן, ואמרינן: מאי בנייהו - חגיר ביום ראשון ונתפשט (הבריא) ביום שני איכא בנייהו, מאן דאמר כולן תשלומין לראשון, מי שמחויב בראשון ולא הביא - יביא באחד משאר הימים, ומי שאינו מחויב - אינו צריך תשלומין, ומאן דאמר תשלומין זה לזה, קסבר: החובה מוטלת על כל אחד מן שאר הימים, ולא על הראשון לבדו, הלכך, אף מי שפטור בראשון ונראה (הבריא או נטהר) בשני (בפסח וסוכות זה חול המועד וכן בשאר ימי חול המועד) - חייב להביא, ואם לא יביא בו ביום - יביא למחר.

כולן תשלומין דראשון [רמב"ם חגיגה פ"א, ה"ז] מי ש(היה ראוי) לא חג ביום טוב הראשון של חג הסוכות חונג את כל הרגל וביום טוב האחרון שהוא שמיני ואף השמיני תשלומי ראשון הוא, (וכן בפסח שממנו לומדים לשבועות) וכן מי ש(היה ראוי) לא חג ביום חג השבועות חונג כל שבעה ויש לו תשלומין כל ששת ימים שלאחר חג השבועות, ודבר זה מפי השמועה נאמר שחג השבועות כחג המצות לתשלומין.

כאן נשלב את [תוספות חגיגה ט, א] תשלומין זה לזה - וההיא דלקמן (דף יז). דילפינן תשלומין לחג השבועות מחג המצות כל ז' לא מסתבר למימר תשלומין זה לזה (אלא תשלומין רק ליום הראשון) כיון דחול גמור הוא. (ולכן אם לא היה ראוי ביום חג השבועות, אע"פ שנעשה ראוי אחר"כ אין לו תשלומים)

(דב' ראה טו, טז) הַמְצוֹת וּבִתְגַת הַשְּׂבָעוֹת – תביר מרכא טפאא, מרכא טפאא רבתה על יו"ט של שבועות את ימי התשלומים, וטעם תביר מחלק בין ימי התשלומים של חג המצות וחג הסוכות ובין ימי התשלומים של חג השבועות ומלמד שמי שהיה ראוי (בריא בכל איבריו וטהור) ביום הראשון של חג יש לו ימי תשלומים, מי שלא היה ראוי ונעשה ראוי אחרי היום הראשון, בפסח וסוכות יש לו ימי תשלומים כי אלו ימי חול המועד שהם קודש, בשבועות אין תשלומים כי אלו ימי חול (בעזרת הרב א"מ פערל).

אַת-פְּגִיזוּ הָאֱלֹהִים – מונח מונח רביע (קריאה ללא פסק) אלו ימי התשלומין של חג השבועות שהם יותר מארבע כמרומו בטעמי ה' אֱלֹהִים מונח רביע המוקצבים לתשלומי עולות ראהי ושלמי חגיגה ... אבל אַת-פְּגִיזוּ מונח לגרמיה (היינו בקריאה עם פסק) נוגע לכל שלושה הרגלים מי שלא חג שבעת ימי הפסח, ושמונת ימי החג, ויום טוב הראשון של עצרת (וימי התשלומין שלו) - שוב אינו חונג (דב' ראה טו, טז) וְלֹא יִרְאֶה אֶת-פְּגִי ה' – דרגא תביר מרכא טפאא, תבנית המכילה שתי הלכות. (הלכה א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא, כאן מה מביאים ברגל למקדש ולנצרכים, ושעל כל פרט חלה אותה הלכה, פשט הכתוב מלמד על מי שראוי להגיע מה יביא עמו לשמח א-לקים ואדם.

(הלכה ב) (דב' ראה טו, טז) יִרְאֶה אֶת-פְּגִי ה' – תביר מרכא טפאא, מרכא טפאא רבתה לראיית אַת-פְּגִי ה', מי שחציו עבד כנדרש ב- [בבלי חגיגה ב, א] תוספות]. הכל לאתויי מאי לאתויי מי שחציו עבד וכו'. אבל [רמב"ם חגיגה ב, א] פוטר חצי עבד כרבינא. וטעם תביר מחלק במקור וברבוי וממעט קבוצת פרטים שלא חלה עליהם ההלכה של הבאת קרבן וצדקה. על אילו מלמדת [בבלי חגיגה ב, א] משנה (ראה להלן) ועליהם מוסיף התוספות את הדעבדים שאינן משוחררים. [בבלי חגיגה ב, א] משנה: הכל חייבין בראייה, חוץ מחרש, שוטה, וקטן, וטומטום, ואנדרוניוס, ונשים, ועבדים שאינם משוחררים, החיגר, והסומא (אפילו בעין אחת), והחולה, והזקן, ומי שאינו יכול לעלות ברגליו. וגי' [רש"י משנה] הכל חייבין בראייה - במצות ראיית כל זכורך (שמי' כג), שצריכים להתראות בעזרה ברגל. גמרא ... (שמי' תשא לה, כג) יִרְאֶה (דב' ראה טו, טז) יִרְאֶה - [יראה] כתיב, וקרינן יראה, יראה כל זכורך את פני האדון דמשמע שהאדם רואה את השכינה, (שמות תשא לה, כג) שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-זָכֹרֶךָ אֶת-פְּגִי הָאֱלֹהִים מִשְׁמַע שֶׁהָאֱדוֹן בָּא לִרְאוֹתְךָ, הַקִּישׁ הַכְּתוּב רִאִיתְךָ לִרְאִיתוֹ.

כדרך שבא לראותך - כך הוא בא ליראות ממך. מה לראותך - בשתי עיניו. אף - כאן ליראות מן האדם - בשתי עיניו של אדם. שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים 1 בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-זָכֹרֶךָ – ס"ת משה"ה ה"ך ... לקראת השם (היות משה מומשל לאשה אחת ילדה ששים רבוא בכרס אחד, הוא מייצג את כלל ישראל וגם ס"ת הש"ם ה"ך לקראת משה – לקראת כלל ישראל) היראות לפני השם מביא כל עולה להיות זכאי"ע"פ ר"ת יִרְאֶה כָּל-זָכֹרֶךָ אֶת (דב' ראה טו, טז) יִרְאֶה – סלוק, מגביל מה נחשב ראוי להביא למקדש לכבוד הרגל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוול"י) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעיטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביע – 4: מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.11 דברים ראה יא,כו (התשפ"א)

ס דברים ראה יא,כו: ראה אַנְכִי נָתַן לַפְּנִינִים הַיּוֹם בְּרַבָּה וּקְלָלָהּ:

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ראה סימן ד] דבר אחר (דב' ראה יא,כו) ראה אַנְכִי אנכי שבחתי בטובה ראה היאך אנכי משונה מכל העולם ... כמה משונה? אע"פ שהקב"ה הזהיר על חומרת הקללה ועושה, כאשר בא לענוש ממעט, ולזה מרמז ראה אַנְכִי, ראה – רביע, ארבע אזהרות לעובר על דבר ה', אַנְכִי – תביר בתפקיד מיעוט בענישה, ובתיקון ראה – רביע, ארבע הטבות ... ד"א אמר להם הקדוש ברוך הוא אם תעשו רצוני אף על פי שכתבתי לכם ברכות מועטות אני מרבה אותן לכם ולא אביא עליכם הקללות, משל למלך שלקח עבד באוני וכתב בתוך האוני אם תהיה עושה רצוני ומשרת אותי כראוי אני מאכילך ומשקך ומלבישך כשאר עבדי ואם אינך עושה רצוני (טט – א) איני מאכילך (טט – ב) ואיני משקך (טט – ג) אלא אני כובלך (טט – ד) ונותנך בבית האסורין, ... אע"פ שהקב"ה הזהיר על חומרת הקללה ועושה, כאשר בא לענוש ממעט, כשחטאו ישראל בימי ירמיהו אמר הקדוש ברוך הוא הניתי עמהם להביא עליהם קללות אני יודע שאין בהם כח לעמוד בהם אלא פשרה אני עושה עמהם,

ראה – רביע ... אמר להם הקדוש ברוך הוא בעולם הזה סדרתי לפניכם (טט – א) ברכות (טט – ב) וקללות (טט – ג) הטובות (טט – ד) והרעות (טט – א) אבל בתיקון לעולם הבא אני מעביר מכם (טט – א) הקללות (טט – ב) והרעות (טט – ג) ואברך אתכם (טט – ד) וכל מי שרואה אתכם יאמר שאתם עם ברוכים שנאמר (ישעיה סא,ט) וְנוֹדַע בְּזוּמֵי זְרַעְם וְצִאֲצְאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים כִּי-רְאִיהֶם יִירָאוּם כִּי הֵם זְרַע בְּרַךְ ה': ס

בשנת התשע"ה הופיע בעלוני שבת אחדים הקטע הבא בשם הייט"ב לב: ראה אַנְכִי תבת ראה בטעם רביעי שהוא מעל התבה, ותבת אַנְכִי בטעם תביר שהוא מתחת התבה, לרמז לאדם ראה והתבונן מה למעלה ממך, ואז ישבר לבו למטה, ויחוש ש-אַנְכִי הוא בבחינת תביר.

דברים ראה יב,ב:

אֲבָד תְּאָבְדוּן אֶת-כָּל-הַמְקֻלָּמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם עַל-הַהָרִים הַרְמִיּוֹם וְעַל-הַגְּבֻעוֹת וְתַחַת כָּל-עֵץ רִעְוֹן:

[משך חכמה] (דב' ראה יב,ב) אֲבָד תְּאָבְדוּן אֶת-כָּל-הַמְקֻלָּמוֹת וכו' על-הַהָרִים הַרְמִיּוֹם וכו'. ולא ההרים אלהיהם [גמרא (עבודה זרה מה, ב)] שההרים עצמם מותרים. (דב' ראה יב,ב) וְאֲבָדְתֶם אֶת-שְׁמֵם מִן-הַמְקוֹם הַהוּא: והמקום עצמו מותר. (דב' ראה יב,ד) לֹא-תַעֲשׂוּן כֹּן לְהוֹ אֱלֹהֵיהֶם: פירוש שלא תעשון כן לצורך ה' לאבד עבודה זרה מן המקום ולבנות מזבח במקומו, דיש נעבד במחוכר אצל גבוה, ומכשיירי קרבן קרבן דמי. (דב' ראה יב,ה) כִּי אִם-אֶל-הַמְקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם על פי נביא מותר, שאין לך הר וגבעה שלא עבדו עליו עבודה זרה כדאמרו במשנה פרק כל הצלמים. וכן אמר בירושלמי (פרק ג משנה ה) על הך משנה: סברינן מימר דבר שיש בו רוח חיים אעפ"י שאינו אסור להדיט אסור לגבוה (והכי נמי במחוכר אסור לגבוה אעפ"י שאין לו תפיסת יד אדם), בית הבחירה אינו בננה? על פי נביא (דה"א, כא,ט) וְנִעַל דְּוִד בְּבִרְגָד אֲשֶׁר דָּבַר בְּשֵׁם ה': ועיין הראב"ע בפירושו. ונראה שהרמב"ם פירש כן, דזה לשון (איסורי מזבח ד, ח): כל שיש בו שם לעבודה זרה, לא יעשה למלאכת הקודש (אף על פי שהוא מותר בהנאה - עכ"ל), היינו אף שביטלו ודמחוכר, יעויין שם.

(דב' ראה יב,ב) אֶת-כָּל-הַמְקֻלָּמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם מקף מונח רביע, עָבְדוּ-שָׁם – מקף כרב-מצב עבודת הגויים, אפשר שיש בעבודת גויים דברים שאינם נאסרים ויש בעבודת גויים דברים הנאסרים, ואז תבנית הטעמים של עָבְדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם – מונח רביע עשויה ללמד על לפחות ארבעה נושאים בנושא עבודת הגוים שאינם נאסרים ושנאסרים (א) המקום של הע"ז מותר ע"פ נביא אבל לא לעבודת ה'; (ב) העבודה זרה אסורה; (ג) שלא תעשון כן לצורך ה' לאבד עבודה זרה מן המקום ולבנות מזבח במקומו, דיש נעבד במחוכר אצל גבוה, ומכשיירי קרבן קרבן דמי. (ד) סברינן מימר דבר שיש בו רוח חיים אעפ"י שאינו אסור להדיט אסור לגבוה (והכי נמי במחוכר אסור לגבוה אעפ"י שאין לו תפיסת יד אדם); (ה) נראה שהרמב"ם פירש כן, דזה לשון (איסורי מזבח ד, ח): כל שיש בו שם לעבודה זרה, לא יעשה למלאכת הקודש (אף על פי שהוא מותר בהנאה - עכ"ל), היינו אף שביטלו ודמחוכר,

דברים ראה יב,יא: וְהִנֵּה הַמְקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שָׁמוֹ שָׁם שְׁמָה תִבְיָאוּ אֶת כָּל-אֲשֶׁר אַנְכִי מַצְנֶה אֹתְכֶם עוֹלְתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מֵעֲשֻׂרְתֵיכֶם וְתִרְמַת יִדְכֶם וְכָל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרֶוּ לְה':

(הסבר א) (דב' ראה יב,יא) וְהִנֵּה הַמְקוֹם – מונח רביע, בתפקיד של לפחות ארבע מקומות מרכזיים אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' לעבודת ה', מהכניסה לארץ ישראל ועד המקדש בירושלים (א) גלגל, (ב) שילה (בגלגל ובשילה היו בו כל פעולות המקדש) (ג) אחרי חרבן שילה בנוב (ד) אחרי הריגת כהני נוב בגבעון (בנוב וגבעון לא התקיימו כל פעולות המקדש) (ה) בירושלים במשכן (ו) בירושלים במקדש. [רש"י] בעקבות [ספרי] פירש זאת על (יב,יא) שְׁמָה תִבְיָאוּ וגו' – למעלה (יב,ו) אמור לענין שילה, וכאן אמור לענין ירושלים, ולכן חלקם לכתוב ליתן היתר בין זו לזו: משחרבה שילה ובאו להם לנוב, וחרכה נוב ובאו לגבעון, היו הכמות מותרות עד שבאו לירושלים (ראה ספ"ד סה).

[ספרי דב' ראה סח] [מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יב,יא) וְהִנֵּה הַמְקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה' אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שָׁמוֹ שָׁם שְׁמָה תִבְיָאוּ ... שָׁם שְׁמָה שתי מחיצות מחיצה לקדשי הקדשים ומחיצה לקדשים קלים:

(דב' ראה יב,יא) אֲשֶׁר-יִבְחַר – מקף בורר בין משכן שילה ובין מקדש ירושלים, טעם תרסא במלת יִבְחַר בתפקיד מחיצה. בשילה לא היו מחיצות (חומות לעיר) ואפשר היה לאכול קרבנות בכל הרואה את שילה או לדעה אחרת בכל הרואה את המשכן. בירושלים הותר לאכול הקרבנות רק בתוך חומות העיר. לפי [אלשיך] פסוק זה מכוון גם למשכן שילה ו-שְׁמָה תִבְיָאוּ אע"פ (א) שמשכן שילה אינו מכוון לשבתו יתברך נגד בית המקדש של מעלה, (ב) מקומו שייך לשבטי יוסף (בספר יהושע נאמר ששייך לבנימין) ואינו קנוי מדמי כל השבטים.

(הסבר ב) בדין [ירושלמי ראש השנה פ"א ה"א (וילנה ב,ב - ג א)] מאן תנא רגלים, ר' שמעון וגו' דעה אחת שאינו עובר בלא תאחר על קיום נדרים ונדבות עד שלושה רגלים ורבי שמעון אומר עד חמישה רגלים. אפשר כי ענין עד חמישה רגלים נתמך בקרא (דב' ראה יב,יא) וְהִנֵּה הַמְקוֹם – מונח רביע, ענין של חמש, וההסבר מרומז ב- (דב' ראה יב,יא) ה' אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שָׁמוֹ שָׁם – קדמא מרכא מהפך פשטא זקף-קטן, תבנית טעמים העשויה לשמש בתפקיד לכתחילה ובפועל. אפשר שהתוספת (דב' ראה יב,יא) לְשַׁכֵּן שָׁמוֹ – מהפך פשטא מוסיף עוד למוד של לכתחילה ובפועל.

ב"ה טוב טעם ודעת לדבני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, השש"א – התשפ"ד; **תמצית ההשערו**: **אתנה, סלוק = סוף-סוף** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה – רבוי**; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא = מצרף**; **תביר = מחלק**, ממעט, לא ממש; **טפא = טפא** – שני ו'או ו'או מתפשט; **מרכא טפא** – קב' שעשויה לגולג, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** – קבוצה שמעטת חלק מפרטיה מענין מסוים; **מך = כ"ב** כורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא = פשוט**, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונה רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן ... זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה**: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשי** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כענין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **פור** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

(א) לכתחילה הרצון היה בבית המקדש סביב אבן השתיה בהר המוריה בירושלים, בפועל היה קודם ב: גלגל, שילה, נב, גבעון, בירושלים. כי לא פקעה שבועת אברהם לאבימלך ולא היו רשאים לכבוש את ירושלים.

(ב) לכתחילה הנודר והנודב יביא בתוך שלושה רגלים, בפועל המביא בתוך חמישה רגלים לא יאחר. זה בשיטה שעובר על כל תאחר רק אם עברו שלושה רגלים **כסדרם** החל מפסח, ואחריו שבועות, סוכות. לכן אם נדב או נדר בין פסח לשבועות יש לו עד חמישה רגלים שלא יאחר. תלוי כפי מי ההלכה.

(ג) לכתחילה יש להביא עולת ראייה ושלמי חגיגה מובחרים, בפועל רבנן פסקו **[מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד)] (שמ' מש' כג, טו) (תשא לד, כ) ולא ירצאו פני ריגום**: אפילו כל שהוא וחכמים אומרים אין פחות לעולת ראייה ממעה כסף ולחגיגה שתי כסף. **[משנה חגיגה א, ב]** [*] בית שמאי אומרים הראייה שתי כסף וחגיגה מעה כסף ובית הלל אומרים הראייה מעה כסף וחגיגה שתי כסף:

(יב,יא) **את כל אשר אנכי מצוה אתכם** – הכתוב **אשר אנכי מצוה אתכם** מופיע 11 פעם ורק בספר דברים. מהם 4 פעמים בפר' ראה. **[פנים יפות] (דב' ראה יב,יא) וכל מבחר ...** דאיתא בקידושין דף נ"ה ע"ב ת"ר אין לוקחין בהמה במעות מעשר פירש"י שמא תכחיש בטורח הדרך, וכיון דהזהירה התורה שאפילו הדר בסוף א"י צריך להביא נדרו לירושלים, ראוי יותר שלא יפריש כל נדרו אלא בבואו לירושלים, שאם יפריש בביתו ויוליכו לירושלים אין זה מן המובחר שתכחיש בטורח הדרך, והיינו דכתיב **אשר תדרו** שלא יפריש כל נדרו אלא בבואו לירושלים:

[אילת השחר] (דב' ראה יב,יא) (הלשון מצוה אתכם משמע שזה חובה, אמנם עולת יחיד ונדרים אינם חובה, וי"ל דהכונה שאני מצוה שאפשר להביא ולא שחובה להביא) (טט: אבל קרבנות צבור, תודה, מעשר בהמה הן חובה) וכל מבחר נדרים. פרש"י מלמד שיביאו מן המובחר. אין הכונה שצריך להביא לקרבן את הבהמה הטובה ביותר, אלא שצריך להביא בהמה מובחרת, והנה מאחר שמפורש בפסוק שצריך להביא מן המובחר א"כ מי שאינו מביא מן המובחר מבטל מצוה אף על פי שזה לא מעכב, ועי' רבינו בחיי (פרשת פינחס כ"ח ל"א):

(יב,יא) **כל אשר אנכי** – ע"פ **[אילת השחר]** מקף בורר בין משמע צווי חובת הבאה למזבח ובין משמע צווי רשות הבאה, כאן רשות (יב,יא) **כל אשר אנכי** – מרכא טפאח מלמדת על קבוצת פרטים להבאה העשויה להתרחב, אלה מיני נדרים ונדבות של בהמות, מנחות, נסכים, **(יב,יא) את** – המלה מרבה על צווי ההבאה נדבה ונדר של עצים, שמן, מלח, **(יב,יא) את** – תביר מחלק את קבוצת הפרטים (יב,יא) **כל אשר אנכי** לקבוצת הבאת רשות שאינו מקיים בה מצוה מן המובחר, ולקבוצת הבאת רשות שמקיים בה מצוה מן המובחר ותכלול (א) כפ' **[העמק דבר] (דב' ראה יב,יא) דוקא** מה שאני מצוה, ולא בהמת חולין לתאווה (ולא למצוה כלשהי) ומקדיש בשביל זה לשלמים (ב) כפ' **[פנים יפות]** להביא בהמה שלא הכחישה בדרך.

(דב' ראה יב,יא) **עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר נדרים אשר תדרו לה'**: הקטע הבא מ-**[ספרי דב' ראה סח] [מדרש תנאים (הופמן)]** מתאים ל-**(הסבר ב)** לכתחילה ובפועל (ג) (יב,יא) **עולתיכם** עולת יחיד ועולת צבור: **וְזִבְחֵיכֶם** זבחי שלמי יחיד וזבחי שלמי צבור: **מִעֲשֶׂרְתֵיכֶם** רבי עקיבא אומ' בשתי מעשרות הכת' מדבר אחד מעשר דגן ואחד מעשר בהמה: **וְתִרְמַת יְדֵיכֶם** אלו הבכורים: **עַד כֵּן נִמְנָן** חובות הבאה, שיהיו מובחרים. ומקיש מהחובות אל הנדבות והנדרים שלמצוה יהיו מובחרים. **וְכֹל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּדְרֶוּ לָהּ**: לרבות נדרים ונדבות שלא יבואו אלא מן המובחר אין לי אלא נדרים ונדבות (ובדיקש מהחובות מרבה עוד) **מִנֵּי לְרִבּוֹת** בכורות ומעשרות חטאות ואשמות ת"ל **מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם וְכֹל מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם**: רבי אומ' אם נאמ' למעלן למה נאמ' למטן ראשונים לענין שילה שניים לענין ירושלים: **[בבלי יומא ע, ב]** ... דכולי עלמא מיהת חד איל הוא, כמאן – כרבי. **(רש"י)**: דכולי עלמא מיהא – בין לר' אליעזר בין לר' עקיבא חד איל הוא דציבור, דכולהו אמרי איל העם (הכתוב ב-**וי' אח"מ טז, ה**) ולא איירי באיל הכתוב בחומש הפקודים כלל).

דתיא: רבי אומר: איל אחד האמור כאן, הוא האמור בחומש הפקודים **(במ' פי' טט, ה) אֵיל אֶתֶד**. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: שני אילים הן, אחד האמור כאן, ואחד **(רש"י)**: בתורת כהנים ואיל אחד לעולה הוא) האמור בחומש הפקודים. מאי טעמא דרבי? דכתיב **(וי' אח"מ טז, ה) אֶתֶד**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: מאי אֶתֶד – מיוחד שבעדרו. ורבי (הגמרא שואלת מניין לרבי "המיוחד שבעדרו") – נפקא ליה מ-**(דב' ראה יב,יא) מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם**. ורבי אלעזר ברבי שמעון: (טט: לומד מ- **מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם** חד בחובה וחד בנדבה, וצריכי **(רש"י)**: וצריכי – שיש דעת נוטה לומר נדבה מובחרת כדי שתהא מקובלת ברצון ויש דעת נוטה לומר חובה תהא מובחרת כדי שיצא ידי חובתו יפה).

(דב' ראה יב,יא) ... **[וכל מבחר נדרים אשר תדרו לה'] (דב' ראה יב,יא) וכל מבחר נדרים** – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן שני לימודים, וטעם פשטא מרמז ששני הלימודים בפשט הכתוב. אפשר כי (א) כ-**[בבלי יומא ע, ב]** רבי אלעזר ברבי שמעון: (טט: לומד מ- **מִבְּחַר נְדָרֵיכֶם**) להביא מובחר בין קרבן חובה ובין קרבן נדבה, (ב) **[רבינו בחיי (במ' פי' כח, א)]** לומד להביא אפילו עצי מערכה מובחרים חדשים ולא תולעים, וכן שמן זית מובחר למאור ושלא נפל בו שרץ ומטעם רז"ל חסרו רז"ל ששן שנפל בו עכבר להדליק ממנו נרות של בית הכנסת (וכנראה מישוה הוסיף לרבינו בחיי את הציון שו"ע או"ח סי' קנד סע' יב) **[פנים יפות (דב' ראה יב,יא)]** ראוי יותר שלא יפריש כל נדרו אלא בבואו לירושלים, שאם יפריש בביתו ויוליכו לירושלים אין זה מן המובחר שתכחיש בטורח הדרך, והיינו דכתיב **אשר תדרו** שלא יפריש כל נדרו אלא בבואו לירושלים:

(דב' ראה יב,יא) **אשר תדרו לה'**: ה-**[פנים יפות]** לומד מ-**אשר תדרו** שלא ידור עד בואו לירושלים, מוצע לומר כי **אשר תדרו** – מרכא טפאח כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, מרמזת כי מקום הנדר יכול להיות במקום הנודר יכול להיות בירושלים אבל טעם מלת **לה'** – סלוק מגביל, ע"פ פי' **[פנים יפות]** מומלץ לא לנדור מחוץ לירושלים כדי שיביא קרבן מובחר

[תורה תמימה (=ת"ת)] (דב' ראה יב,יא) וכל מבחר נדרים – תניא, כל קרבנות הצבור והיחיד אינם באים אלא מן המובחר, שנאמר (יב,יא) **וכל מבחר נדרים** – מהמובחר שבעדריכם^(ט) **[תוספתא מנחות פ"ח]**:

[תו"ת הערה לו] והובא זה בקיצור ב-**[יומא ל"ד ב']**, ומפרש שם דא"פ דילפינן זה מפסוק **(שמ' תצ' כט, לט) אֶת־הַקֶּבֶשׁ הָאֶתֶד** ולפי **[ילקוט שמעוני פינחס תש"פ] (במ' פי' כח, ד) אֶת־הַקֶּבֶשׁ אֶתֶד** ודרשינן המיוחד שבעדרו, אך אצטריך חד לנדר וחד לנדבה. ואמנם מ"ש כל קרבנות הצבור הוא ע"ד הרוב, שהרי עומר ושתי הלחם אף על פי שמצוה להביאם מן המובחר, אך יש בזה עיקר מצוה להביאם מסכיבות ירושלים, ואם המובחר רחוק משם יביאו מהקרוב אפילו גרוע, כמבואר ב-**[מנחות ס"ד ב']**:

(יב,יא) **נדרים** – זקא-קטן בתפקיד שני למודים (א) **(יב,יא) וכל** – בחולם חסר וללא מקף ובטעם פשטא בתפקיד פשוט – ברור שלמצוה כל קרבנות צבור וקרבנות יחיד בחובה בנדר ובנדבה מצוה להביאם מן המובחר, בשילה ובירושלים, ובקצבת הכסף שקצבה התורה (ב) בזה עיקר מצוה להביאם מסכיבות ירושלים, (אבל) ואם המובחר רחוק משם יביאו מהקרוב אפילו גרוע, כמבואר ב-**[מנחות ס"ד ב']**:

ב'ה טוב טעם ודעת לדמני (טטור"ל) כי במצוות האמנות – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפא = טרוא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפא – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה. תביר מרכא טפא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולמוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע.

1.12 דברים ראה יא,כו (התשפ"ב)

דברים ראה יב,ח: לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כל-הנפש בעיניו:

להסבר פסוק זה נעניין ב-**דברים ראה יב,ט: כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה ואל-הנחלה אשר-תן אלהיך נתן לך:**

(דב' ראה יב,ט) **כי לא-באתם** – (סלוק) מרכא טפא בתפקיד סמוכים כעין מדה כ"ב או כ"ג מל"ב מדות, כתוב המלמד על חבירו (כאן

שלפניו) כעין טעמא דקרא מדוע (דב' ראה יב ח) **לא תעשון ככל אשר אנחנו עשים פה היום איש כל-הנפש בעיניו**: מ-**(דב' ראה יב,ט)** לומדים מה משמעות (דב' ראה יב ח) **לא תעשון** וכו' כשיש איסור במות וכאשר אין איסור במות.

פסוקים בשימוש [מדרש תנאים (הופמן)]

ויקרא אח"מ יז,ג: איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור או-קשב או-עז במחנה או אשר ישחט מקרין למחנה:

ויקרא אח"מ יז,ד: ואל-תפתח אהל מועד לא קביאו להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' גם יחשב לאיש שהוא גם שפך ונכתב האיש ההוא מקרב עמו: ויקרא אח"מ יז,ה: למען אשר יביאו בני ישראל את-זבחייהם אשר הם זבחים על-פני השדה ויהביאם לה' אל-פמח אהל מועד

אל-הפמח ויחבו זבחי שלמים לה' אותם:

(רש"י) **כי לא-באתם** – כל אותן ארבע עשרה שנה **אל-המנוחה** – זו שילה; **נחלה** – זו ירושלים (ראה ספ"ד טו). עד עתה – כמו 'עדיין'.

[מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יב,ט). עד מתי **כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה ואל-הנחלה** ליתן התר בבמה בין מנוחה

לנחלה: נחלה זו שילה: מנוחה זו ירושלים שני' (תה' קלב,ד) זאת-מנוחתי עדי-עד פה-אשכב **כי אותה**: דברי ר' שמעון: ר' יהודה אומ' חילוף הן הדברים (כפ' [רש"י]): מיכן אמ' עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בבכורות משהוקם המשכן נאסרו הבמות

ועבודה ככהנים שני' (וי' אח"מ יז,ד) **ואל-תפתח אהל מועד לא קביאו קדשי קדשים נאכלים לפניו מן הקלעים קדשים כלים בכל מחנה ישראל: באו לגלגל הותרו הבמות שהרי הוא אומ' (וי' אח"מ יז,ג) אשר ישחט שור או-קשב או-עז במחנה ואומ' (וי' אח"מ יז,ה) למען אשר**

יביאו בני ישראל את-זבחייהם אשר הם זבחים על-פני השדה כל זמן שהן שרויין במחנות (שכינה, לוי, ישראל) יהיו אסורין נסתלק המחנות הרי הן מותרין: (שלא בשעת מחנות) קדשי קדשים נאכלים (ע"י הכהנים) לפניו מן הקלעים (בבמה גדולה שבגלגל) קדשים כלים

נאכלים בכל מקום שלא היה שם מחנה מיוחדת: באו לשילה נאסרו הבמות שני' כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה כשתבואו אל המנוחה תהא אסורין והיא היתה מנוחה לפי שהיתה בית של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן קדשי קדשים נאכלים לפניו מן הקלעים

קדשים כלים ומעשר שני נאכלים בכל הרואה: שני' (דב' ראה יב,ג) **השומר לה' פן תעלה על-תיך בכל-מקום אשר תראה: (יב,ג) בכל-מקום אשר תראה** אין אתה מעלה אבל אתה אוכל בכל מקום שאתה רואה: באו לנוב וגבעון הותרו הבמות שני' (דב' ראה יב,ט)

כי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה ואל-הנחלה למה חילקן ליתן התר בין זה לזה קדשי קדשים נאכלין (ע"י הכהנים) לפניו מן הקלעים (במקום במה גדולה בנוב וגבעון) קדשים כלים בכל ערי ישראל (כמו בעת כבוש וחלוקה): באו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להן

התר עוד והיא היתה נחלה קדשי קדשים נאכלים לפניו מן הקלעים (בעזרת כהנים) קדשים כלים ומעשר שני לפניו מן החומה (של ירושלים):

(דב' ראה יב,ג) **בכל-מקום אשר תראה** – מקף כבורר **בין** מעלה ואוכל בכל מקום ממנו רואה משכן שילה **ובין** מעלה במשכן שילה

ואוכל בכל מקום הרואה משכן שילה וזאת הייתה ההלכה.

[משנה זבחים פ"ד] דומה בתוכנה אל [מדרש תנאים (הופמן)] והתוספת נמצאת ב-[משנות ט, י, יא] העוסקות במעברים בין איסור והיתר במות ועל אלו מצבים עוברים על עשה ולא תעשה, ועל אלו מצבים לא עוברים על עשה או על לא תעשה.

[בבלי זבחים קיב,ב] [משנה זבחים פ"ד,מ"ד] עד שלא הוקם המשכן - היו הבמות מותרות, ועבודה בבכורות, ומשהוקם המשכן - נאסרו הבמות, ועבודה ככהנים; קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים, וקדשים כלים בכל מחנה ישראל. [זבחים פ"ד,מ"ח] באו

לגלגל הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים, וקדשים כלים בכל מקום. [זבחים פ"ד,מ"ו] באו לשילה נאסרו הבמות, ולא היה שם תקרה, אלא בית אבנים בלבד מלמטן ויריעות מלמעלן, והיא היתה מנוחה; קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים, וקדשים כלים ומעשר שני בכל הרואה. [זבחים פ"ד,מ"ז] באו לנוב וגבעון הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים, וקדשים כלים בכל ערי ישראל. [זבחים פ"ד,מ"ח] באו לירושלים נאסרו הבמות, ולא היה להן היתר, והיא היתה נחלה; קדשי

קדשים נאכלין לפניו מן הקלעים, קדשים כלים ומעשר שני לפניו מן החומה. [זבחים פ"ד,מ"ט] (למוד א) כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ - הרי אלו (עובר) בעשה ו(עובר ב) לא תעשה וחייבין עליו כרת; (למוד ב)

הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ - הרי אלו (עובר) בעשה ו(עובר ב) לא ואין חייבין עליהן כרת; (למוד ג) הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות - הרי אלו (עובר) בעשה ואין בהן לא תעשה. [זבחים פ"ד,מ"י] ואלו קדשים קרבין במשכן - קדשים שהוקדשו למשכן, קרבנות ציבור קרבין במשכן, וקרבנות היחיד בבמה, קרבנות היחיד שהוקדשו

למשכן - יקריבו במשכן, ואם הקריבן בבמה - פטור. ומה בין במת יחיד לבמת ציבור? סמיכה ושחיטת צפון, [בבלי זבחים קיג,א] ומתן סביב, ותנופה והגשה, ר"י אומר: אין מנחה בבמה, וכיהון ובגדי שרת, וכלי שרת וריח ניחוח, ומחיצה לדמים (לענין יציאת דם מחוץ לקלעים / מחיצות), וריחוץ ידים ורגלים; אבל הזמן, הנותר והטמא - שוין בזה ובוה.

[למוד ד] [תוספות בבלי זבחים קיט,ב] ה"ג הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום - וקשה היאך שייך למיתני בדבר שמצותו בכך וכי תימא דאיצטריך משום חובות דאין קריבין בבמה או משום קרבנות צבור ואם שחט והעלה בחוץ פטור מכלום הא איכא לאו הבא מכלל עשה ונראה לפרש דמיירי בעולת במת יחיד דאפילו הקדישה על מנת להקריבה בבמה גדולה ואפי' הכניסה בפנים דקלטוה מחיצות כרבסמוך אפי' הכי אם חזר והוציאה ושחט והעלה בחוץ פטור מכלום.

אשר – קדמא, כיצד קדמה הקדשת קדשים לפי הזמנים הבאים: [בבלי זבחים קיב,ב] [זבחים פ"ד,מ"ט] (למוד א) כל הקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות מבחוץ - הרי אלו (עובר) בעשה ו(עובר ב) לא תעשה וחייבין עליו כרת; (למוד ב) הקדישן בשעת היתר הבמות והקריבן בשעת איסור הבמות בחוץ - הרי אלו (עובר) בעשה ו(עובר ב) לא ואין חייבין עליהן כרת; (למוד ג) הקדישן בשעת איסור הבמות והקריבן בשעת היתר הבמות - הרי אלו (עובר) בעשה ואין בהן לא תעשה.

[למוד ד] [תוספות בבלי זבחים קיט,ב] ה"ג הקדישן בשעת היתר הבמות ושחט והעלה בשעת היתר הבמות פטור מכלום

[מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יב,ט) לומד משהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה ככהנים שני' (וי' אח"מ יז,ד) **ואל-תפתח אהל מועד לא**

קביאו המשך הפסוק להקריב קרבן לה' לפני משכן ה' גם יחשב לאיש שהוא גם שפך ונכתב האיש ההוא מקרב עמו: הפסוק מלמד על עונש כרת לשחוט חוץ. והנה [משנה זבחים פ"ד מ"א, מ"ב, מ"ג] לומדות מאותו פסוק על קבוצה של קרבנות שחוטין חוץ שמכיוון שאינם

ראויים לפניו אין חייבים על הקרבתם בחוץ.

ב"ה טוב טעם ודעת לדבני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, תהש"א – תהשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרשא טפחא – קב"שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרשא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרשא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמוד קרובי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע.

[משנה זבחים פ"ד מ"א*] פרת חטאת ששרפה חוץ מגיתה וכן שעיר המשתלח שהקריבו בחוץ פטור שנאמר (וי' אח"מ י"ד, ז') וְאֶל־פֶּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד לָא הִבְיֵאתוּ כָל שְׂאִינֵי רֹאשֵׁי לְבָא (וי' אח"מ י"ד, ז') וְאֶל־פֶּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד אֵינְי חַיִּיבִין עֲלֵינוּ:

[משנה זבחים פ"ד מ"ב*] הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והאתנן והמחיר והכלאים והטריפה ויוצא דופן שהקריבין בחוץ פטור שנאמר (וי' אח"מ י"ד, ז') לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' כָּל שְׂאִינֵי רֹאשֵׁי (וי' אח"מ י"ד, ז') לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' אֵינְי חַיִּיבִין עֲלֵינוּ בְּעֲלֵי מוּמִין בֵּין בְּעֲלֵי מוּמִין מוּמִין קְבוּעִים בֵּין בְּעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִים שֶׁהִקְרִיבֵן בַּחוּץ פֶּטוּר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר בְּעֲלֵי מוּמִין קְבוּעִין פֶּטוּר וּבְעֲלֵי מוּמִין עוֹבְרִין עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה תוֹרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן וּבְנֵי יוֹנָה שֶׁעֲבַר זְמַנָּן שֶׁהִקְרִיבֵן בַּחוּץ פֶּטוּר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר בְּנֵי יוֹנָה שֶׁעֲבַר זְמַנָּן פֶּטוּר וְתוֹרִים שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַנָּן בְּלֹא תַעֲשֶׂה (מחוסר זמן) אותה ואת בנו ומחוסר זמן פטור רבי שמעון אומר הרי זה בלא תעשה שהיה רבי שמעון אומר כל שהוא ראוי לבלא אחור זמן הרי זה בלא תעשה ואין בו כרת וחכמים אומרים כל שאין בו כרת אין בו בלא תעשה:

[משנה זבחים פ"ד מ"ג*] מחוסר זמן בין בגופו (של קרבן) בין בבעליו איזה הוא מחוסר זמן בבעליו הזב והזבה ויולדת ומצורע שהקריבו וטמאים ואשמים בחוץ פטורים עלותיהן ושלמיהן בחוץ חייבין המעלה מבשר חטאת מבשר אשם מבשר קדשים מבשר קדשים קלים ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות היוצק הכולל הפותח המולח המניף המגיש המסדר את השלחן והמטיב את הנרות והקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור אין חייבין עליו לא משום זרות ולא משום טומאה ולא משום מחוסר בגדים ולא משום רחוק ידיים ורגלים:

[מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יבט) לומד משהוקם המשכן נאסרו הבמות ועבודה כבהנים שנ' (וי' אח"מ י"ד, ז') וְאֶל־פֶּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד לָא הִבְיֵאתוּ המשך הפסוק לְהַקְרִיב קָרְבָן לָהּ לִפְנֵי מִשְׁכַּן ה' הַיּוֹם יִשְׁלַח לְאִישׁ הָאֵשׁ הַהוּא מִקְרֵב עִמּוֹ: הפסוק מלמד על עונש כרת לשחוט חוץ. והנה **[משנה זבחים פ"ד מ"א, מ"ב, מ"ג]** לומדות מאותו פסוק על קבוצה של קרבנות שחוטין חוץ שמכיוון שאינם ראויים לפנין אין חייבים על הקרבתם בחוץ.

(יב ח) אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר שמדובר על קרבנות לא ראויים שנשחטו בחוץ שאין חייבים על כך.

[רמב"ן (יב,ה) ע"ש ... היום] (אתנה): בני נצטוו במדבר לזכות כל בקרם וצאנם שלמים. ואם לא ירצה... לא תחייב לאכול קרבן כלל, ג"כ אינו חייב להביא בכורות ומעשר בהמה ומעשר שני, והנה לא בא בחיוב המשכן כלל ואפילו ברגלים... ויאכל אותם במדבר בכל מקום שירצה... וכן אחרי זריקת הדם והקטר החלב בשלמים יאכל אותם במדבר בכל מקום שירצה, כי לא נתן בהם הכתוב מחיצה אבל אוכלים אותם במחנה וחוץ למחנה. והנה אין להם בכל ענין הקרבנות חובה, רק איש כל-הישר בעיניו יעשה, על כן צוה בכאן כי אחרי המנוחה והנחלה לא יעשו כן, אבל יבואו בחובה למקום ידוע ומיוחד נבחר מהשם ויביאו שם הזבחים והמעשרות והבכורות ויאכלום שם במחיצה לפני השם.

(דב' ראה יב,ה) א"ש - טפחא בתפקיד שנוי מזמן מדבר לזמן אחרי כבוש ונחלה, במדבר לא היה חובת בכורות ומעשר בהמה ומעשר שני. אבל אחרי כבוש ונחלה חלה חובת קרבנות אלו בבמה גדולה.

(דב' ראה יב,ה) לָא תַעֲשׂוּן כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיִּשָּׂר בְּעֵינָיו:
[מלבי"ם (דב' ראה יב,ה) ... ומלת תעשון נמשך לשתיים, ופי' בזמן ש- (יב,ט). עד מתי כי לא-באחם עד-עתה אל-המנוחה אז (יב,ה) לָא תַעֲשׂוּן כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים רק פה במשכן לא בבמה כי [תעשון] איש כל-הישר בעיניו, וז"ש ד"א אנו מטלטלים את המשכן היום וכו' [וכן מבואר מלשון הגמ' זבחים (ק"ז ע"ב), א"ק (אמר קרא) איש כל-הישר בעיניו יעשה, מבואר שפי' מלת תעשון נמשך לשתיים] ובג"ה הילקוט כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים, חובה בבית עולמים (היינו המשכן) רשות בבמה, ד"א לָא תַעֲשׂוּן צאו ועשו, מכאן אמרו עד שלא הוקם המשכן וכו' כמו שהוא בספרי, שבמ"ש חובה בבית עולמים וכו' מפרש כפי' הראשון שמ"ש כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם היינו מהיום ואילך עד משכן שילה שמקריבים חובה בבית עולמים (היינו המשכן) אבל רשות מקריבים בבמה, ובד"א (ובמה דברים אמורים) מפרש כפי' השני שמ"ש הַיּוֹם מציין זמן המדבר, ומ"ש לָא תַעֲשׂוּן בא על היתר הבמות שעז"א איש כל-הישר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה

(דב' ראה יב ח) לָא תַעֲשׂוּן – מונח זקף-קטן מרמז לשני דברים, לפי **[מלבי"ם]** שני זמנים, (זמן א) מיציאת מצרים עד הקמת המשכן כנלמד ב-**[ספרי]** וב-**[מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יבט)** **[משנה זבחים פ"ד מ"ד]** מיכן אמ' עד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות ועבודה בכורות (זמן ב) מהקמת המשכן ועד הקמת שילה חובות קרבו במשכן, רשות בבמה (וכנראה גם במשכן). אבל לפי **[משנה זבחים פ"ד מ"ה]** באו לגלגל הותרו הבמות; קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים (מוקרבים גם בבמה) בכל מקום. **[משנה זבחים פ"ד מ"ו]** באו לשילה נאסרו הבמות, נושא היתר במות ואיסורן מלבד המצוה לעצמה קשור לנושא של הקרבה מחוץ למשכן ואח"כ מחוץ לבית המקדש.

[ידיד נפש מסכת מגילה פרק א הלכה יא] הני **[תוספתא זבחים פרק יג]** מה טעמון דרַבְבִּין? אף הם דורשים את הפסוק **(דב' ראה יב,ה) לָא תַעֲשׂוּן כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיִּשָּׂר בְּעֵינָיו:** ולשיטתם הפסוק מדבר לאחר שבאו לארץ, ומשה מזהיר אותם לא תעשו בגלגל ככל מה שאנו עושים פה היום באהל מועד שבמדבר. כלומר, באוהל מועד בין יחיד בין ציבור היו מקריבים חטאות ואשמות בכור ומעשר שהם חובות שאין קבוע להם זמן, וכ"ש שהקריבו חובות שיש להם זמן. וזה הביאור בַּמְקוֹם אִישׁ הַיִּשָּׂר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה הַיּוֹם, כשתבואו לארץ ישראל לא תעשון כָּל־אֶשֶׁר אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה הַיּוֹם לא תקריבו מה שאנו היינו מקריבים במדבר. וכשהותרו הבמות בגלגל, לא הותרו אלא ליחיד אבל הציבור נשארו באיסור להקריב בבמות.

(יב ח) אֲנַחְנוּ עֹשִׂים פֶּה דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה אותה הלכה. כהסבר **[ידיד נפש מסכת מגילה פרק א הלכה יא]** הני **[תוספתא זבחים פרק יג]** ... באוהל מועד בין יחיד בין ציבור היו מקריבים חטאות ואשמות בכור ומעשר שהם חובות שאין קבוע להם זמן, וכ"ש שהקריבו חובות שיש להם זמן. ונדרים ונדבות.
(יב ח) כָּל־ – תלשא בתפקיד מחיצה בלמוד אלפניה, ע"פ **[רש"י]** אחרי עברם את המחיצה של נהר הירדן מיד אתם מותרים להקריב בבמה כל ארבע עשרה שנה של כבוש וחלוק.

(יב ח) כָּל־ – תלשא בתפקיד מחיצות, האם קיימות מחיצות או לא קיימות מחיצות משכן / שלה / מקדש בירושלים, בלמוד לכתוב אלפניה גם בתפקיד עקירה (כדמיון שם הטעם בנוסח תלישא-גדולה) – כאן עונש כרת על קרבנות חובה שנשחטו בחוץ בזמן שילה, ובזמן נוב וגבעון שהייתה בהם במה גדולה, ומזמן חנוכת בית ראשון בירושלים נאסרו לתמיד.

ב"ה טוב טעם ודעת לדמוני (טטוול) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה כבעל-פה, התשס"א – התשפ"ד; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מאריך; רבו; דראַך – מצרף; תבור – מחלק; ממעט, לא ממש; טפאָא – טרואָא – שנוי ו/או רבוי ו/או מתפשט; מרכא טפאָא – קב-ששורה לגול; יתור לרבות; מכל מקום; דראַך תבור טפאָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבור טפאָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבור מרכא טפאָא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מעין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; I: זקף-קטן – 2: זקף-גדול; 3: רביע; 4: מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדלא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדלא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולמדו פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט). תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוקי שוור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שוור, מחיצה, עקרה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.13 דברים ראה יא,כו (התשפ"ג)

דברים ראה יב,י: ועברתם את-היַרְדֵּן

וישבתם בארץ אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם והנית לכם מפל-איביכם מסביב וישבתם-בטח:

דברים כי תבא כז,ב: והָזָה בְיַדְי אֲשֶׁר תַּעֲבְרֶנּוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וְהַקְמֵתָ לָהּ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשָׂדֶה אֲתָם בְּשֵׂיף:
דברים כי תבא כז,ז: וְהָיָה בְּעֶבְרַתְּם אֶת-הַיַּרְדֵּן תִּקְיִמוּ אֶת-הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְהֵה אֲתֶכֶם הַיּוֹם בְּהָרָא עֵינַי וְשָׂדֶה אֲתֶם בְּשֵׂיף:
יהושע א,יא: עָבְרוּ בְּקָרֵב הַמַּתְּנָה וְצִוּוּ אֶת-הַעָם לֵאמֹר הֲכַיְנוּ לָכֶם צִדְדָה לִי בַעֲוֹדוֹ שֶׁלֶשֶׁת יָמִים אֲתֶם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבֹא לְרַשֵׁת אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ: פ

[בבלי סוטה לד,א] עודם בירדן, אמר להם יהושע: דעו על מה **(יהושע א,יא)** אתם עוברים את-היַרְדֵּן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם, שנאמר: **(במ' מס' לג,ג)** והורשתם את-פל-ישבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל-משפחתם ואת כל-צלמי מסכתם ואת-אזני ה' ואת כל-במותם שתמיד: , אם אתם עושין כן - מוטב, ואם לאו - באין מים ושוטפין אותיכם. מאי אותיכם? אותי ואתכם. הרב שטרם הי"ו מאורות הדף מביא בבלי סנהדרין שענין ערבים זה לזה החל בהר גריזים והר עיבל (אפשר שעל כך מרמזים **(דברים כי תבא כז,ב)** ו-**(דברים כי תבא כז,ז)** וישדרת אתם בשיד שנצטוו לעשות בהר עיבל) אבל תוספות מביא ירושלמי שענין הערבות החל במעבר הירדן.

אפשר שלכך מרמז **(דב' ראה יב,י) ועברתם את-היַרְדֵּן וישבתם בארץ אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם**

והנית לכם מפל-איביכם מסביב וישבתם-בטח: להודיע שתכלית מעבר הירדן, הערבות ההדדית, כיבוש הארץ וירושתה היא הקמת בית הבחירה לשכן שם הקב"ה שמה וע"י כך יהיה גלוי מלכות שמים בארץ לכל העמים. כאשר כל ישראל ערבים זה לזה, הרי הם מתבטלים לפני ה', ומזה הגנת ה'.

דרישת קבלת ערבות הדדית מרומזת ב-**(דב' ראה יב,י)** **ועברתם את-היַרְדֵּן** - זרקא סגול בתפקיד כעין מוסיף מענינו על ענינו, מוסיף מכל אחד מישראל על כל אחד מישראל קבלת ערבות הדדית. **ועברתם** בחילוף זמן הפועל להווה מתקבל רמז של הווה נמשך ללא הפסק **(יהושע א,יא)** **ועברים את-היַרְדֵּן, עברים -** חילוף אותיות **עברים**, קבלת ערבות הדדית

[מדרש תנאים] **(דב' ראה יב,י) **ועברתם את-היַרְדֵּן וישבתם בארץ** ר' יהודה אומ' שלש מצות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ לבנות להן בית הבחירה ולמנות עליהן מלך ולהכרית זרע עמלק אינו יודע איזה מהן יקדום אם למנות להן מלך אם לבנות להן בית הבחירה ואם להכרית זרע עמלק ת"ל **(שמ' בשלח יז,ט)** ויאמר ייח'ד עליכם יהוה מלקחמה לה' בעמלק מד'ר דר: משיב המלך על כסא יה אתה מכרית זרע עמלק ומנין שהכסא זה מלך ת"ל **(דה"א כט כג)** וישלמה עליפסא ה'ו ללמך: ועדיין איני יודע איזה יקדום אם לבנות להן בית הבחירה אם להכרית זרע עמלק **(ח"ה ספס) ת"ל **(דב' ראה יב,י)** **אשר-ה' אלהיכם מנתיל אתכם והנית לכם מפל-איביכם מסביב******

(ע"פ צו מואל הנ"א אול נמ"ח למלכות, ע"פ צו מואל הנ"א המל"ח אול מכרית את ר"ע עמלק, המל"ח דוד המול"ח אחרי אול מ"ק רות ה' לבנות את"ת ח"הרה) ואומ' **(שמ"ב זא, ז) ויח'י ייח'ש המלך ית'ו וי' הגיטילו מס' מ' מכל'א יי: ואומ' **(שמ"ב זב, ב)** ויאמר המלך אלינתו ה'יא ראה נא אנכי יוש' ב'ית ארנים וארון האלהים יוש' בתוך הינ'יעה:**

(דה"א כט כג) וישלמה עליפסא ה'ו ללמך. אפשר זה מופע ל מדה "יא מל"ח מדות "סדור חלוק". קריאה ללא פסק ה' למל' מ'מעו ה' הוא מלכו ל עולם, מל' מלכי המלכים כמ"א פסוקים ונימ"תנ"ל. והפ"ט הוא מלכותא דארעה היא כעין מלכותא דמיה ומל' יראל ית"ע על כסא מלכותו הוא כעין כסא ה' ומיצא את ה' ארץ.

קריאה עם פסק **(דה"א כט כג) ה'ו ללמך -** טעם פסק ין מלת ה' למלת ללמך. דומה לסיום פסוק **(דב' וא' וד, ו)** **שמע ישראל ה' אלהינו ה' אָהָד: מלת ה' מציגת ע"רה ספירות הן א-לקות צמצום ואמצעות ה' ראה ומתח"ה ת ריאה ומלת אָהָד מלמדת על יחוד ואחדות ההספירות וה' ריאה ורא ה' הוא א-לקות לתי"ע על ג'ול. טעם פסק מרמז על ה' דל"ן א-לקות ההספירות ה' לן אלקות ה' ורא. **(דה"א כט כג)** ה'ו ללמך. מלת ה' מרמזת לע"ר ספירות, סדר הה' תלות ע"ר דרכן ומתכנס לאחדות מלת "למל" ספירת המלכות ממנה מתפתח עולם מצומצם.**

להלן קוצה ל פסוקי מלכויות ה' **(תה' כט,י)** ה' למפול יש' ויש' ה' מלך לעולם: פסוקים אחדים מת" ע"רה פסוקים ל מלכויות ה' רכת מלכויות ר"ה הנה. **[בבלי ראש השנה לב,ב] **(תה' כז,ד)** שאו שערינו ראשיכם והנשאו פתחי עולם ואל מלך ה' א"ד: **(תה' כד,ח)** מי זה מלך ה' א"ד ה' ענין וגבור ה' גבור מלחמה: **(תה' כד,ט)** שאו שערינו ראשיכם ונשאו פתחי עולם ואל מלך ה' א"ד: **(תה' כד,י)** מי הוא זה מלך ה' א"ד ה' יצאות הוא מלך ה' א"ד סלה: ראשונה - שתים, שלש, דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: ראשונה - אחת, שניה - שתים. **(תה' מז,ז)** ונשו אלהים ונשו למלכנו ונשו: **(תה' מז,ח)** מי מלך פל-הארץ אלהים ונשו משפיל: - שתים, דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר: אחת. ושון-**(תה' מז,ט)** מלך אלהים עליגוגים אלהים יש' | עליפסא קדשו: היא אחת.**

מלכות ה' א"ד יירת הים תפילת חרית **(שמ' בשלח טו,יח)** ה'ו למלך עלגם וע"ד: **(זכריה יד,ט)** והנה ה' מלך ה' הוא והנה ה' אָהָד ושמ' אָהָד: **(ספר' א' פיסקא לא)** דבר אחר ה' אלהינו עלינו ה' אחד על כל באי העולם, ה' אלהינו בעולם הזה ה' אחד העולם הבא וכן הוא אומר **(זכריה יד,ט)** והנה ה' מלך על-פל-הארץ בנום שהוא והנה ה' אָהָד ושמ' אָהָד: סליק פיסקא

(דב' ראה יב,י) והנית לכם מפל-איביכם מסביב וישבתם-בטח: – קדמא דרגא ת"יר טפאח,

כדי להגיע לל"ח בניית"ת ח"הרה **(יב,י)** צר"ל צע הנאמר-**(יב,י)**

[תורה תמימה] **(דב' ראה יב,י) **והנית לכם -** תניא, א"ר יוסי, שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה קודם או להכרית זרעו של עמלק קודם, כשהוא אומר **(דב' ראה יב,י)** **והנית לכם מפל-איביכם מסביב וישבתם-בטח: **(דב' ראה יב,יא)** והנה המקום אשר-יבחר ה',** הוא אומר להכרית זרעו של עמלק קודם**"** **[סנהדרין כ"ב]:****

[תורה תמימה לד] דבכל אלה הענינים כתיב ירושה ושיבה, הרי דתלה אותם בישיבת הארץ, ואע"פ דכמה מצות בתורה תלה אותם הכתוב בכניסתן לארץ אך אלו הם מצות הצבור בהשתתפות לכל העם, משא"כ שאר המצות הם פרטים לאנשים בפרט ואין כל אחד תלוי בחבירו: **[תורה תמימה לה]** ובנין המקדש מבואר בגמרא דמלך קודם, ו"ל בטעם הדבר כמ"ש בכ"ב ד' א' שאני ביהמ"ק דאי לאו מלכא לא מתבני ביהמ"ק, וע"ע מש"כ השי"ך לענין זה כפי תרומה בפי ועשו לי מקדש:

[בבלי סנהדרין כ"ב] וכן היה רבי יהודה אומר: שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה.

[רש"י שם] שלש מצות - להכי נקט שלש הללו, שהן תלויות זו בזו לעשותן כסדרן, כדמפרש לקמן: בתחלה מלך, ואחריה עמלק, ואחריה בית הבחירה.

□ טו טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כ"כ מצוות האמנותי – תהלים קי"ט, □ טעמי המקרא והתורה □ על-פה, ת"ס □ א – הת"פ"ד; תמצית ה"ענות; אנתח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להג"ל; מונח – ת"ר; מהפ"ט □ טא – מוציא מפ"ט; מר"ק = מאר"ב, ת"ר; דר"ג – מצרף; ת"ר – מחלק; ממעט, לא ממ"ל; טפ"ק = טפ"ק – נ"ו ו"א ו"א ו"א מתפ"ט; מר"ק טפ"ק – ק"י ע"ה לגדול; יתור לתות, מכל מקום; דר"ג ת"ר טפ"ק – ק"י וצה עם הלכה □ וה לפרטיה; מר"ק ת"ר טפ"ק – ק"י וצה עם הלכה לא □ וה לפרטיה; ת"ר מר"ק טפ"ק – ק"י וצה ממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מק"י □ ד"ר לומר אחד מה □ א"ר היות; פסק 1 – סדור □ נחלק, ת"לם והחלק נדרים; זר"ק סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פ"טא – פ"ט, 1; זק"ק – 2; זק"ק-גדול – 3; ה"ע – 4; מונח ת"ע – לפחות 4; ... זק"ק-קטן ... זק"ק-קטן חצי פסוק – הי"ק; ת"ל"ה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = ג"ר – ג"ר י"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – סדר זה או הפ"ה, הצנת נ"א ולמוד פרטי □ סדר מתאים, מלמד ולמד, כענין מדות מ"ג מדות דר' □ מעאל ול"ה מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, ת"ר, מיעוט), ת"ל"א-קטנה = תרס"א – דר"ה פסוק ע"ר, מחיצה, עקירה, □ גגה = כחה; ת"ל"א-גדולה = ת"ל"א – דר"ה פסוק ולפניו ע"ר, מחיצה, עקירה, □ גגה = כחה; פ"ר – דר"ה מהפסוק רעיון לת"א א"ם אחר"ה ת"ע"פ.

רש"י שם] בכניסתם לארץ – דבכולהו כתיב ירושה וישיבה, וירשת וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך (דברים שפטים יז יד), בעמלק כתיב (דברים כי תצא כה"ט) והיה בהניח ה' וגו', ובבנין בית הבחירה כתיב (דברים ראה יב י) **וְעִבְדְתֶם אֶת-הַנְּדָבָר וְיִשְׁבְתֶם בְּאֶרֶץ גּוֹר וְהָדָר כתיב (דב' ראה יב,יא) וְהָיָה הַמְּקוֹם וגו'.**

(דב' ראה יב,י) **וְהָיָה לְכֶם מֶמְלֶכֶת אֲבוֹיְכֶם מִסְבִּיב וְיִשְׁבְתֶם בְּשֶׁחַח** – קדמא דרגא ת"ר טפחא, קדמא □ תפקיד קודם – סדר קדימות, דרגא ת"ר טפחא □ תפקיד כעין □ וצת פרטים □ על כל אחד חל אותו ענין, □ יחד □ ל"ת הקדימות העמדת מלך, הכרת זרעו □ ל עמלק, □ ניית □ ית ה"חירה.

וְהָיָה לְכֶם מֶמְלֶכֶת אֲבוֹיְכֶם מִסְבִּיב וְיִשְׁבְתֶם בְּשֶׁחַח – קדמא דרגא ת"ר טפחא, כדי להגיע ל"ל □ ניית □ ית ה"חירה □ □ (יא, י) צר"ק □ ל"צ הנאמר □ □ (י, י).

(תורה תמימה] (דב' ראה יב,י) וְהָיָה לְכֶם – תניא, א"ר יוסי, שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות להם בית הבחירה^ל, ואיני יודע אם לבנות בית הבחירה קודם או להכרית זרעו של עמלק קודם, כשהוא אומר **(דב' ראה יב,י) וְהָיָה לְכֶם מֶמְלֶכֶת אֲבוֹיְכֶם מִסְבִּיב וְיִשְׁבְתֶם בְּשֶׁחַח**: **(דב' ראה יב,יא) וְהָיָה הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר ה'**, הו"א אומר להכרית זרעו של עמלק קודם^ל **[סנהדרין כ' ב']**:

(תורה תמימה לד] דבכל אלה הענינים כתיב ירושה וישיבה, הרי דתלה אותם בישיבת הארץ, ואע"פ דכמה מצות בתורה תלה אותם בכניסתן לארץ אך אלו הם מצות הצבור בהשתתפות לכל העם, מש"כ שאר המצות הם פרטים לאנשים בפרט ואין כל אחד תלוי בחבירו: **(תורה תמימה לה]** ובנין המקדש מבואר בגמרא דמלך קודם, ו"ל בטעם הדבר כמ"ש בב"ב ד' א' שאני ביהמ"ק דאי לאו מלכא לא מתבני ביהמ"ק, וע"ע מש"כ השייך לענין זה בפ' תרומה בפ' ועשו לי מקדש:

[בבלי סנהדרין כג, ב] וכן היה רבי יהודה אומר: **שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ: להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות להם בית הבחירה.**

רש"י שם] שלש מצות – להכי נקט שלש הללו, **שהן תלויות זו בזו לעשותן כסדרן**, כדמפרש לקמן: בתחלה מלך, ואחריה עמלק, ואחריה בית הבחירה.

רש"י שם] בכניסתם לארץ – דבכולהו כתיב ירושה וישיבה, וירשת וישבת בה ואמרת אשימה עלי מלך (דברים שפטים יז יד), בעמלק כתיב (דברים כי תצא כה"ט) והיה בהניח ה' וגו', ובבנין בית הבחירה כתיב (דברים ראה יב י) **וְעִבְדְתֶם אֶת-הַנְּדָבָר וְיִשְׁבְתֶם בְּאֶרֶץ גּוֹר וְהָדָר כתיב (דב' ראה יב,יא) וְהָיָה הַמְּקוֹם וגו'.**

(דב' ראה יב,י) **וְהָיָה לְכֶם מֶמְלֶכֶת אֲבוֹיְכֶם מִסְבִּיב וְיִשְׁבְתֶם בְּשֶׁחַח** – קדמא דרגא ת"ר טפחא, קדמא □ תפקיד קודם – סדר קדימות, קיום □ ל המצוות הם תנאי לקיום ה"חחת ה'. **לְכֶם מֶמְלֶכֶת אֲבוֹיְכֶם** – דרגא ת"ר טפחא □ תפקיד כעין □ וצת פרטים □ על כל אחד חל אותו ענין, □ יחד □ ל"ת הקדימות העמדת מלך, הכרת זרעו □ ל עמלק, □ ניית □ ית ה"חירה.

דברים ראה יב,יג: הַשְּׁמֵר לְךָ פְּרִי-תְעֵלָה עַל-תִּיבָה בְּכָל-מְקוֹם אֲשֶׁר תֵּרְאֶה:
הערה כללית, הכתוב **הַשְּׁמֵר לְךָ פְּרִי** מופיע ת"ע פעמים □ תורה □ ניות טעמים □ ונות.

(דב' ראה יב,יג) הַשְּׁמֵר לְךָ – מונח זק"ק-קטן, מונח מת"ה ומרמז לאפ"רות □ ל יותר מ"ני למודים המרומזים □ זק"ק-קטן כתפקיד נ"ני למודים. **(למוד א) (דב' ראה יב,יג) הַשְּׁמֵר לְךָ** – (סלוק) מונח זק"ק-קטן, מטעים תוכן □ הוא פעולה ואחריו תוכן □ הוא פעולה □ הוא פעולה למודים. **פְּרִי-תְעֵלָה** □ סה"כ □ ת"י פעולות, ע"ו ללמד לכתוב □ אחריו ולכתוב □ אלפניו, ד"כ לכתוב □ הסמך □ א"ל לפי פירוט **[גור אריה]** □ נ"ני פסוקים לפניו.

[גור אריה] (דב' ראה יב,יג) ליתן לא תעשה על הדבר. פירוש, אף על גב שכבר כתב **(דב' ראה יב,יא) שְׁמֵר תְּבִיאֵוּ וגו'**, הוצרך לומר "השמר וגו'", **ליתן לא תעשה על הדבר**, ו"שמה תביאו" הוא עשה בלבד, והשתא □ ע"ק"ו ה"ח"ת □ □ (יב,יג) הוא עשה ולא תעשה: □ "המר" הוא לאו למודים □ □ **[בבלי סוטה ה,א]** וכתב: **(דב' וא' ד,ט) רַק הַשְּׁמֵר לְךָ וְשָׁמַר נִפְשְׁךָ מֵאֵד פְּרִי-תְשַׁבַּח אֲדִתְךָ אֲלֵהֶךָ**, וכדרכי אבין אמר רבי אילעא, דאמר רבי אבין אמר רבי אילעא: כל מקום שנאמר השמר פן ואל, אינו אלא בלא תעשה. מאמר זה מ"א □ □ **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (בר' ח"יש כד,ו) (□ □ □) ר' אלעזר כל מקום שנאמר השמר פן ואל, אינו אלא לא תעשה,**

[מדרש תנאים (הופמן)] (דב' ראה יב,יג) הַשְּׁמֵר לְךָ פְּרִי-תְעֵלָה עַל-תִּיבָה השמר בלא תעשה פן בלא תעשה: **עַל-תִּיבָה** אפלו עולת גוים: **(למוד □) (יב,יג) הַשְּׁמֵר לְךָ** – בלא תעשה ל"ני □ ראל **פְּרִי-תְעֵלָה** – בלא תעשה לגוים כמרומז בטעם **עַל-תִּיבָה** – אתנה כמ"ג יל גם עולת גוים מלהקת □ □ מה □ עת איסור □ מות, היינו כ"א □ היה מ"כ □ לה, ומאז □ הוקם □ ית המקד □ הר"א □ ון. המ □ □ **[מדרש תנאים]** לומד מהמ □ הכתוב להג"ל את איסור ההקת □ על □ מה □ דר"ו

(יב,יג) בְּכָל-מְקוֹם אֲשֶׁר תֵּרְאֶה מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך נביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל:
(יב,יג) פְּרִי-תְעֵלָה – מקף □ ור"ר □ מע מלת "תעלה" להעלות על מ"ח עולה – נכרי □ יא רק עולה, □ ין □ מע "תע"ה" □ זה מאפ"ר הק"ה גם על הארץ ולא רק על □ מה.

(יב,יג) פְּרִי-תְעֵלָה – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה וטעם אתנה ולהכיל לאו על הק"ת עולת נכרי על □ מה **(יב,יג) בְּכָל-מְקוֹם** – מקף □ ור"ר □ מע מהכתוב **(יב,יג) בְּכָל-מְקוֹם [ילקוט שמעוני] ראה תתנב] (מ"מ א) □ זמן איסור ה"מות אסור להק"ה עולת נכרים דברי ר"□ (מ"מ מע) רבי יהודה אומר ולא עולת נכרים שהוקדשו בחוצה לארץ. ו□ ליעין כי □ ח"ת ה"ת את קד"י חו"ל וזה גם חל על נכרים.**

[אנציקלופדיה תלמודית כרך ח, הבאת מקום] טור מח] ב. הבאה מחו"ל. קדשי חוצה לארץ – מלבד בכור ומעשר 21 – אף הם טעונים הבאת מקום, שנאמר: רק קדשיך אשר יהיו לך ונדרין תשא ובאת אל המקום וגו' 22, במה הכתוב מדבר, אם בקדשי ארץ ישראל הרי כבר אמור, הא אינו מדבר אלא בקדשי חוצה לארץ 23, וכתבו ראשונים שזוהי מצות עשה להיות כל אדם מטפל ומביא קרבנות בהמה שנתייב להקריבם מחו"ל, ומפי השמועה למדו שאינו מדבר אלא בקדשי חו"ל 24, ומנוה במנין המצות (25) - **סהמ"צ מ"ע פה; סמ"ג עשין אפ"ה; החינוך מצוה תנג**, ונתייחדה לנו מצוה מיוחדת על קרבנות חו"ל מפני שהטורח בהם מרובה מבקדשי הארץ, שהם קרובים אל הבית יותר 26. ויש מהראשונים חולקים וסוברים שאין זו מצות עשה מיוחדת להביא קדשי חו"ל, אלא שנצטוונו להביא כל הקדשים לבית הבחירה, בין שהם בארץ ובין שהם בחו"ל, כל מקום שהם שם יובאו ויקרבו והכל מצוה אחת, והמקראות מרבים והולכים (27) - **רמב"ן בהשגות לסהמ"צ שם, ור"ל שהמקרא מרבה אף קרבנות חו"ל בכלל אותה המצוה**.)

טו"ה טו"ה טעם ודעת לוגי (סטוד"ל) כ"ח מצוות האמנותי - תהלים ק"ט, ט"ו; טעמי המקרא והתורה על-פה, ת"ס א"א - הת"פ"ד; תמצית התענית; אתנה, סלוק - סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) - להג"ל; מונח - ת"ו; מהפ"ט א"א - מוציא מפ"ט; מרכא - מא"ר, ת"ו; דרנא - מצרף; ת"ר - מחלק; ממעט, לא מלמ; טפקא - טרוא - נ"ו ו"א ו"א ו"א מתפ"ט; מרכא טפקא - ק"ט; עזריה לגדול; יתור לתות, מכל מקום; דרנא ת"ר טפקא - ק"ו; וצה עם הלכה לה לפרטיה; מרכא ת"ר טפקא - ק"ו; וצה עם הלכה לה לפרטיה; ת"ר מרכא טפקא - ק"ו; וצה ממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מק"ד - כ"ח לימוד אחד מלך א"ח וריות; פסק 1 - סדור; מלך, ת"לם והחלק נדרים; זרנא סגול - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פ"ט - ט"א - פ"ו; 1; זקן-קטן - 2; זקן-גדול - 3; ת"ע - 4; מונח ת"ע - לפחות 4; ... זקן-קטן ... זקן-קטן; חצי פסוק - זקן-קטן; קדמא - סדר קדימות; אולא = ג"א - ז"א - יצא מדענין; קדמא ואלא - סדר זה או הפ"ה, הצגת נ"א ולמדו פרטיה סדר מתאים, מלמד ולמד, כענין מדות מ"ג מדות דר' ו"ל מעאל ול"ל מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, ת"ו, מיעוט), תל"א-קטנה = תרס"א - דר"ח פסוק ע"ור, מחיצה, עקירה, גגה = כחה; תל"א-גדולה = תל"א - דר"ח פסוק ולפניו ע"ור, מחיצה, עקירה, גגה = כחה; פור - דר"ח מהפסוק רעיון לנת"א א"ח אחר"ל ת"ע"פ.

תוצאה 437 [פירוש הסולם לזוהר - הקדמה מאמר הניצנים אות ה]

זו"ש, ובהיא שעתא עת הזמיר הגיע עדן לקצץ חייבין מעלמא: כלומר עת מת"ן ה"ן הר"ן עים עולם, מחמתם נע"ו אחיזה מר"ה לקליפות והס"א, ע"ד ה"ה זמן דור המ"ל, נמחה מחמת זה כל היקום, הנה אז אין ל"ני העולם תקנה אלא על ידי הגילוי ל מוחין עילאין הנ"ל, הם המוחין דחיה. כמ"ל והול"ל. וז"ל, אמאי א"תז"ו, גין דהנצנים נראו: פירו, למה בני העולם מוצלים מכליה, כמו שהיה בימי המבול, הוא משום דהנצנים נראו בארץ. כי גילוי המוחין דחיה מעביר את הקליפות מהארץ שהיא המלכות, ואינן יכולות להאחז בה עוד. שז"ס (ט"ז: זה סדר) הכתוב וראיתיה לזכור ברית עולם.

תוצאה 440 [פירוש הסולם לזוהר - הקדמה מאמר אמא אוזיפת לברתא מאנאה אות יז]

אלא עתא דאתמ"ן כן וכו': אלא ע"ה א"תיות אלו אל"ה נמ"ן כות ממעלה, מ"נה, למטה, למלכות, ... אז נמ"ן הם אלקים מ"נה היא האם למלכות היא ה"ת. ... ע"ה ע"ה נראה לפניו (לפני המלכות) כל זכר (מ"ה ראל"ה רגלים). אז כת"ן עליה, אל פני האדון ה' (שם) תשא לדב, ש"לש פעמים ב"שנה נראה ק"ל ז"כרף א"ת-פ"ג הא"ן ו"דן א"ל"ה: י"ש"אל: וגם (דב' ראה טו, טז) ש"לש פעמים ב"שנה נראה ק"ל ז"כרף א"ת-פ"ג י"דן א"ל"ה. כי אז נקראת המלכות אדון, ה"ה הוא ל"ן זכר. כמו א"תה אומר, (יהושע ג"א) הנה א"רן ה"כר"ת א"דון פ"ל-ה"א"רץ. הרי הכת"ן קורא את המלכות המכונה ארון ה"רית"ם אדון כל הארץ. ...

תוצאה 441 [פירוש הסולם לזוהר - הקדמה מאמר עמי אתה בשותפא אות סד]

וכן כל מלה וכו': וכן כל ז"ר וז"ר ל חכמה נע"ם רקיעים עומדים קיום ל"ם לפני עתיק יומין, והוא קורא אותם, מים חז"ים. כלומר, מים מחוד"ים, הם סתומים ל סודות החכמה העליונה. וכל א"ר ז"ר תורה המתחד"ים, אינם מ"חנית חכמה עליונה, עומדים לפני הקדו"ר ה"ה, ועולים ונע"ים א"רצות החיים, ויורדים ומתעטרים אל ארץ אחת. ונתחד" ונע"ה הכל א"רץ חד"ה, מכח ז"ר ה"ה ונתחד" תורה. תורת ה"ד - ארץ היא ספירת מלכות,

מוצע להס"ר אחד מ"ני הכת"ים מרמז לניצוצ קדו" המרמז ליחוד א-לקות ספירת מלכות עם ארץ חיים עליונה למ"ל (דב' ראה יא, כט) א"ל-ה"ך אל-ה"א"רץ - זקן-קטן זקן-גדול, כי המ"ם נאמר ונתמ"ה א"ת-ה"כר"ה על-ה"ר ג"ז"ים

מוצע להס"ר אחד מ"ני הכת"ים מרמז לניצוצ קדו" המרמז ליחוד א-לקות ספירת מלכות עם ארץ-ר"ל ראל למ"ל (דב' ו'א' ז, א) א"ל-ה"ך אל-ה"א"רץ - זקן-קטן זקן-גדול, מרמז לניצוצ קדו" המלמד על יחוד א-לקות עם ארץ-ר"ל ראל והיא ר"ל ריאה החמרי"ת.

החומר הוא א-לקות הסתר. נאמר המ"ם (דב' ו'א' ז, א)

ונש"ל ג"ז"ים ר"כ"ים מ"פ"י ה"ח"ת ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"נ"ע"נ"י ו"ס"פ"ר"י ו"ח"ל"י ו"ס"י ש"ש ע"ה ג"ז"ים ר"כ"ים ו"ע"צ"ו"ים מ"מ"ן:

ל- (יהושע ג"ז) פסוק סמ"ל - (יהושע ג"א) גם מזכרת הור"ת עמי כנען) נ"א"מ"ר ה"ו"ש"ע ב"ז"א"ת מ"ד"ע"ו"ן פ"י א"ל ת"י ב"ק"ר"כ"ם והור"ש י"ר"יש מ"פ"י"כ"ם א"ת-ה"כ"נ"ע"נ"י א"ת-ה"ח"ת ו"ת-ה"ח"ת ו"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י:

היחוד יקרה אחרי סילוק ע"ד ע"ז ודה זרה וע"ד ודו"תיהם. זה ענין הכת"ן דברים ראה יב, ב: אבד ת"אבדו וגו' נע"י"ן פסוק דברים ראה יב, ב: אבד ת"אבדו וגו' א"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ח"ת ו"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י:

על-ה"ה"ר"ים ה"ר"ים ו"ע"ל-ה"ג" ע"ת ו"ת"ת"ת פ"ל-ע"ץ רע"ן:

(דב' ראה יב, ב) א"ש"ר ע"ב-ר"ו"ש"ם ה"ג"ו"ים - דרגא מונח ת"יע, ג" דרג"א עולה 208 עולה יצ"ק; ג" מונ"ח ת"י"ע עולה 104 + 282 = 386 עולה ע"פ (רבי שמשון מאוסטרופוליא, איגרת הקודש לפסח) פ"ו עולה ת"י" יוס"י הגליל"י אומר ה"ם פ"ו אמר והכה אותם (המצרים, כל מכה ומכה הייתה ל חמ"ס מכות) פ"ו עולה דו"ד"ן י"י. יצ"ק מצד ג"א ורה, דו"ד"ן י"י מצד חסד (מ"ל"א ג, ו) נ"א"מ"ר ש"ל"מ"ה א"ת"ה ע"ש"ית ע"ס"ע"ד ד"ד ד"ד א"ל"ל ח"סד ג"ד"ל" כ"א"ש"ר ה"ר"ד ל"פ"י"ר א"ב"ת"ת ל"ל ע"מ"ד ו"ת"ש"מ"ר"ל"ו א"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י:

(ישעיה נה, ג) חס"י ד"ד ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י: כי נדר"ם ל- (ר' ל' יג, ג-ד) א"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י: למצרים ג"א ורה לא מונעת מחסד מ"יאה לע"ודה זרה.

ג"ורת"ני ר"אל"ן נקוי הארץ מע"ודה זרה ודעות כ"ר"ות ל ע"ד"ה"ן מונעות מחסד לתקן עולם מלכות ד"י.

(דב' ראה יב, ב) א"ש"ר ע"ב-ר"ו"ש"ם ה"ג"ו"ים - דרגא מונח ת"יע, מרמז ליציאה מאיון"ן ט"ן למוט", ל"חירה"ה ומצוות התורה כ"ת

התורה ל-על-פה לגאולת ניצוצ קדו" ל יחוד א-לקות עם ארץ-ר"ל ראל ו"ר"ל ריאה החמרי"ת ת"אנו לע"ל (דב' ו'א' ז, א) (דב' ראה יא, כט) א"ל-ה"ך אל-ה"א"רץ - זקן-קטן זקן-גדול, מאחיות וניקית ע"ודה זרה, ופתיחת זרימת החיות הא-לקית ל"ריאה.

מתואם לפירו"ם [אור החיים] ובדרך רמז, יכוין הכתוב לרמוז איבוד לכה הנעלם גם כן בכח עם בני ישראל, שכאשר יתעצמו בתעצומות המעשה הטוב יאבדו נגלה ונסתר מהם, והוא אומרו כל-ה"מ"ק"מ"ות א"ש"ר ע"ב-ר"ו"ש"ם, פירוש אשר מגעת שם עבודתם שהוא כסא ס"מ הרשע לעקרו (א"וד מקומות ע"ודה זרה עוקר כח הנעלם (כעין מוסתר ע"י מחיצה) ל כסא ס"מ הר"ע, זה תיקון הקילקול ל יצר הרע והז"ר מ"י"א לגילוי ח"נה נעלה ל הגאולה, כי בנפילת כח זה יתעצם כח העליון (רמוז ת"ת נית הטעמים מונח תל"א - תל"א-גדולה ל (דב' ראה יב, ב) אבד ת"אבדו ו"ת-ה"ח"ת ו"ת-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י: ע"ה א"רץ-ר"ל ראל),

(זכריה יד, ט) ו"ת"ה ע"ל-ה"כ"ר"ל ו"ת-ה"ג"ר"ש"י ו"ת"מ"ר"י ו"ס"י ו"ס"י: גאולת הניצוצות הקדושות ארץ ר"אל א"רץ כולה.

[פנים יפות] (דברים ואתחנן זא, פ' י"א י"ד א"ל-ה"ך אל-ה"א"רץ א"ש"ר א"ת"ה א"ש"מ"ה לר"ש"תה וגו'. נראה ענין הפרשה דכבר כתבנו בפרשת

יתרו [י"ט, ה] דכתיב והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, כי תיקון העולם לעתיד להוציא כל הניצוצות הקדושות הנדחים בארבע רוחות השמים, לקרוא כולם בשם המיוחד כמו שהיה קודם חטא אדם הראשון, והוא והייתם לי סגולה מכל העמים והיינו לשון

איצר מסוגל, אמנם ענין הבדלת הקדושה מהם הוא משני בחינות, האחד הוא שמ"ש חז"ל [פסחים פז ב] לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, ואף כי אחז"ל [קידושין ע ב] קשים גרים לישראל כספחת והיינו, מפני שלא נבררו עדיין בתכלית הביורר ומעורב קצת מן הפסולת, כמ"ש [סנהדרין צד א] גיורי עד עשרה דרי וכו' מ"מ במשך הזמן יתפרד מהם הפסולת לגמרי, וזהו ביתר עממים אבל בז' אומות מחמת תוקף הטומאה שבהם אין תקנה זו, וחשב הוא להיפך שיקלקלו את ישראל בקילקול מעשיהם, כמ"ש בפסוק [לוקמן טו, ו] ומשלת בגוים רבים וכך לא ימשלוו שהיא ביתר אומות שאחר שתמשול עליהם לא ימשלוו בכך אלא יתפרד הפסולת שבהם מעט מעט, אבל בז' אומות שהם שורשי הטומאה של שבעים אומות אין תקנה אלא להחרימם ולהרחיק אותם

בכריתות הברית ומחנתות שעי"ז יסור היניקה של שורש טומאתם לשבר מצבותם שהם השרים שלהם היונקים מן הקדושה, וז"ש שהן רבים ועצומים ממך פירוש שאין כח ביד ישראל להכניסם בקדושה כמו גרים של שאר אומות, ואין תקנה כ"א להרחיקם בתכלית הריחוק להסיר יניקת שורשם, ולאחר שיוכרתו ז' אומות שהם שורשי שבעים אומות יהיו ישראל לי סגולה מכל העמים להכניס להם הקדושה מכל העמים אשר על פני האדמה, ומ"ש לא מרובכם מכל העמים היינו כששלה השי"י מרע"ה היו ישראל מרובים מאוד כמ"ש [מכילתא בשלח יג, ית] ותמושים עלו ב"י אחד מחמישים, וי"א אחד מחמש מאות אך השי"י לא רצה בהם וביור אתכם מן הפסולת כי לא היה כח בידיכם לתקנם: